

CONCEPT

PARTIJPROGRAMMA BIJ1

TWEEDE KAMER VERKIEZINGEN 2021

BIJ1

Beste leden,

Het zijn rare tijden. Dat is een zin die we dit jaar, in 2020, vaak naar elkaar hebben uitgesproken. Megabranden deden grote stukken bos, biodiversiteit en dieren de nek om in Australië. Met tienduizenden trokken we in Nederland de straat op tegen racistisch politiegeweld. En een pandemie zette de wereld in lockdown. Het is in deze tijden van crisis dat we goed zien hoe de maatschappelijke structuren in elkaar steken.

De welvaart en macht is in ons land extreem ongelijk verdeeld. Terwijl de aandeelhouders van Ahold hun zakken vullen met miljoenenwinsten, raken veel Nederlanders namelijk hun baan kwijt en lopen de Voedselbanken vol. Ondanks dat velen wankelen op de rand van armoede, kunnen vooral de grote bedrijven rekenen op staatssteun. En ondanks de urgente dreiging van onomkeerbare klimaatverandering, wordt de luchtvaart weer op het niveau van vóór de crisis getild. De bedrijfseigenaren en hun winsten regeren onze maatschappij en iedereen die daarin deel heeft.

Het is ook de coronacrisis die heeft laten zien welke groepen het hardst getroffen worden. Juist de mensen met de belangrijke of 'vitale' beroepen, zoals de zorg- en supermarktmedewerkers, worden het meest onderbetaald. Mensen met een beperking en ouderen zijn gedurende de crisis veroordeeld tot zelfisolatie, omdat hun welzijn geen prioriteit heeft. Werknemers met onzekere contracten en zzp'ers worden massaal ontslagen en sekswerkers kunnen niet rekenen op steun van de overheid. Het laat zien dat ons systeem niet rechtvaardig en bovendien compleet onhoudbaar is.

We hebben een visie nodig die niet alleen kijkt naar de kleine maatregelen voor slechts de komende vier jaar. Maar een visie die kijkt naar de ongelijkwaardige en onrechtvaardige systemen en concludeert dat structurele verandering de enige oplossing is. Wij denken daarom verder dan de dag van vandaag en verder dan de volgende verkiezing.

De afgelopen maanden hebben we met tientallen leden, activisten, experts en organisaties gesprekken gehouden over de inhoud van die visie. Dat heeft geleid tot het meest uitgewerkte programma dat BIJ1 tot nu toe schreef. Het is een programma dat zegt dat de systemen op de schop moeten, omdat we staan voor zekerheid, zeggenschap en zelfbeschikking voor iedereen. Omdat we staan voor een samenleving van radicale gelijkwaardigheid, economische rechtvaardigheid en internationale solidariteit.

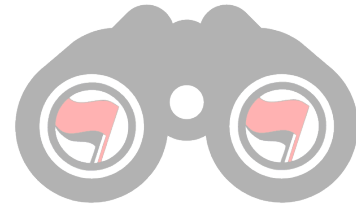
De opdracht is aan ons allen om te kiezen voor dit nieuwe geluid in Nederland. In maart, wanneer we stemmen voor de Tweede Kamer, maar ook juist daarvoor en daarna; wanneer we op straat staan, in de wijken en met de mensen om wie het gaat.

De programmacommissie

4 september 2020

INHOUDSOPGAVE

1. Antiracisme en dekolonisatie
2. Werk, inkomen en participatie
3. Economie
4. Zorg
5. Wonen en bouwen
6. Onderwijs en wetenschap
7. Kunst, cultuur en media
8. Toegankelijkheid
9. Recht op zelfbeschikking
10. Klimaatrechtvaardigheid
11. Dierenrechten- en welzijn
12. Landbouw, visserij en voedsel
13. Asiel en migratie
14. Europa
15. Internationale samenwerking
16. Staatsinrichting en rechtsstaat
17. Veiligheid en justitie
18. BES-Eilanden en Koninkrijk
19. Defensie
20. Digitale rechten en technologie
21. Woordenlijst

Legenda

Blauw verwijst naar het woord in de begrippenlijst

Onderstreept verwijst naar het betreffende achtergrondstuk met verwijzing naar het nummer van het stuk

ANTIRACISME EN DEKOLONISATIE

BIJ1 staat voor een samenleving met respect en waardering voor onze verschillen en met focus op wat ons bindt. Hierin is geen plaats voor welke vorm van racisme dan ook, niet voor anti-zwart racisme, antisemitisme, anti-Aziatisch racisme, nazisme, moslimhaat of haat tegen Roma en Sinti. Dit houdt ook in dat er erkenning moet komen voor specifieke vormen van racisme, ook en **júíst** wanneer zij overlappen met andere identiteiten die worden gemarginaliseerd.

Nederland heeft een lang verleden van mensenhandel, slavernij, kolonialisme en uitbuiting ten behoeve van de eigen economische welvaart. Dit gaat gepaard met een zelfbeeld van superioriteit en onschuld. We kunnen deze valse identiteit en deze periode van onrecht niet afsluiten als we niet bereid zijn excuses aan te bieden en actie te ondernemen om scheve verhoudingen als gevolg hiervan recht te zetten. We moeten *met elkaar* de waarden van vrijheid en democratie beschermen en hooghouden. Alleen op deze manier kunnen we *met elkaar* bouwen aan een eerlijke en voor iedereen veilige samenleving. Daarom moeten we gezamenlijk de strijd aangaan tégen racisme en vóór **dekolonisatie**.

Structureel probleem

Waar de huidige politiek er te vaak van uitgaat dat racisme in Nederland eigenlijk niet bestaat en alleen gaat over 'losse' gebeurtenissen, wil BIJ1 dat de overheid erkent dat racisme en kolonialisme een belangrijke en niet te onderschatten rol hebben gespeeld bij de vorming van onze samenleving.

Die racistische en kolonialistische vorming werkt ook nu nog door. Achterstallig **rechtsherstel** en de weigering racisme als een **institutioneel** probleem aan te pakken, houdt de ongelijkheid op verschillende vlakken in stand. Van een te laag advies voor de middelbare school voor kinderen van kleur, tot racisme in de zorg. Van wetgeving die de zelfbeschikking van moslima's schaadt, tot de manier waarop ons rechtssysteem is ingericht. Van racisme bij de politie, tot **discriminatie** op de arbeidsmarkt. Van de omgang met andere landen in internationaal verband tot het gebrek aan urgentie voor de klimaatcrisis, die het hardst de landen raakt die het minst bijdragen aan klimaatverandering. Van racisme op de werkvloer, tot **algoritmes** die verkeerde conclusies trekken op basis van bevooroordeelde data.

De bestrijding van racisme, kolonialisme en andere vormen van ongelijkwaardigheid en onderdrukking is een kernwaarde van BIJ1 en moet plaatsvinden op allerlei vlakken. Onderstaande punten zijn de eerste stappen die we concreet kunnen zetten *tegen* racisme en *voor* dekolonisatie.

Racisme is geen bijzaak

1. De aanpak van racisme in alle facetten van onze samenleving wordt topprioriteit. Er komt een Ministerie van Gelijkwaardigheid dat zich actief bezighoudt met de bestrijding van racisme en andere vormen van ongelijkwaardigheid.
2. Er komt breed onafhankelijk onderzoek naar racisme binnen overheidsinstanties op alle niveaus: van gemeenten tot ministeries, van de belastingdienst tot de politie.
3. Registratie van **etniciteit** door overheidsinstanties mag enkel gebeuren nadat er een grondige toetsing heeft plaatsgevonden van het nut van die registratie.
4. We gaan artikel 1 van onze Grondwet beter naleven. Er wordt beter gehandhaafd op het bedenken en uitvoeren van racistisch beleid, en op racistische uitingen.
5. We verbieden en ontbinden organisaties en platforms waar racistisch ideeëngoed verspreid en uitgewisseld wordt.

Aanpak van racistisch geweld

1. Er komt meer aandacht voor de aanpak van racistische terreur. Racistische aanvallen, waaronder aanvallen op synagogen en moskeeën, worden keihard bestreden door de radicalisering en educatieve maatregelen. Verdere radicalisering in gevangenissen moet voorkomen worden.
2. Aangiftes en meldingen over racistisch geweld worden serieuzer opgepakt. Een veilige samenleving voor iedereen wordt topprioriteit. Bovendien wordt nationaliteit toegevoegd als discriminatiegrond aan Artikel 137 van het Wetboek van Strafrecht.
3. Er komen juridische definities van racisme, anti-zwart racisme, antisemitisme, anti-Aziatisch racisme, moslimhaat en haat tegen Roma en Sinti (ziganisme). Deze worden expliciet opgenomen in antidiscriminatiewetgeving en hebben betrekking op het structurele karakter van deze vormen van onderdrukking.
4. *Blackfacing*, zoals zwarte piet, wordt verboden in de openbare ruimte.
5. Racistisch politiegeweld en *etnisch profileren* worden voorkomen en aangepakt.

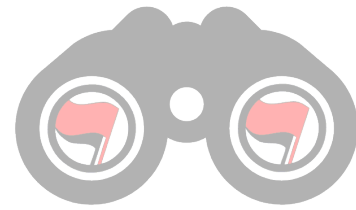
Excuses en rechtsherstel

1. De overheid maakt officiële excuses voor ons slavernijverleden en de koloniale bezettingen. Daarbij erkent Nederland de Indonesische onafhankelijkheidsdatum van 17 augustus 1945. Nederland draagt alle (juridische en financiële) consequenties die voortvloeien uit die excuses en erkenning.
2. Er komt volledig rechtsherstel voor de Indische gemeenschap. Kosten, noch moeite worden hierin gespaard.
3. Er komt uitgebreid en onafhankelijk onderzoek naar de roof van kapitaal en eigendom uit voormalige koloniën en van Joden in de Tweede Wereldoorlog, de waarde van gestolen arbeid van tot slaaf gemaakten en contractarbeiders, en de gelden die Indonesië heeft betaald in ruil voor de soevereiniteitsoverdracht. Nederland zet zich onvoorwaardelijk in voor herstel.
4. Ketu Koti wordt een nationale feestdag. Het herdenken van het leed van de slavernij en het vieren van het einde ervan wordt onderdeel van de Nederlandse cultuur.
5. Koloniale straatnamen krijgen duiding of worden weggehaald. Beelden van koloniale figuren en de Gouden Koets krijgen een nieuwe bestemming in musea. De vrijgekomen plaats in de openbare ruimte wordt bijvoorbeeld gevuld door beelden van antikoloniale verzetshelden. Kunstenaars en experts met wortels in de voormalige koloniën, alsmede omwonenden, krijgen hierbij doorslaggevende inspraak.

Geen plek voor nazisme en haat

1. Er komen landelijke programma's om antisemitisme, anti-zwart racisme en moslimhaat aan te pakken. Tot deze programma's behoort een onafhankelijk meldpunt. Meldingen van anti-Joods, anti-zwart en anti-moslimgeweld worden voortaan besproken in de *veiligheidsdriehoeken*.
2. We stellen een eerlijke definitie van antisemitisme op, zodat klassiek-nazistische complottheorieën over 'rijke Joden', 'omvolking' en 'cultuurmarxisme' adequaat kunnen worden aangepakt.
3. Het bezit van nazi-attributen moeten enkel zijn voorbehouden aan musea en vergunninghouders. Privé-bezit en handel wordt verboden, tenzij men een vergunning heeft.
4. Holocaustontkenning en Hitler-aanbidding worden bij wet verboden.
5. We zorgen dat gemeenten doordrongen zijn van het gelijkwaardigheidsprincipe in het contact met Roma, Sinti en woonwagengedwongen. Het uitsterfbeleid tegen Roma, Sinti en woonwagengedwongen mag dan van tafel zijn, het stigma in de bejegening van deze

gemeenschappen door de overheid en gemeenten is dat niet. Er wordt geïnvesteerd in het behouden en stimuleren van hun culturen.

WERK, INKOMEN EN PARTICIPATIE

In een **kapitalistische** samenleving wordt onze arbeidskracht als een waar verkocht. Zeggenschap over ons eigen werk is ver te zoeken: op de productie die we draaien of de diensten die we verlenen maken de bazen hun winsten. BIJ1 vindt dat werk geen uitbuiting mag zijn en werkende mensen recht hebben om de vruchten te plukken van hun eigen werk. We staan voor bestaanszekerheid, zeggenschap en zelfbeschikking in je werk, een eerlijke verdeling van werk en een inclusieve arbeidsmarkt.

Bestaanszekerheid en eerlijke waardering

BIJ1 wil niet dat we werken om te overleven en vindt dat bestaanszekerheid, de zekerheid om te kunnen overleven, voor iedereen de basis moet zijn. Daarnaast is ook huishoudelijk werk, mantelzorg en vrijwilligerswerk van grote waarde voor de maatschappij en dit verdient dan ook onze waardering.

Flexibilisering van de arbeidsmarkt moet worden aangepakt: vaste contracten en daardoor meer zekerheid moeten de norm worden. Bovendien moet er een eerlijke betaling komen van het werk van jongeren tot dat van mensen in de zorg en het onderwijs.

Zeggenschap en zelfbeschikking

Als we spreken over eerlijke waardering, spreken we ook over hoe de economie in zijn geheel is ingericht. In deze economie staat het maken van winsten centraal. De winsten komen echter niet toe aan wie er hard voor werkt, maar aan de bedrijfseigenaren. Dat moet anders. Werkende mensen moet meer **zeggenschap over hun werk (1)** krijgen. Daarnaast moet ook het werk van sekswerkers worden gewaardeerd als volwaardig werk, waarin zelfbeschikking voorop staat.

Eerlijke verdeling van werk en een inclusieve arbeidsmarkt

Werk moet toegankelijk zijn voor iedereen, maar dat is nu nog niet het geval. Racisme, seksisme, **validisme** en andere vormen van onderdrukking moeten keihard worden bestreden. Ook moet werk eerlijker worden verdeeld tussen mannen en vrouwen en pakken we genderongelijkheid aan. Mensen met een (onzichtbare) beperking verdienen daarnaast een eerlijke kans op een duurzame baan en eerlijke betaling, gekeken wordt naar mogelijkheden en niet alleen naar moeilijkheden. Arbeidsmigranten verdienen daarnaast dezelfde rechten als Nederlandse werknemers.

Bestaanszekerheid en eerlijke waardering van werk voorop

1. Het minimumloon wordt verhoogd naar 14 euro per uur. Hiermee verhogen we ook de AOW en de bijstand. Het minimumjeugdloon wordt gelijk aan het volwassen minimumloon.
2. Werk dat nu is ondergewaardeerd, zoals het werk van zorgmedewerkers, leraren en medewerkers van het openbaar vervoer, moet een eerlijke waardering krijgen. Dit vertaalt zich niet alleen in gepast loon maar ook in de arbeidsvoorwaarden.
3. We zorgen dat iedereen een leefbaar inkomen heeft. Is dit niet het geval, dan vult de overheid het aan tot een basisinkomen met een leefbaar bedrag. Het basisinkomen mag echter nooit een eerlijk loon in de weg staan. Door dit systeem wordt het toeslagensysteem vervangen.
4. We maken flex- en uitzendwerk duurder voor werkgevers. Werknemers die langer dan negen maanden met een tijdelijk contract werken, krijgen een vast contract. We verbeteren de ontslagbescherming.
5. Bij stages komt het leren centraal te staan. Stagiairs mogen niet worden ingezet als goedkope arbeidskracht. Er komt een eind aan het solliciteren voor stages: we gaan werken met toewijzing.
6. We zetten zinvol onbetaald werk zoveel mogelijk om in betaalde arbeidsplaatsen.
7. Mensen met een (onzichtbare) beperking krijgen evenveel betaald als vakgenoten zonder beperking met hetzelfde werk.

Meer zeggenschap over je eigen werk

1. Sectoren die in het algemeen belang zijn, zoals bijvoorbeeld de zorg, worden uit handen van bedrijfseigenaren gehaald. Werknemers krijgen zélf zeggenschap over hun eigen werk doordat bedrijven in handen van werknemers democratisch worden bestuurd.
2. We verruimen het recht op deeltijdarbeid, ook in leidinggevende en beleidsfuncties. Daarbij moet er meer vrijheid komen voor werknemers om eigen werktijden te bepalen.
3. We gaan schijnzelfstandigheid tegen. Voor alle schijnzelfstandigen, van postbezorgers tot fietskoeriers, garanderen we correcte loon- en arbeidsrechten. We stimuleren platformcoöperaties die door de werkende mensen zelf worden bestuurd.
4. We zorgen dat alle bedrijfstakken een cao hebben, zodat bescherming van werknemers optimaal geregeld is.
5. Het stakingsrecht wordt uitgebreid: het moet niet zo zijn dat je alleen mag staken wanneer het de autoriteiten en werkgevers uitkomt.
6. Vakbonden die onvoldoende onafhankelijk zijn van werkgevers dienen niet de belangen van de werknemers. Deze vakbonden worden uitgesloten van cao-onderhandelingen.

Naar een inclusieve en toegankelijke arbeidsmarkt

1. We werken aan een eerlijkere verdeling van werk tussen mannen en vrouwen. Dit doen we door mogelijkheden te bieden om betaald en onbetaald werk te herverdelen tussen partners. We gaan experimenteren met een 30-urige werkweek met loonbehoud. Dit zorgt er ook voor dat we tijd voor gezin en hobby's vrij hebben, burn-outs worden bestreden en we nieuwe banen creëren.
2. We maken de kinderopvang gratis voor alle ouders.
3. Partnerverlof wordt gelijkgetrokken met het kraam- en bevallingsverlof. Voor alle ouders op verlof wordt er 100% inkomen doorbetaald.
4. We gaan strenger handhaven op de geldende regels voor het faciliteren van bijvoorbeeld kolven of bidden op de werkvloer.
5. We stellen een menstratieverlof in.
6. Onbetaald werk dat nog vaak als 'vrouwenwerk' wordt gezien, zoals mantelzorg, huishoudelijk werk of zorg voor kinderen wordt fiscaal beloond. Zo werken we aan genderrechtvaardigheid (2).
7. We werken aan toegankelijke werkplekken. Dit doen we door het recht op thuiswerk vast te leggen indien de aard van het werk dat toelaat. Ook komt er meer (onafhankelijke) ondersteuning op de werkvloer zodat mensen met een beperking beter naar eigen inzicht kunnen participeren.
8. De mislukte Participatiewet wordt afgeschaft: deze leidt niet tot meer baankansen. In plaats daarvan zetten we in op Sociale Ontwikkelbedrijven naar idee van de FNV. Zo helpen we mensen met een beperking aan duurzaam, passend werk met begeleiding en fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden. Deze bedrijven bieden beschut werk, begeleiding naar werk op de reguliere arbeidsmarkt en allerlei vormen van begeleid werk daartussen.

Geen plek voor discriminatie

1. We houden discriminerende bedrijven strafrechtelijk verantwoordelijk en versterken de instrumenten van de Inspectie SZW. Zij gaat strenger ingrijpen op overtredingen van het arbeidsrecht en op arbeidsmarktdiscriminatie. We zetten in op namen-en-shamen, hoge boetes en het stopzetten van subsidies en samenwerking met overheden.
2. De overheid hanteert het Diversity Rating System voor bedrijven en organisaties waarmee het zaken doet.
3. We maken vóór 2025 een einde aan loon- en inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Bedrijven die mannen meer betalen dan vrouwen met dezelfde functie worden vervolgd.

4. We schaffen de loondispensatieregeling in de Wajong af: werknemers met een beperking worden als volwaardig medewerker aangenomen en betaald. Productievermogen mag een leefbaar loon niet in de weg staan.
5. Ongedocumenteerden moeten rechtsbescherming kunnen ontvangen wanneer zij te maken krijgen met geweld of dwang op werk, zonder dat dat uitzetting tot gevolg kan hebben.
6. De rechten van arbeidsmigranten moeten beter worden beschermd. Er komt betere regelgeving voor arbeidsomstandigheden, vergoedingen, minimumloon, en maatstaven voor huisvesting. Uitzendcentra en werkgevers komen onder scherp toezicht te staan en arbeidsmigranten krijgen betere voorlichting over hun rechten.

Sekswerk is werk

1. De rechten van sekswerkers worden gelijkgetrokken met de arbeidsrechten van andere zelfstandigen en werknemers.
2. Sekswerkers krijgen inspraak in en bepalen mede het beleid over sekswerk.
3. De vergunningseis voor zelfstandige sekswerkers wordt opgeheven. Sekswerkers krijgen de mogelijkheid om thuis een 'eenmanszaak' te starten. Daarbij stellen we hen in staat diensten bij derden in te kopen zonder dat die partij gecriminaliseerd wordt.
4. Sekswerkers wordt nooit verplicht bijzondere persoonlijke informatie te delen of zich te laten registreren. De Wet Regulering Sekswerk (WRS) gaat van tafel - sekswerk wordt gedecriminaliseerd.
5. We versimpelen het vergunningstelsel voor exploitanten. Als sekswerkers het willen, moet het makkelijk zijn werkplekken te creëren waar zij kunnen werken met gedeelde voorzieningen en in nabijheid van collega's.
6. De leeftijdsgrens voor sekswerk blijft op 18 jaar en gaat niet naar 21 jaar.

Bestaanszekerheid, ook als je niet (meer) werkt

1. Persoonlijke ontwikkeling is in het belang van ons allemaal. We steken daarom meer geld in scholingsprogramma's voor mensen zonder werk. We laten werkgevers uit sectoren met personeelstekorten meebetalen aan de scholing van goed personeel.
2. De tegenprestaties, sancties en repressieve maatregelen in de bijstand worden afgeschaft. Wachtlijden voor het aanvragen van een uitkering worden ook stevig verkort.
3. De kostendelersnorm wordt afgeschaft om financiële onafhankelijkheid te bevorderen.
4. Arbeidsongeschiktheid is geen keuze en mensen die arbeidsongeschikt zijn kunnen goed zelf inschatten waartoe zij in staat zijn. De medische keuringen bij arbeidsongeschiktheid worden niet meer door de uitkeringsinstantie zelf gedaan, maar door onafhankelijke artsen.
5. Er komt een Nationaal Pensioenfonds waarbij collectiviteit voorop staat en waarop ook zzp'ers aanspraak maken. Pensioengerechtigden krijgen zeggenschap in dit Pensioenfonds en topsalarissen en foute beleggingen worden uitgebannen. Daarbij indexeren we de pensioenen: pensioenfondsen hebben nu immers genoeg geld in kas om gegarandeerd pensioen uit te keren.
6. We verlagen de AOW-leeftijd naar 65. Wel blijft doorwerken mogelijk en gaan we strenger handhaven op arbeidsmarktdiscriminatie op basis van leeftijd. Het zogenoemde AOW-gat, waar veel Surinaams-Nederlandse ouderen en ouderen met een migratieachtergrond mee te maken hebben, wordt gedicht.

ECONOMIE

De huidige verdeling van welvaart, bezit en macht komt slechts een klein deel van onze samenleving ten goede. BIJ1 wil naar een economie die werkt voor iedereen en niet alleen voor een klein groepje mensen. We willen naar een democratische economie, waarin winsten en prijzen worden beheerst. Een toekomstbestendige economie die er is voor iedereen en vrij is van racisme, uitsluiting en uitbuiting van de planeet, mens en dier.

Het kapitalisme is een systeem dat zoveel mogelijk wil produceren tegen zo min mogelijk kosten. Dat gaat ten koste van mens, dier en de planeet. Dat systeem is onhoudbaar. Economische crises volgen elkaar op, klimaatverandering bedreigt het leven op onze planeet en de kloof tussen arm en rijk wordt groter. De macht van grote bedrijven is een bedreiging voor de democratie, bestaanszekerheid is er niet voor iedereen en wereldwijd worden vele mensen uitgebuit zodat enkelen in welvaart kunnen leven. Kwaliteit en duurzaamheid zijn in dit systeem geen prioriteit en werkende mensen hebben geen zeggenschap over hun werk.

Weg met de dictatuur van de 'vrije' markt

Waar de zogenaamde 'vrije' markt spreekt over vrijheid, is het in feite een dictatuur die werkende mensen uitbuit. De winsten worden immers gemaakt over de rug van de werknemers. Bovendien hangt het aanbod van producten en diensten niet af van behoefte, maar van de winsthonger van de bedrijfseigenaren. Zo ontstaan overschotten en tekorten, worden onnodige producten van slechte kwaliteit gemaakt en blijft een duurzame economie ver uit zicht.

BIJ1 wil van de grond af werken aan een economie die democratisch gepland wordt door iedereen die eraan deel heeft. We gaan de producten en hoeveelheden produceren waar behoefte aan is en de opbrengsten komen ten gunste van de werkende mensen. Werkende mensen krijgen zeggenschap over hun werk (1) en prijzen en winsten worden beheerst.

Geen kloof tussen arm en rijk

We gaan de groeiende kloof tussen de mensen met lage lonen en de allerrijksten dichten. Een rechtvaardige economie die voor ons allemaal werkt, is een economie waarin geld op een rechtvaardige manier verdeeld wordt. De sterkste schouders dragen dus de zwaarste lasten. In de aanpak van armoede moeten we van armoedebestrijding naar armoedepreventie (3). Ook beseffen we hoe vooroordelen en aannames over afkomst en kleur bepalend zijn voor wie in armoede terecht komt.

Help mensen uit de schulden, niet erin

De consumptiemaatschappij is erop gericht dat je maar blijft kopen. De schuldeneconomie die gecreëerd wordt door de markt is winstgevend, waardoor schuldeisers dit graag in stand houden. Al het recht staat aan de kant van de schuldeiser, op zowel individueel als landsniveau. BIJ1 wil dat schuld een gedeelde verantwoordelijkheid wordt van schuldeiser en degene die de schuld heeft. Bedrijven en overheid als schuldeisers mogen niet meer profiteren van de schulden en mensen zo verder de armoede in drijven.

Klimaatrechtvaardigheid

De strijd tegen klimaatverandering betekent dat we opnieuw moeten kijken naar de menselijke relatie tot land, arbeid, dieren, de natuur en de economie. Het kapitalisme, imperialisme en kolonialisme hebben gezorgd voor een globaal systeem van klimaatvervuiling. We willen klimaatrechtvaardigheid, waarbij we de rol van westerse machtssystemen erkennen, daarvoor verantwoordelijkheid nemen en de sterkste schouders de zwaarste lasten laten dragen: een *Decolonial Green Deal*.

Voor een rechtvaardige economie stelt BIJ1 de volgende maatregelen voor.

Haal het geld waar het zit

1. We heffen een eenmalige coronataks van 5% op de financiële vermogens en het vastgoed van multimiljonairs met meer dan 3 miljoen euro. Hiermee dekken we (een deel van) de maatschappelijke kosten die zijn ontstaan door de coronacrisis.
2. Private bedrijven die in Nederland hun producten verkopen gaan forse winstbelasting betalen en voordelige belastingconstructies worden gestopt. Rijke mensen gaan forse vermogens- en erfbelasting betalen.
3. Open grenzen voor mensen, niet voor kapitaal: we gaan **kapitaalvlucht** tegen. In internationaal verband investeren we in het opsporen en vervolgen van belastingontduikers.

Van een markteconomie naar een economie voor iedereen

1. We nationaliseren belangrijke sectoren van de economie, zoals banken, pensioenfondsen, het openbaar vervoer, de zorg en andere basisindustrieën. Deze industrieën komen onder controle van de werknemers. De overheid faciliteert hen waar nodig.
2. Productieplanning in iedere sector en bedrijf komt in handen van de werknemers. De overheid faciliteert hen en houdt toezicht. Hierdoor ontstaat een betere en eerlijkere balans tussen vraag en aanbod. Prijzen en winsten worden zo beheerst.
3. Ten behoeve van de zorg, wonen en openbaar vervoer versoepelen we **onteigeningswetgeving** fors omtrent kapitaal, aandelen, bezit en grond.

Produceren naar vermogen, nemen naar behoefte

1. We gaan produceren naar behoefte en niet meer om winsten te maken voor bedrijfseigenaren. We produceren zoveel mogelijk op lokale schaal.
2. We laten het maatschappelijk nut van een product de prijs bepalen. Een benzineauto kan nu misschien goedkoop geproduceerd worden, maar is in verband met verduurzaming maatschappelijk ongewenst. Daarom maken we deze producten duurder.
3. We maken optimaal gebruik van **robotisering**. Robotisering is echter geen goedkope vervanging van arbeid: we garanderen een leefbaar inkomen en werkgelegenheid door verkorting van de werkweek.

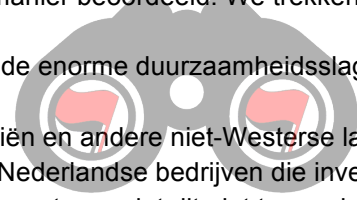
Einde aan de schuldeneconomie

1. De gedeelde verantwoordelijkheid van schuldeisers voor schulden wordt wettelijk vastgelegd. Hierdoor dwingen we hen tot het stoppen met het heffen van rentes en het verkopen op afbetaling als winstmodel. Kwijtschelden van schulden wordt gestimuleerd, incassobureaus worden verboden.
2. De overheid neemt schulden vaker over, zodat er maar één schuldeiser is en schulden niet oplopen. Ook saneert de overheid vaker schulden, zodat mensen een nieuwe start kunnen maken.
3. Schuldhulporganisaties die geld verdienen door andermans schulden worden verboden: de overheid neemt zelf de schuldhulpverlening weer in handen. We zorgen daarbij voor een supportsysteem van budgethulp en een breder sociaal netwerk door te investeren in welzijn en sociaal werk in de wijken.

Een circulaire en toekomstbestendige economie

1. Goederen afkomstig uit niet-duurzame productie worden uitgefaseerd en uiterlijk in 2025 toegang tot de markt ontzegd.

2. Bij internationale handel is rechtvaardige en klimaatvriendelijke handel de norm. Ook handelsverdragen (bestaande en nieuwe) worden op deze manier beoordeeld. We trekken ons terug uit vrijhandelsverdragen als [CETA](#).
3. We bieden opleidingsmogelijkheden en creëren banen voor de enorme duurzaamheidsslag die we moeten maken.
4. De huidige imperialistische plundering van voormalige koloniën en andere niet-Westerse landen door Nederland en Nederlandse bedrijven wordt stopgezet. Nederlandse bedrijven die investeren in buitenlandse projecten of ondernemingen moeten kunnen aantonen dat dit niet ten nadele van de lokale bevolking en het lokale klimaat gaat.

ZORG

BIJ1 staat voor een zorgstelsel dat *van, door en voor* iedereen is. We willen zorg die toegankelijk, betaalbaar, rechtvaardig, solidair en gelijkwaardig is voor iedereen. De mens in plaats van het geld hoort centraal te staan. Daarom moet de zorg in handen van de overheid komen. De zorg moet bestuurd worden door de mensen die daadwerkelijk met zorg in aanraking komen: de zorgverlener en degene die zorg ontvangt. Zo werken we aan een zorg die door en voor iedereen werkt.

De zorg is geen markt

We hebben de zorg lange tijd overgelaten aan de verwoestende vrije markt. Kwaliteit en innovatie hebben nu te lijden onder winstbejag en concurrentie. Kennis, ervaring en kapitaal moeten tegen elkaar opboksen. Marktwerking heeft de zorg vervolgens alleen maar duurder gemaakt. Grote **farmaceuten** kunnen door hun feitelijke monopolies de prijzen verder opdrijven. Ziekenhuizen vallen om waardoor langere wachtlijsten ontstaan en adequate zorg niet meer geboden kan worden.

Het recht op zorg staat daarmee onder druk. De complexiteit van de verschillende zorgwetten zorgt er daarnaast voor dat mensen steeds moeilijker bij de juiste zorg te komen. De decentralisaties werden vanuit een goed principe gedaan: zorg moet dichterbij de mensen worden georganiseerd. Zij waren echter ook een bezuinigingsmaatregel die de zorg verder tot een doolhof heeft gemaakt.

BIJ1 wil zorgbehoefte en kwaliteit laten leiden in plaats van winsten en kostenbesparing. Het zorgsysteem, van de jeugdzorg tot de medische zorg, moet op de schop. Concurrentie moet plaatsmaken voor samenwerking. Door de zorg terug te brengen in de handen van de overheid, kan de zorg *van* iedereen worden. Zonder winstbejag en kunnen we zorg betaalbaar maken door een Nationaal Zorgfonds. Daarbij verstevigen we het recht op zorg, moet iedereen makkelijk zorg of ondersteuning kunnen vragen en wordt het systeem, waarin iedereen in behandelbare hokjes moet passen, aangepakt.

Zorgmedewerkers en ervaringsdeskundigen aan zet

BIJ1 heeft als basis: *niets over ons, zonder ons*. Dit geldt ook in de zorg. Want niemand weet beter hoe het werkt dan de mensen die zorg verlenen en de mensen die zorg ontvangen. Kennis van **ervaringsdeskundigen (4)** (zowel hulpverleners als hulpontvangers) moet dan ook een gelijkwaardige positie hebben naast wetenschappelijke kennis. De zorg moet in handen zijn van de mensen, niet van aandeelhouders, managers en directeuren.

BIJ1 wil dat zorg draait om zeggenschap, zelfbeschikking en zekerheid. Zeggenschap over je eigen werk als je in de zorg werkt. Zelfbeschikking over de zorg die je krijgt. En zekerheid op een eerlijk salaris en de vrijheid om je vak uit te voeren zonder dat je tijd wegvloeit naar administratie, maar ook de zekerheid van kwalitatieve zorg.

Geen **discriminatie**, maar inclusie

In onze samenleving worden mensen met een zorgvraag gezien als een individu met een probleem. Toch is vaak de inrichting van de maatschappij de eigenlijke oorzaak van het probleem. Er zijn te veel mensen die minder toegang hebben tot goede zorg, doordat ze buitengesloten worden. Er is meer ruimte nodig voor kennis over en ervaring met de grote diversiteit aan lichamen en identiteiten. Een grotere **inclusiviteit** is nodig voor betere ziektepreventie en zorg op maat.

BIJ1 staat voor een toegankelijke, **neurodiverse**, **LHBTQIA+**-inclusieve zorg. Racisme, seksisme en **validisme** zijn van invloed op de kwaliteit van de zorg en moeten koste wat kost worden bestreden. Om de zorg toegankelijker en rechtvaardiger te maken, stelt BIJ1 de volgende maatregelen voor.

Zorg van iedereen: maak de zorg van ons allen

1. We zetten een Nationaal Zorgfonds op dat de vele verzekeraars vervangt. Premies gaan we heffen via progressieve belastingen. Alle zorg, inclusief tandheelkunde, wordt vanuit dit Zorgfonds betaald en de eigen bijdrage wordt afgeschaft.
2. De zorg mag geen winstmodel zijn. We **nationaliseren** ziekenhuizen en (para)medische zorgaanbieders. In plaats van geld te verliezen aan managers, commercie en winst, investeren we meer in personeel en kwalitatieve zorg. Zo blijft ook de continuïteit van zorg gewaarborgd.
3. Niet-medische zorginstellingen en -organisaties, zoals in de jeugdzorg en GGZ, worden genationaliseerd en gecollectiviseerd. Dit betekent dat we bijvoorbeeld verschillende jeugdzorgorganisaties onderbrengen in één organisatie. Hiermee bestrijden we schotten tussen organisaties en zorgvormen, werken we op basis van samenwerking en afstemming, en houden organisatiebelangen en bureaucratie tussen organisaties op te bestaan.
4. Een te groot deel van het zorgbudget gaat niet naar de zorg zelf, maar de organisatie daarvan. We slopen onnodige managementlagen uit de zorg en investeren dit geld in de zorg zelf.
5. We nationaliseren de productie van geneesmiddelen en medische apparatuur om prijzen te beheersen én laag te houden. Daarnaast maken we internationale afspraken en regels om de macht van grote farmaceutische bedrijven in te perken. We zetten in op prijsbeheersing en -beperking bij ingevoerde geneesmiddelen en apparatuur. Monopolies op geneesmiddelen worden bestreden en de lobbykracht van patenthouders op de zorg wordt teruggedrongen.

Zorg van ons allemaal: maak de zorg toegankelijk

1. Huisartsenpraktijken worden zorgcentra in de wijk waar zorg samenkomt en je terecht kunt met iedere zorg- of ondersteuningsvraag. We investeren in gespecialiseerde praktijkondersteuning. Professionals moeten indicaties stellen; de gemeente gaat er tussenuit. De gemeente houdt zich bovendien niet meer bezig met controleren, maar nog enkel met de toegang tot zorg.
2. Continuïteit van zorg wordt beter gewaarborgd. 'Eén plan, één regisseur' wordt de basis van hulp voor mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag, onder welke zorgwet die vraag ook valt.
3. Er komt meer zelfbeschikking voor mensen die zorg krijgen. Iedereen krijgt de vrijheid te kiezen door welke hulpverlener zij geholpen willen worden.
4. Gedwongen zorg wordt in lijn met het VN-verdrag Handicap uitgevoerd en er wordt meer zelfbeschikking ingeregeld voor personen die onbegrepen gedrag vertonen. Vrijheidsbeperkende maatregelen in instellingen (zoals de separeercellen) worden verboden.
5. De 'harde knip' moet uit de jeugdzorg: wanneer je 18 wordt moet zorg niet ineens stoppen. De 'Big 5' gaat daarbij werken als basisaanpak voor bestaanszekerheid in het leven van jongeren.
6. Financiering van de GGZ moet worden losgekoppeld van diagnoses. Zo stoppen we de doorgeslagen diagnostisering en werken we aan een GGZ met minder wachtlijsten, waar de menselijke maat centraal staat.
7. Onze ouderen verdienen respect. De kwaliteitscriteria voor verzorgingstehuizen moeten aangescherpt. Verzorgingstehuizen mogen geen dumpplek zijn. Daarom ondersteunen we het eerdere initiatief van zorgbuurthuizen, die sociale functies en zorg samenbrengen.

Zorg door deskundigen

1. We verlagen de werk- en regeldruk in de zorg door de administratieve lasten te verminderen en tijdschrijven af te schaffen. Zo kan de tijd van zorgmedewerkers zoveel mogelijk gaan naar mensen die zorg hard nodig hebben: vakmanschap komt voorop te staan. Personeelstekorten, lange wachtlijsten, verloop en burn-outs van medewerkers gaan we hiermee tegen.

2. Alle zorgmedewerkers, van verplegers in de medische zorg tot jeugdzorgmedewerkers, moeten eerlijker worden betaald. Ook het werk van mantelzorgers moet erkend worden en gehewaardeerd, wat zich uit in een eerlijke financiële waardering voor hun werk.
3. Zorginstellingen worden meer coöperatief georganiseerd, zodat zorgmedewerkers hun eigen beroep vormgeven, zowel op individueel-, organisatie- als sectorniveau.
4. Op organisatieniveau moet gezorgd worden voor goede (in)formele mogelijkheden voor mensen met een beperking of chronische ziekte om vanuit een gelijkwaardige samenwerking mee te denken en mee te beslissen.
5. De inzet van ervaringskennis wordt een vast onderdeel van het curriculum in alle opleidingen voor hulpverleners.
6. Om de expertise van de ervaringsdeskundigen te erkennen en gelijkwaardig te behandelen aan die van andere beroepsgroepen, wordt de functie 'ervaringswerker' in de CAO van verschillende takken van de zorg opgenomen. Voor de betaling van ervaringsdeskundige vrijwilligers worden landelijke richtlijnen opgesteld, zodat deze unieke ervaring en expertise gewaardeerd worden.
7. Mensen met een hulpvraag hebben recht op passende zorg en ondersteuning. Het moet voor mensen eenvoudig en toegankelijk zijn om hun klachten of bezwaren in te dienen en hun recht te halen wanneer dat nodig is. Iedereen heeft toegang tot onafhankelijke cliëntondersteuning.

Zorg voor iedereen

1. Er moet meer toezicht komen op de naleving van het VN-verdrag Handicap in het sociaal domein door het opstellen van een landelijk normenkader.
2. De inzet van tolken en gebarentolken moet niet uit het budget van de zorgvrager worden betaald, maar standaard vergoed worden door de overheid.
3. In opleidingen van GGZ-hulpverleners krijgt neurodiversiteit een plek, zodat er meer gehandeld wordt vanuit variatie in het menselijk brein. ABA-genezingstherapie voor autisme wordt verboden.
4. Uit onderzoek blijkt dat mentale gezondheidsproblematiek bij mensen van kleur minder goed wordt herkend. In de opleiding van artsen, hulpverleners, thuis- en ouderenzorg en medisch personeel moet meer aandacht zijn voor bestrijding van racistische stereotypen. Cultuursensitieve zorg krijgt hierin een belangrijke plek.
5. We zorgen voor een gelijkwaardige toegang tot zorg voor iedereen, ongeacht verblijfsstatus.
6. Niet de witte cisgender man moet centraal staan bij medisch onderzoek. Er wordt meer geïnvesteerd in onderzoek naar ziektebeelden, geneesmiddelen en behandelmethoden bij mensen van kleur en vrouwen (van kleur).
7. Chronische stress en trauma veroorzaakt door racisme krijgen meer erkenning als oorzaken van gezondheidsproblemen, zoals depressies en hart- en vaatziekten.
8. Suïcidaliteit en thuisloosheid onder LHBTQIA+-jongeren is schrikbarend hoog. Er komt meer aandacht voor passende zorg, goede begeleiding en suïcidepreventie bij LHBTQIA+ personen. Verspreid over het land worden safehouses ingericht, waar zij terecht kunnen in noodsituaties.
9. De zorg voor trans personen (5) wordt gezien als reguliere zorg en opgenomen in het basiscurriculum van medische opleidingen. Bovendien wordt het aanbod van transzorg vergroot om wachtlijsten te verkorten: expertise wordt gedeeld tussen de vijf grootste ziekenhuizen. Alle behandelingen en operaties worden vergoed. Trans personen hoeven daarnaast geen diagnose meer te hebben om zorg te krijgen. En huisartsen kunnen hormoonbehandelingen voorschrijven.

WONEN EN BOUWEN

BIJ1 wil dat iedereen in Nederland prettig, betaalbaar en veilig kan wonen. Wij beschouwen wonen dan ook als een recht. Jongeren en jonge gezinnen moeten binnen afzienbare tijd een woning kunnen vinden en ook ouderen en mensen met een beperking moeten een geschikte woning hebben. Voor alternatieve woonvormen en huishoudens met een niet-standaard samenstelling moet er beter beleid komen. Kwetsbare groepen voor wie nu vaak geen plek is, zoals bijvoorbeeld alleenstaande moeders en uitstromers vanuit de jeugdzorg, moeten ook veilig en prettig kunnen wonen. Dak- en thuisloze mensen gaan we helpen op een manier die bij hen past.

Rechtvaardig wonen

We willen ook dat er rechtvaardigheid komt op het gebied van wonen. Het kapitalistische systeem werkt ongelijkheid en onrechtvaardigheid in de hand, ook op het gebied van wonen. Deze discriminatie gaan we beter bestrijden. Wonen is voor veel mensen een enorme kostenpost en daar wordt door anderen grof geld aan verdiend. Wij vinden dat wonen niet over winst mag gaan. De waarde van een woning moet worden bepaald door de daadwerkelijke woonkwaliteit en niet door de marktwaarde. We bestrijden leegstand van woningen, speculatie met leegstaande panden en speculatie met bouwgrond. Als je een huis bezit, moet je erin wonen. We stellen ook betere regels op voor huurders en gaan deze handhaven. Huurprijzen moeten te betalen zijn en de rechten van huurders moeten worden beschermd. Huurders krijgen ook meer zeggenschap over het verbeteren van woningen.

Bouwen en duurzaamheid

De energietransitie vraagt om een andere visie op het gebied van wonen en bouwen. Zo gaan we beleid richten op het renoveren en verduurzamen van woningen. Als sloop en nieuwbouw niet te voorkomen zijn, moet het aantal sociale huurwoningen minimaal hetzelfde blijven. Kwesties als duurzaamheid en toegankelijkheid gaan een belangrijke rol spelen bij het afgeven van bouwvergunningen en we stoppen met het verhuren van woningen met slechte isolatie en lage energielabels.

BIJ1 stelt de volgende oplossingen voor om te zorgen dat iedereen prettig, betaalbaar en veilig kan wonen.

Een plek voor iedereen

1. Het recht op woonruimte wordt wettelijk vastgelegd.
2. De kostendelersnorm wordt afgeschaft.
3. De verhuurderheffing wordt afgeschaft.
4. Makelaars, bemiddelaars of verhuurders die discrimineren, verliezen het recht om deze functies nog langer te beoefenen en worden strafrechtelijk vervolgd.
5. De jaarlijkse huurverhoging wordt maximaal inflatievolgend.
6. Het kraakverbod wordt opgeheven.
7. Het bezitten maar onbenut laten van woningen en panden wordt verboden. Zo voeren we een woonplicht in en gaan we leegstand beboeten.
8. We zetten in op de bouw van meer sociale woningen.
9. Met actieve handhaving bestrijden we leegstand van woningen, speculatie met leegstaande panden en speculatie met bouwgrond.
10. Bij het afgeven van bouwvergunningen worden toegankelijkheid en duurzaamheid bepalende factoren.
11. Er komen meer toegankelijke woningen, geschikt voor mensen met een beperking. Het VN-Verdrag Handicap is hierin het uitgangspunt.

12. (Lokale) overheden geven bij het beschikbaar stellen van grond voorrang aan sociale huurwoningen, in plaats van aan de hoogste bidder.

Rechtvaardig huren, bouwen en renoveren

1. Woningcorporaties worden genationaliseerd.
2. Het huidige puntenstelsel voor huurwoningen wordt vervangen door een nieuw systeem gebaseerd op de daadwerkelijke woonkwaliteit van een woning.
3. Huurcontracten voor onbepaalde tijd worden weer de norm. Tijdelijke huurcontracten zijn alleen nog in uitzonderlijke situaties toegestaan.
4. We voeren een verhuurvergunning met kwalificatie-eisen in om huurders te beschermen tegen kwaadwillende verhuurders (huisjesmelkers).
5. Huurders, individueel en als collectief, krijgen meer invloed op woningverbeteringen via initiatiefrechten.
6. De sloop van woningen die nog te renoveren zijn wordt zoveel mogelijk voorkomen. Als sloop toch de enige optie blijkt, moet bij de nieuwbouw het aantal woningen in het sociale segment minimaal hetzelfde zijn als voorheen.
7. Er wordt geen onderscheid gemaakt bij het opknappen, opfleuren en onderhouden van wijken. Gebieden met sociale huurwoningen hebben net zo veel recht op recreatie, bereikbaarheid en groen, zonder dat dit ten koste gaat van de status van sociale huur.
8. Er komt een schadecompensatieregeling voor woningen met aardbevingsschade.
9. De verhuurder wordt verantwoordelijk voor het opknappen van energie-onzuinige woningen. Het verhuren van woningen met labels G, F en E wordt niet langer toegestaan. Per 2050 dienen alle huurwoningen **nul-op-de-meter-woningen** te zijn.
10. Er worden fondsen beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van sociale woningen. Ook investeren we flink in het toegankelijk maken van sociale woningen.
11. Huurders krijgen toegang tot een platform van onafhankelijke deskundigen in het geval van voortdurende schimmel- of vochtproblematiek.

Kwetsbare groepen en alternatieve (woon)groepen

1. Er worden per direct voldoende gratis opvangplekken voor dak- en thuislozen gerealiseerd, ook voor zelfredzame dak- en thuislozen. Hierbij is individuele privacy een topprioriteit.
2. Bestaande projecten zoals *Housing First*, waar dak- en thuislozen worden voorzien van een woning (indien nodig met individuele hulp), worden verder uitgebreid en tot norm gemaakt.
3. Directe huisuitzettingen op basis van betalingsachterstanden worden verboden.
4. Het recht van Roma en Sinti om in woonwagens te wonen wordt gerespecteerd en er wordt actief en ruimhartig meegewerkt aan het maken en faciliteren van woonlocaties.
5. Voor de meest kwetsbaren komt er een extra categorie binnen de sociale huursector met huren die niet hoger zijn dan 350 euro per maand.
6. Er komen meer mogelijkheden voor (samen)wonen zoals *tiny houses* en woongroepen.
7. Bij transformatie van gebouwen moeten gemeenten ruimte bieden aan bewonersinitiatieven of innovatieve woonvormen.
8. We vormen een nationale **wooncoöperatie** die democratisch is georganiseerd en zich ook daadwerkelijk richt op het socialer maken van sociale huurwoningen en wijken.

ONDERWIJS EN WETENSCHAP

BIJ1 wil gelijke kansen voor alle leerlingen in het onderwijs. Het moet voor de kansen van leerlingen niet uitmaken wat hun huidskleur is, wat hun gender- en/of seksuele identiteit is, of zij een beperking hebben, of wat hun geloof is. Ook het inkomen of de achtergrond van hun ouders mag geen rol spelen. Als je op latere leeftijd een opleiding wilt doen, moet dat mogelijk zijn, ongeacht je eigen inkomen. Verder moet het onderwijs voor leerlingen met een beperking volledig toegankelijk zijn. Dat geldt ook voor het reguliere onderwijs, als leerlingen met een beperking daar naartoe willen.

Om gelijke kansen te creëren voor alle leerlingen willen we niet bezuinigen maar juist investeren. We gaan segregatie van leerlingen (6) en discriminatie actief bestrijden. Door te investeren zorgen we voor kwaliteitsonderwijs en sterke, diverse en democratische onderwijsinstellingen met goede instroming en doorstroming. Leraren en wetenschappers gaan de (financiële) waardering krijgen die zij verdienen.

Kwaliteitsonderwijs dat past

Kwaliteitsonderwijs dat past betekent onderwijs waarin leerlingen zich kunnen ontplooiën en kunnen groeien als mens. Elke soort onderwijs moet kwaliteitsonderwijs bieden, van voorschool tot universiteit. Het lesprogramma moet flexibel zijn (7), zodat alle leerlingen onderwijs krijgen dat bij hen past en waar zij talenten en vaardigheden zoals creativiteit, inlevingsvermogen en samenwerking kunnen ontwikkelen. Ook de diverse perspectieven en ervaringen van identiteit, marginalisatie en geschiedenis in Nederland moeten onderdeel zijn van het lesprogramma. Digitale middelen (8) worden ingezet voor (verbetering van) het lesprogramma en om kansenongelijkheid tegen te gaan.

Sterke onderwijsinstellingen en betere in- en doorstroming

De onderwijsinstellingen willen we versterken om ze meer mogelijkheden te geven voor het begeleiden van leerlingen en studenten. Het mbo (9) moet meer waardering krijgen. In het hoger onderwijs (hbo en universiteiten) moet meer diversiteit en democratie (10) komen. We willen samenwerking tussen onderwijsinstellingen stimuleren in plaats van concurrentie. Onderwijsinstellingen moeten ook zorgen dat leerlingen of studenten op het juiste niveau kunnen instromen. Dat niveau mag niet op te jonge leeftijd bepaald worden en onder advisering moet worden tegengegaan. Als een leerling of student wil overstappen of doorstromen naar een andere soort onderwijs, moet dat soepel verlopen.

Waardering voor leraren en wetenschappers

Er moet weer waardering komen voor wie in het onderwijs werkt. Het lerarentekort (11) willen we oplossen. Wetenschappers moeten goed onderzoek kunnen doen en leraren moeten goed kunnen lesgeven. Hun werkdruk moet omlaag en hun salaris moet omhoog.

BIJ1 stelt de volgende oplossingen voor om inclusief, toegankelijk en kwalitatief hoogwaardig onderwijs te realiseren.

Gelijke kansen voor alle leerlingen

1. We gaan op zoek naar alternatieven voor de momenten waarop een leerling geselecteerd en getoetst wordt als het gaat om het niveau van het voortgezet onderwijs. Scholen met brede brugklassen worden gestimuleerd - op voorwaarde dat er binnen die brugklassen genoeg mogelijkheden zijn om verschillende manieren van leren te ondersteunen.
2. Advies voor vervolgonderwijs wordt gebaseerd op de overeenkomst tussen 3 partijen: leraar, ouder(s)/verzorger(s) en leerling.
3. Alle leraren in Nederland krijgen trainingen over het geven van een schooladvies op de juiste manier en het creëren van bewustwording van onder advisering.

4. Er komen meer middelen voor scholen om kennis te delen met andere scholen over het creëren van gelijke kansen.
5. Scholen moeten volledig toegankelijk worden voor leerlingen met een beperking. Er worden initiatieven ingevoerd door het hele land waarbij leerlingen met een beperking deel uitmaken van het regulier onderwijs. Er wordt extra budget vrijgemaakt voor leraren voor ondersteuning van de leerlingen met een beperking.
6. Brede scholengemeenschappen met verschillende schoolsoorten (vmbo, havo, vwo) en initiatieven om deze te starten worden gestimuleerd.
7. Diploma's in het voortgezet onderwijs moeten gestapeld kunnen worden zonder aanvullende eisen.
8. De voorschool wordt gratis voor alle kinderen.
9. De vrijwillige ouderbijdrage in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs wordt afgeschaft.
10. Toegang tot bijles moet niet afhankelijk zijn van de economische positie van de ouders. Er zou gratis bijles aangeboden kunnen moeten worden aan kinderen wiens ouders beneden een bepaalde inkomensgrens zitten.
11. Bedrijven die discrimineren in hun selectie voor stagiairs worden beboet en uitgesloten van overheidsopdrachten en subsidies.

Een divers en inclusief aanbod op school

1. Scholen krijgen een wettelijke taak om interculturele kennis tussen leerlingen te bevorderen en te organiseren.
2. De overheid stimuleert een divers perspectief in het curriculum en lesmateriaal dat vrij is van schadelijke stereotypingen en eurocentrisme.
3. De koloniale geschiedenis en het migratieverleden van Nederland krijgen een centrale plek in het lesprogramma, met daarnaast de achtergrond en politiek-economische context van vluchtelingen en (arbeids)migranten. Ook komt er meer aandacht voor de gevolgen van deze geschiedenis voor de volgende generaties, die in Nederland geboren worden.
4. Er komen trainingen voor leraren over het historisch besef van de koloniale geschiedenis en het migratieverleden van Nederlanders.
5. Er komt meer aandacht in het curriculum voor seksualiteit, consent en diversiteit op het gebied van gender en seksuele geaardheid.
6. Er komen trainingen om leraren bewust te maken van hun (onbewuste) vooroordelen, houding en verwachtingspatronen en er worden protocollen ontwikkeld om racisme, seksisme en discriminatie op grond van seksuele geaardheid te bestrijden.
7. Er komt een garantie dat alle leerlingen toegang hebben tot laptops en WiFi hotspots voor thuis. Elke school krijgt hiervoor een aangewezen budget.
8. De overheid gaat scholen ontmoedigen samen te werken met platforms van bedrijven die surveillance als bedrijfsmodel hebben, om de privacy van leerlingen te beschermen.

Betere werkomstandigheden voor leraren

1. De arbeidsvoorwaarden van leraren worden verbeterd, zowel met betrekking tot het loon als tot de werkdruk.
2. De loonkloof tussen het basisonderwijs en voortgezet onderwijs wordt gedicht, zodat alle leraren hetzelfde gaan verdienen.
3. De klassen worden kleiner en de administratieve lasten worden verlicht, om de werkdruk te verminderen en om meer voorbereidingstijd te creëren.
4. Uitzendbureaus die leraren uitzenden worden verboden.
5. Pabo's moeten meer aandacht besteden aan de werkdruk in het onderwijsveld (veroorzaakt door samenleving, schoolbestuur en ouders) en hoe daarmee om moet worden gegaan.

Toegankelijk beroeps- en hoger onderwijs en verbeterde doorstroom

1. Het collegegeld wordt afgeschaft: middelbaar beroepsopleiding en het hoger onderwijs worden gratis. De basisbeurs wordt opnieuw ingevoerd en wordt inkomensafhankelijk.
2. De schakelprogramma's voor studenten tussen het mbo en hbo worden verbeterd.
3. We werken aan toegankelijk onderwijs door het recht op thuisstudie vast te leggen. Ook komt er meer (onafhankelijke) ondersteuning zodat mensen met een beperking beter naar eigen wensen kunnen studeren, bijvoorbeeld door het faciliteren van online colleges.
4. Het mbo wordt versterkt en verbreed: leraren krijgen meer ruimte om door te groeien binnen hun functie, de overheid gaat samenwerken met het bedrijfsleven om meer stageplaatsen te bewerkstelligen, en er komen meer kleinschalige vakscholen.
5. De toegang tot het beroepsopleiding en het wetenschappelijk onderwijs wordt vergemakkelijkt, bijvoorbeeld door drempels voor werkende mensen weg te nemen. Opties om de opleiding in deeltijd te kunnen volgen worden verplicht, leeftijdsgrenzen worden verboden.
6. Het geldbedrag dat onderwijsinstellingen ontvangen hangt niet langer af van het percentage afgestudeerden.
7. Het bindend studieadvies wordt afgeschaft het met oog op toegankelijk onderwijs.
8. Op elke vorm van beroeps- en hoger onderwijs komt er een schoolpsycholoog waar studenten die met mentale problematiek te maken hebben terecht kunnen.

Meer waardering, democratie en diversiteit in het hoger onderwijs

1. De doelmatigheidskorting op het wetenschappelijk onderwijs wordt afgeschaft.
2. De overheidsbijdrage aan het wetenschappelijk onderwijs krijgt een extra investering van 1.15 miljard euro per jaar.
3. Er is een monopolie op publicaties in de academische wereld, waarbij drie grote publicatiebedrijven alle tijdschriften en publicatiekanalen voor academische publicaties bezitten. Dit kost de universiteitsbibliotheken de helft van hun budget. De overheid gaat dit monopolie tegen door te investeren in *open source* publiceren, door middel van digitale infrastructuur en internationale lobby.
4. Elke instelling krijgt een diversiteitscommissie.
5. Besturen en raden van toezicht worden democratisch verkozen.
6. Er komen diversiteitsquota.

KUNST, CULTUUR EN MEDIA

BIJ1 wil vechten voor een bloeiende kunst-, cultuur- en mediasector die de Nederlandse samenleving weerspiegelt en die toegankelijk is voor iedereen. Een sector die ons scherp houdt, ons vermaakt en onderwijst, en die haar verantwoordelijkheid neemt voor haar aandeel in onder andere de koloniale geschiedenis en het slavernijverleden. BIJ1 wil dat makers gewoon weer kunnen maken, en schrijvers gewoon weer kunnen schrijven.

Ruimte voor vernieuwing en toegankelijkheid

Een gezonde kunst- en cultuursector houdt de maatschappij een spiegel voor, inspireert, brengt vernieuwing en stimuleert de creatieve industrie waar Nederland zo trots op is. Onafhankelijke en diverse media zijn onmisbaar voor een vrije en democratische samenleving. Helaas wordt de ruimte voor kritische en creatieve denkers, schrijvers en makers steeds een beetje kleiner gemaakt. Subsidies worden steeds kleiner en schaarser, terwijl de verplichtingen van makers tegenover subsidieverstrekkers groeien. Kleine instellingen worden zo de nek omgedraaid.

Uitgevers durven het bijvoorbeeld steeds minder aan om boeken uit te geven die weinig kans hebben om *bestsellers* te worden, omdat die niet genoeg geld opbrengen. In Nederland kan slechts een honderdtal schrijvers van het schrijven leven. Kranten en omroepen worden steeds meer afgerekend op het aantal abonnees en kijkcijfers. Dat betekent minder kansen voor controversiële en vernieuwende creaties die niet direct het grote publiek trekken. Culturele vrijplaatsen staan onder druk en makers worden gedwongen om commercieel te worden. Toegangsprijzen voor voorstellingen en tentoonstellingen worden ook alleen maar hoger: zo wordt kunst en cultuur nog enkel voor de elite.

Ondersteuning van de makers

Ondertussen wordt de (verborgen) armoede onder makers alleen maar groter. Hoewel de [Fair Practice Code](#) (die zich richt op het verbeteren van de inkomsten van makers) een goed instrument is om dit tegen te gaan, wordt de naleving hiervan niet gecontroleerd en hebben instellingen hier ook de middelen niet voor. Zo houdt het systeem van armoede, regels en beperkingen zichzelf in stand en wordt de kunst- en cultuursector verder uitgekleed.

Representatie van de samenleving

Culturele instellingen en omroepen zijn nog steeds geen afspiegeling van de samenleving. Vooral witte mensen beslissen wat er in musea komt te hangen of welke organisaties subsidie krijgen. De *talking heads* op televisie en radio zijn nog te vaak witte mannen. Redacties vertegenwoordigen niet de diverse perspectieven binnen onze maatschappij. Daarbij is het voor makers van kleur vaak moeilijker om toegang te krijgen tot fondsen en culturele instellingen. Het gevolg hiervan is dat door de overheid gesubsidieerde kunst en cultuur maar een beperkt deel van de Nederlandse samenleving aanspreekt. De [Code Diversiteit en Inclusie](#) is opgesteld om hier een einde aan te maken, maar de uitvoering ervan blijft achter.

Erken de makers, erken de geschiedenis

Veel van onze museumcollecties zijn gebouwd op de Nederlandse koloniale geschiedenis en het Nederlandse slavernijverleden. In Nederlandse musea kun je nog steeds kunst bekijken die is gestolen uit andere landen of die is aangekocht met geld dat is verdiend met slavernij en uitbuiting. Hier moet een eind aan komen. Onze aanpak voor een representatieve en gezonde kunst-, cultuur- en mediasector luidt als volgt.

Voor de makers

1. We stellen meer fondsen beschikbaar op het gebied van kunst, cultuur en media waarbij ook een grotere diversiteit aan instellingen aanspraak kan maken op deze fondsen. De bezuinigingen van Rutte I worden ongedaan gemaakt en er wordt structureel meer geïnvesteerd in kunst, cultuur en media.
2. Er wordt meer geïnvesteerd in makers bij de NPO. Deze investeringen worden gekoppeld aan het verplicht naleven van de *Fair Practice Code* en de Code Culturele Diversiteit. Daarnaast worden de scheve financiële constructies waarmee productiemaatschappijen grote winst maken ongedaan gemaakt.
3. De Wet Werk & Inkomen Kunstenaars wordt weer in het leven geroepen en er wordt structureel geprobeerd om de opheffing van armoede in de kunst, cultuur en mediasector te verwezenlijken.
4. Er komt strikt toezicht op de naleving van de *Fair Practice Code*, zodat makers in hun onderhoud kunnen voorzien. Er komen voldoende extra middelen voor instellingen om deze code in te voeren en bindend te maken, zodat er gevolgen worden verbonden aan het niet naleven van de *Fair Practice Code*.
5. Er komen minder verplichtingen voor het genereren van eigen inkomsten, zodat makers zich kunnen toeleggen op hun werk en de toegangsprijzen omlaag kunnen.
6. We zorgen dat alle roofkunst door Nederlandse culturele instellingen wordt teruggegeven.
7. (Culturele) vrijplaatsen zijn unieke plekken in onze samenleving met een grote sociale en culturele waarde. Bestaande vrijplaatsen worden erkend en behouden. Nieuwe vrijplaatsen worden praktisch en legaal ondersteund.

Diversiteit en representatie

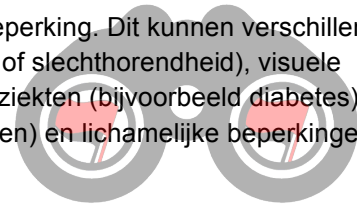
1. Er komt strikt toezicht op de naleving van de Code Diversiteit en Inclusie zodat de vertegenwoordiging van verschillende groepen uit de maatschappij versterkt wordt binnen de cultuursector. Dit doen we met voldoende extra middelen voor instellingen om deze code in te voeren en bindend te maken, en verbinden gevolgen aan het niet naleven van de Code.
2. Er komt een representatief en inclusief wervingsbeleid voor besluitnemende functies binnen media- en cultuurfondsen, zodat besluitmakers binnen deze fondsen een betere afspiegeling van de samenleving vormen.
3. Aandacht van culturele en media-instellingen voor Nederlandse koloniale geschiedenis en slavernijverleden, maar dan vanuit het perspectief van de voormalige koloniën, wordt verplicht.
4. We willen een publieke omroep die onafhankelijk blijft en niet door de overheid of door de commercie wordt beïnvloed.
5. We zorgen voor een goede bewaking van de representativiteit van media, waarbij regionale media, lokale media en doelgroepmedia worden beschermd.
6. Er komt een toezichthouder op diversiteit binnen de omroepen, die zowel kijkt naar representatie binnen de organisaties als diversiteit en inclusie in media-uitingen.

Toegankelijkheid

1. De toegang tot musea en culturele instellingen wordt gratis, zodat iedereen van kunst en cultuur kan genieten, ongeacht je inkomen.
2. Er komt een cultuurbudget voor elk Nederlands kind.
3. We sturen aan op gratis toegankelijke, online programma's van de publieke omroep.
4. Cultuuronderwijs wordt een verplicht onderdeel van het onderwijs op middelbare scholen.

TOEGANKELIJKHEID

In totaal zijn er in Nederland meer dan 3 miljoen mensen met een beperking. Dit kunnen verschillende vormen zijn: denk aan auditieve beperkingen (bijvoorbeeld doofheid of slechthorendheid), visuele beperkingen (bijvoorbeeld blindheid of slechtziendheid), chronische ziekten (bijvoorbeeld diabetes), psychische kwetsbaarheid (bijvoorbeeld depressie of angststoornissen) en lichamelijke beperkingen (bijvoorbeeld verlamming).

BIJ1 staat voor een **inclusieve** samenleving, waarin mensen met een beperking structureel en volledig deel uitmaken van onze maatschappij. Helaas is dit nu in Nederland nog niet het geval. De Nederlandse samenleving is nog te vaak ingericht voor mensen zonder beperking. Daardoor moeten mensen met een beperking zich aanpassen aan deze samenleving, terwijl dit niet altijd mogelijk is. Iedereen is onderdeel van de samenleving en de samenleving moet dus aangepast worden, zodat die toegankelijk is voor iedereen (12).

Inclusiviteit in plaats van segregatie

Segregatie speelt een grote rol bij het benadelen van mensen met een beperking in Nederland. Mensen met een beperking worden zo buiten de samenleving gehouden (Het VN-verdrag van de Rechten van de Gehandicapte mens onderschrijft dit). Er zijn speciale woonvormen, speciale scholen, speciaal vervoer en speciaal werk, waardoor de reguliere samenleving niet genoodzaakt is zich aan te passen voor mensen met een beperking. Regulier openbaar vervoer, reguliere woonvormen, scholen en andere voorzieningen zijn op deze manier niet toegankelijk. Wij willen dat mensen met een beperking volwaardig mee kunnen doen en bij kunnen dragen aan de reguliere samenleving.

Nederland heeft het VN-verdrag van de Rechten van de Gehandicapte mens getekend, dus hebben we de plicht om dit na te leven en de omstandigheden te verbeteren. Zonodig moeten we sancties opleggen als dit niet gebeurt.

Om de inclusieve maatschappij voor mensen met een beperking te waarborgen, stellen wij de volgende punten voor.

Aanpassing wetgeving en naleving bestaande verdragen

1. Nederland moet gehouden worden aan het zonder meer naleven van het VN-verdrag. Bij niet-naleven moeten klachten ingediend kunnen worden.
2. Er worden sancties opgelegd als er geen concrete wetgeving en/of concreet beleid komt om de positie van mensen met een beperking te verbeteren, bijvoorbeeld als er ontoegankelijk wordt gebouwd.

Onderzoek en luisteren naar ervaringsdeskundigen voor een beter beleid

1. Bij het ontwikkelen van beleid wordt er ruimte gemaakt voor ervaringsdeskundigen en organisaties die bestaan uit ervaringsdeskundigen. Er worden toegankelijkheidsvoorzieningen geregeld, zoals een rolstoeltoegankelijke locatie en faciliteiten voor dove of slechthorende mensen.
2. Er wordt onderzocht hoe gender, etniciteit en seksualiteit invloed hebben op het leven en welzijn van mensen met een beperking, zodat economisch en sociaal beleid effectiever en inclusiever gemaakt kan worden.
3. Er komt een onderzoek naar de ervaringen van **discriminatie** en bejegening van mensen met een beperking. Er komt concreet beleid om deze discriminatie tegen te gaan, bijvoorbeeld door het geven van trainingen over de beginselen en normen van het VN-verdrag. Deze trainingen worden

gegeven aan overheidspersoneel, rechters en advocaten, architecten, ontwerpers, onderwijspersoneel en anderen die te maken hebben met beleid en ondersteuning voor mensen met een beperking. De regionale meldpunten voor discriminatie worden actiever op het gebied van deze vorm van discriminatie.

Maatregelen om de samenleving toegankelijker te maken

1. Alle bestaande overheidsgebouwen worden waar mogelijk volledig toegankelijk. Aan nieuwe overheidsgebouwen wordt de eis gesteld dat ze volledig toegankelijk zijn.
2. Alle openbare toiletten worden toegankelijk gemaakt.
3. Er worden doelgerichte budgetten vrijgemaakt voor gemeenten om toegankelijkheid in de openbare ruimte te bevorderen. Voorbeelden daarvan zijn geleidestroken op belangrijke en gevaarlijke verkeerspunten, het tegengaan van fietsen op stoepen en het toegankelijker maken van straten en stoepen.
4. De landelijke overheid, gemeenten en vervoerders moeten gezamenlijk maatregelen nemen om de toegankelijkheid van het openbaar vervoer en doelgroepenvervoer te verbeteren. Het vernieuwde Besluit Toegankelijkheid Openbaar vervoer is hiervoor de basis. De overheid ziet toe op naleving van dit besluit. Persoonsvolgende vervoersvoorzieningen voor mensen met een beperking worden mogelijk gemaakt. Voor mensen die niet met het openbaar vervoer kunnen reizen, worden oplossingen op maat gemaakt.
5. De oversteekduur van verkeerslichten wordt langer voor mensen met een lagere beweegsnelheid. Alle verkeerslichten worden gebruiksvriendelijk gemaakt voor mensen met een visuele beperking.
6. De Nederlandse Gebarentaal wordt als officiële taal erkend, zodat mensen met een auditieve beperking erkenning krijgen voor hun identiteit en taligheid. Het aanbieden van een gebarentolk wordt hierdoor ook verplicht gesteld.
7. Informatie in het publieke domein wordt beschikbaar gemaakt in braille.
8. Het media-aanbod (in alle varianten) moet toegankelijk zijn voor iedereen.

RECHT OP ZELFBESCHIKKING

Het individuele recht op zelfbeschikking is een belangrijk recht dat te allen tijde beschermd en nageleefd moet worden. Je hebt het recht hebt goed geïnformeerd te worden over zaken die betrekking hebben op jouw leven en lichaam en op basis daarvan je eigen weloverwogen keuzes te maken. Dit betekent ook dat je het recht hebt om je te kleden zoals jij wilt, het recht om lief te hebben wie jij wilt, en het recht om jezelf uit te drukken zoals jij wilt en te geloven waarin jij wilt. Het recht op zelfbeschikking is een groot goed, van je geboorte tot aan je dood. Het betekent dat je zelf mag bepalen wat je met je lichaam doet, welke medische of psychische behandelingen je wel of niet wilt ondergaan. Natuurlijk is het recht op zelfbeschikking wel aan grenzen gebonden, namelijk waar jouw recht datzelfde recht van anderen schendt.

Het recht op zelfbeschikking is bij bepaalde mensen meer in gevaar dan bij andere mensen. In Nederland is momenteel het recht op zelfbeschikking in de volgende gevallen in gevaar of zelfs beperkt:

- Moslimvrouwen (13) wordt opgelegd wat zij wel of niet mogen dragen (d.m.v. het Gedeeltelijk Verbod Gezichtsbedekkende Kleding);
- Mensen die een abortus (14) ondergaan worden regelmatig bedreigd bij de ingang van de abortuskliniek;
- De identiteit van non-binaire personen wordt in Nederland niet officieel erkend;
- Er is weinig juridische ruimte voor niet-traditionele gezinnen, bijvoorbeeld voor mensen die met meer dan twee mensen een kind opvoeden, of voor iemand die zijn erfenis wil nalaten aan hun beste vriend;
- Mensen die ondraaglijk psychisch lijden hebben te weinig rechten om hun leven op een waardige en zelfgekozen manier te beëindigen;
- Mensen zonder baarmoeder beslissen nog steeds in grote mate over de rechten van mensen met baarmoeder.

BIJ1 staat achter de intersectionele feministische beweging die het recht op zelfbeschikking voor iedereen wil waarborgen. Daarom stelt BIJ1 de volgende beleidsveranderingen voor.

Toegankelijke anticonceptie en abortus

1. Er komt een volledige vergoeding van anticonceptie.
2. Het taboe rondom abortus wordt actief bestreden: abortus wordt uit het Wetboek van Strafrecht gehaald. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gaat een campagne starten om abortus bespreekbaar te maken.
3. De overheid stopt met het subsidiëren van organisaties die geen onafhankelijke hulp bieden aan ongewenst zwangere personen.
4. De bedenktijd van 5 dagen voor een abortus wordt afgeschaft.
5. Ervaringsdeskundigen worden actief betrokken bij het ontwikkelen van beleid rond abortuszorg.
6. Abortuszorg gaat onder de reguliere zorg vallen; er komen abortusafdelingen in verloskundigenpraktijken en andere medische centra. Zowel verloskundigen als de huisarts moeten de abortuspil kunnen voorschrijven en werken hierin actief samen met abortusartsen.

Zwanger worden, bevallen en adoptie

1. Vruchtbaarheidsbehandelingen zoals IVF moeten vergoed worden. Het aantal vergoede behandelingen moet uitgebreid worden op basis van kansen, niet kosten. Dit geldt ook voor LHBTQIA+ stellen.

2. Mensen die zwanger zijn en gaan bevallen hebben altijd het recht om zelf beslissingen te nemen over wat er met hun lichaam gebeurt. Er is geen afgedwongen zorg meer, en er komt respect voor autonomie en zeggenschap voor, tijdens en na de bevalling.
3. Mensen die als kind zijn geadopteerd hebben het recht om de feiten van hun afstamming te weten. Bij binnenlandse adopties betekent dit, dat de afstammingsgegevens niet uit de archieven mogen worden gewist. Bij buitenlandse adopties betekent dit dat de overheid gecontroleerd moet hebben of de biologische ouders ingestemd hebben met de adoptie. Gegevens als afstammingsfeiten, geboortedatum, geboorteplaats, oorspronkelijke naam, namen van ouders en familie moeten op aanvraag beschikbaar zijn.

Geslachtsontwikkeling en gender (niet-standaard)

1. Er komt wetgeving om een einde te maken aan medisch ingrijpen bij (niet-levensbedreigende) geslachtelijke ontwikkeling die niet standaard is. De zorgvrager krijgt recht op advies en ondersteuning van ervaringsdeskundigen bij vragen rond geslachtsvariatie.
2. Een genderwijziging mag zonder beoordeling en zo vaak als nodig.
3. Uiteindelijk wordt de genderregistratie afgeschaft in de BRP (Basis Registratie Personen) en tot die tijd wordt het invullen van 'X' (onbekend, irrelevant) een mogelijkheid op identiteitsdocumenten en reispapieren.

Diverse gezinsvormen

1. De Nederlandse wet gaat uit van 'traditionele' gezinnen. Er wordt niet genoeg rekening gehouden met de meer diverse gezinsvormen, zoals samengestelde gezinnen, mensen die met meer dan twee mensen een kind opvoeden, en ongehuwde maar samenwonende mensen. Dit moet veranderen. Er komt een wet voor meerouderschap. Het huidige trouwrecht en samenlevingsrecht, worden op zo'n manier aangepast dat er gelijke sociale en financiële rechten worden geboden aan alle gezinnen, samenwonenden en samenlevenden (zoals dit in het erfrecht ook het geval is).

Ondraaglijk lijden en euthanasie

1. Mensen die hun leven als voltooid ervaren, moeten de vrijheid hebben een weloverwogen en vrijwillige keuze te maken om hun leven op een waardige manier te beëindigen. Euthanasie wordt uit het Wetboek van Strafrecht gehaald. Artsen worden hierdoor pas strafbaar als zij zich bij euthanasie niet aan de regels houden.
2. Artsen die een verzoek tot euthanasie weigeren te beoordelen, worden verplicht om patiënten door te sturen naar een arts die bereid is dat wel te doen.
3. Euthanasie wordt ook beschikbaar gesteld voor kinderen onder de twaalf jaar.
4. Er komt meer bewustwording over ondraaglijk psychisch lijden, en het wordt gemakkelijker om in testamenten vast te leggen onder welke voorwaarden iemand niet meer wil leven, zodat ook patiënten met dementie beter geholpen kunnen worden met een zelfgekozen einde.
5. Er wordt onderzocht of er specifieke gevallen zijn waarin hulp bij zelfdoding niet strafbaar is, zoals het helpen van een dierbare met een duurzame wens tot zelfdoding.

Zelfbeschikking over religieuze uitingen

1. Alle vormen van religieus onderwijs, scholen en gebedshuizen worden volgens gelijke criteria beschermd.
2. De overheid waarborgt het recht op zelfbeschikking van moslimvrouwen. Het gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding (in de volksmond 'het niqab-verbod') moet per direct worden opgeheven. Ook het verbod op het dragen van een hoofddoek voor rechters en griffiers wordt opgeheven.

3. Nederland gaat zich op Europees niveau hard maken voor wetgeving die ervoor zorgt dat werkgevers in Nederland niet mogen weigeren iemand in dienst te nemen met een hoofddoek, kippah (keppeltje) of andere religieuze attributen.
4. Er komt meer keuzevrijheid in het opnemen van vrije dagen op basis van religieuze overtuiging.
5. Er komen meer islamitische begraafplaatsen.

KLIMAATRECHTVAARDIGHEID

De klimaatcrisis is één van de grootste vraagstukken van onze tijd. Ecosystemen en biodiversiteit worden op grote schaal vernietigd door het systeem van marktwerking met economische groei als belangrijkste doel. Wij als mensen maken ook deel uit van deze ecosystemen; ook onze leefomgeving staat onder druk van extreme veranderingen als gevolg van deze crisis. Ook de luchtkwaliteit in Nederland is erg zorgelijk vanwege de hoge uitstoot van landbouw, industrie en verkeer.

Het is onze verantwoordelijkheid om een rechtvaardige oplossing te vinden. Zo'n oplossing heeft hoe dan ook drastische gevolgen voor het winst-denken van overheden en grote bedrijven. Internationale rechtvaardigheid en solidariteit zijn absoluut noodzakelijk voor een oplossing. De landen die economisch minder sterk zijn ondervinden als eerste de gevolgen van deze crisis, zoals zij helaas vaker het eerste slachtoffer zijn van internationale noodsituaties. Klimaatrechtvaardigheid bestaat niet zonder het bestrijden van dergelijk klimaatracisme (15).

De enige mogelijkheid om tot een oplossing te komen, is radicale systeemverandering. We zullen onze manier van productie moeten herzien om te komen tot een groene, circulaire en duurzame samenleving. Veel tijd om het tij te keren is er niet meer. Wij moeten snel, daadkrachtig en rechtvaardig ingrijpen. Binnen Nederland willen we maatregelen nemen op het gebied van beleid, energie, uitstoot, landbouw, natuur en omgeving. In internationale samenwerking willen we sturen op het gebied van industrie, handel en lobby's. Daarbij hebben we de volgende kernpunten voor ogen.

Nederland: beleid, uitstoot en energie

1. De Nederlandse overheid roept per direct de klimaatcrisis uit. De urgentie van deze crisis moet officieel erkend worden, zodat hiernaar gehandeld kan worden.
2. Alle overheidsbeleid moet worden getoetst op duurzaamheid en impact op klimaat en milieu, ook met terugwerkende kracht.
3. De Nederlandse uitstoot van broeikasgassen is in 2025 minstens 75% lager en staat in 2030 op 0. Deze doelen worden wettelijk vastgelegd en zijn bindend.
4. Er komen geen nieuwe vergunningen voor olie- en gasvelden, op land en op zee. Er komt een snel en daadkrachtig afbouwplan voor de huidige olie- en gasproductie waarbij rechtvaardige oplossingen voor de werknemers voorop staan.
5. De gaskraan in Groningen gaat volledig dicht en alle gedupeerden worden volledig gecompenseerd.
6. Subsidies op (de productie van) fossiele brandstoffen worden zo snel mogelijk, maar uiterlijk per 2022 beëindigd. Subsidies voor biomassacentrales worden per direct stopgezet.
7. Er wordt fors geïnvesteerd in (nieuwe) duurzame energie-alternatieven, zodat alle kolencentrales zo snel mogelijk kunnen worden gesloten.
8. Het budget voor het warmtefonds wordt verhoogd. Hierbij wordt rekening gehouden met inkomenspositie, zodat mensen met lagere inkomens niet de rekening gepresenteerd krijgen voor de energietransitie.
9. In 2030 is 75% van de woningvoorraad hoogwaardig geïsoleerd. Gemeenten, woningcorporaties en woningverhuurders krijgen daarvoor middelen en bindende doelen voorgeschreven vanuit de overheid.

Natuur en vervoer

1. Het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) wordt een bereikbaarheidsfonds met als doel niet alleen het financieren van beter openbaar vervoer, maar ook (lokale) voorzieningen voor fietsen en deelvervoer. Er wordt een bereikbaarheidsnorm

vastgesteld waaraan alle financieringsplannen worden getoetst. Deze norm bepaalt de maximale geografische afstand tussen burgers en openbaar vervoer.

2. OV-bedrijven worden genationaliseerd en het openbaar vervoer wordt gratis.
3. Het openbaar vervoer is in 2030 volledig elektrisch.
4. We zetten ons op Europees niveau in om zo snel mogelijk op duurzame wijze een Europees spoor netwerk te realiseren. Vluchten binnen Europa kunnen op deze manier worden uitgefaseerd.
5. Schiphol mag niet verder uitbreiden. Ook de plannen voor Lelystad Airport worden stopgezet.
6. We stoppen met snelwegverbredingen en leggen alleen nog nieuwe wegen aan als deze de bereikbaarheidsnorm bevorderen en niet ten koste gaan van natuurgebieden.
7. Biodiversiteit wordt prioriteit. Maaibeleid wordt aangepast om natuur de ruimte te geven en er wordt plaats gemaakt voor meer (kleine) ecosystemen in parken en natuurgebieden.
8. Alle natuurgebieden komen onder verantwoordelijkheid van de provincie. Zij krijgen doelstellingen op (o.a.) het gebied van biodiversiteit en wildstand.
9. Er komt een nationaal bomenplan om het aantal bomen in Nederland binnen afzienbare tijd fors uit te breiden en uiteindelijk te verdubbelen.
10. Het mestbeleid van intensieve veeteelt wordt veel strenger om de vervuiling van omringende natuurgebieden en grondwater tegen te gaan. Onze standpunten op het gebied van landbouw worden nader toegelicht in het hoofdstuk *Landbouw en Visserij*.
11. Er komt een landelijk vuurwerkverbod voor particulieren. Vuurwerkshows of lichtshows kunnen door gemeenten worden georganiseerd op centrale plekken. Verder mag nergens vuurwerk worden afgestoken.

Internationale samenwerking: industrie, handel & lobby's

1. Nederland zet zich in voor een forse herziening van het Europees landbouwbeleid, waarbij alleen nog subsidies worden verstrekt aan **kringlooplandbouw**.
2. Nederland stemt niet in met en trekt zich terug uit verdragen als deze **claimrecht** bevatten, tot landbouwintensivering leiden, voor toename van uitstoot zorgen, of ontbossing versnellen. Voorbeelden van dit soort verdragen zijn **CETA, EU-Mercosur en TTIP**.
3. Nederland neemt het voortouw in een grootschalige samenwerking binnen de VN als het aankomt op de gezamenlijke bestrijding van de klimaatcrisis.
4. Er komt een algeheel verbod op de import, handel en doorvoer van ontbossingsproducten.
5. Diplomatieke steun aan projecten die te maken hebben met (het produceren van) fossiele brandstoffen wordt beëindigd. Bedrijven die grotendeels investeren in fossiele brandstoffen worden uitgesloten van handelsmissies.
6. De financiering van ontbossing, landroof en productie van fossiele brandstoffen wordt voor zowel private als publieke financiële instellingen onmogelijk.
7. Er komt meer transparantie over lobbyactiviteiten van fossiele en vervuilende industrieën via een openbaar gepubliceerd lobbyregister. Dit register biedt informatie over welke organisaties lobbyisten in dienst hebben, waarvoor die lobbyen, en de financiële middelen die zij hier jaarlijks voor inzetten.
8. Bedrijven verantwoordelijk voor het aanrichten van klimaatschade en humanitaire rampen, worden verantwoordelijk gehouden voor misdaden tegen mens en natuur.
9. Er komt een reclameverbod voor de fossiele industrie

DIERENRECHTEN EN DIERENWELZIJN

De grondbeginselen van BIJ1 zijn radicale gelijkwaardigheid en economische rechtvaardigheid. Hier horen ook de rechten van dieren bij. Elk dier is een individu, met het recht op leven en welzijn. In een samenleving die uitgaat van gelijkwaardigheid, is er ruimte voor dieren om natuurlijk gedrag te vertonen en niet langer als product of vermaak gezien te worden. Om deze gelijkwaardigheid te bereiken zijn er maatregelen nodig die dierenleed bestrijden. De visserij en de bio-industrie moeten aan banden worden gelegd. Ook willen we veranderingen op het gebied van dierproeven, jacht, en bonthandel. Om dierenwelzijn te waarborgen stelt BIJ1 de volgende oplossingen voor.

Een einde aan de bio-industrie en leed in de visserij

1. Er komt per direct een einde aan de onhoudbare bio-industrie. Er wordt geïnvesteerd in diervriendelijke veehouderij en duurzame landbouw. Het aantal dieren dat gehouden mag worden gaat fors omlaag.
2. Er komt wettelijke vastlegging van het beschikken over voldoende ruimte, weidegang, vrije uitloop, sociaal contact, voldoende schuilmogelijkheden en het recht op natuurlijk gedrag van dieren.
3. Er komt een verbod op alle vormen van verminking van de snavels van kippen en kalkoenen. Het couperen van staarten wordt ook per direct verboden, evenals het onthoornen van dieren.
4. Diertransporten mogen niet langer dan twee uur duren. Bij extreme temperaturen stoppen de transporten volledig.
5. Stallen en slachterijen worden voorzien van permanent cameratoezicht. Sprinklerinstallaties en vluchtroutes voor stallen worden verplicht.
6. Slachtmethoden die extra onnodig leed veroorzaken, zoals bijvoorbeeld de CO₂-verdooving van varkens, worden per direct verboden. Het slacht-tempo gaat daarnaast flink omlaag. We stimuleren de samenleving om zo veel mogelijk een plantaardig voedingspatroon aan te nemen, om zo het slachten waar mogelijk te kunnen uitfaseren.
7. Er komt een verbod op de vangst- en slachtmethodes van vissen die onnodig en vaak langdurig leed veroorzaken. Ook het levend koken van dieren zoals kreeften en garnalen wordt verboden.
8. Er worden steeds meer beschermde gebieden aangewezen waar visserij niet is toegestaan.
9. De eisen voor het 'Beter Leven-keurmerk' worden flink verhoogd. Dierlijke producten zonder dit keurmerk mogen op korte termijn niet meer worden verkocht.
10. Het geplande verbod op 'verrijkte kooien' voor kippen gaat per direct in en ook het gebruik van 'koloniekooien' wordt niet langer toegestaan.

Dieren zijn geen vermaak of product

1. De rechten van dieren worden grondwettelijk verankerd.
2. De productie, import, export en verkoop van bont stopt. Uitbreiding van bontfokkerijen wordt niet toegestaan.
3. Dieren zijn er niet voor het vermaak van mensen. Dierentuinen en aquaria worden omgevormd tot (tijdelijke) opvang voor dieren die zich (nog) niet staande kunnen houden in hun oorspronkelijke leefgebied.
4. Tradities waarbij dieren worden gepest en mishandeld, zoals 'kalle mooi' en 'zwijntje-tik' worden verboden.
5. De verkoop van dieren in dierenwinkels wordt ontmoedigd. Doorverwijzing naar een asiel of opvangcentrum wordt het alternatief. Ook wordt de handel van dieren via internet en markten verboden, om impulsaankopen tegen te gaan.

6. Er komen strengere regels voor het fokken van dieren. Zo komt er een vergunningplicht voor fokkers en stopt het fokken op uiterlijke kenmerken in verband met de gezondheidsrisico's voor dieren.
7. De hobbyjacht wordt per direct verboden.
8. Er wordt harder opgetreden tegen stroperij. Dieren in het wild mogen niet worden gedood. Alleen in extreme gevallen, zoals bijvoorbeeld ernstige verwondingen of direct gevaar voor het voortbestaan van andere soorten, wordt een uitzondering gemaakt.
9. Er wordt flink geïnvesteerd in alternatieven voor dierproeven, zodat deze zo snel mogelijk volledig kunnen worden stopgezet. Proefdieren voor cosmetische producten worden per direct verboden.
10. Het fokken van proefdieren stopt. Ook genetische manipulatie van proefdieren wordt verboden.

LANDBOUW, VISSERIJ EN VOEDSEL

Het thema Landbouw, visserij en voedsel hangt nauw samen met andere thema's, zoals klimaatrechtvaardigheid en dierenrechten. Ook de positie van de agrarische sector als beroepsgroep is belangrijk. Deze verwevenheid maakt dit onderwerp extra uitdagend. BIJ1 neemt alle aspecten mee. Het samenwerken met de natuur en het streven naar duurzaamheid zijn hierbij leidend. BIJ1 wil sterk optreden tegen de verarming van onze natuur, zonder in te boeten aan voedselzekerheid en de bestaanszekerheid voor onze boeren en vissers. We willen klimaatverandering bestrijden, de landbouw en visserij verduurzamen en naar een duurzaam voedselsysteem. Boeren en vissers moeten in deze processen worden ondersteund.

Klimaatverandering

De landbouw in Nederland is nauwelijks voorbereid op klimaatverandering en zeker niet in staat om die te bestrijden. De gezondheid van de grond wordt extreem belast door overmatig gebruik en vervuiling. De biodiversiteit is uitgeroeid en het land heeft haar natuurlijke veerkracht verloren. Die veerkracht is nodig om te kunnen herstellen na moeilijke periodes, zoals droogte en extreme regenval. Zonder deze natuurlijke veerkracht is het land voor haar gezondheid volledig afhankelijk van de mens. Daarom zet BIJ1 in op [circulaire landbouw](#).

Betaalbare verduurzaming en steun aan de boeren

De boeren zitten in een lastig parket. De producten die geëxporteerd worden door Nederland en de EU worden kunstmatig goedkoop gehouden. Om zo goedkoop mogelijk te kunnen produceren, worden boeren gedwongen een destructieve en vervuilende werkwijze te hanteren die zorgt voor verarming van de bodem. Dit is een onhoudbaar systeem dat zichzelf in stand houdt. De balans terugvinden is moeilijk, maar wel mogelijk. We moeten investeren in betaalbare verduurzaming van de sector voor een toekomstbestendige, circulaire landbouw. Ook is het van belang voor het behoud van de natuur die we nog bezitten, dat de veestapel sterk wordt ingeperkt en dat boeren worden geholpen mest om te zetten in minder stikstofhoudende vormen. Wij kiezen voor duurzame landbouw, ook als dit ten koste gaat van economische groei. Een samenwerking tussen boeren en supermarkt coöperaties is hierin noodzakelijk: zodat boeren een eerlijke kostprijs ontvangen als zij duurzaam - en dus langzamer en duurder - produceren.

Visserij

Ook de Noordzee heeft het zwaar. Er wordt momenteel gewerkt aan een Noordzee-akkoord, waarin naar voren komt dat de visserij moet verduurzamen en inkrimpen. Om de Noordzee de kans te geven zich te herstellen en aan te passen, is het van belang dat de vispopulaties blijven bestaan en de kans krijgen om te groeien.

Duurzame voeding

Tot slot moeten we naar een ander voedselsysteem. Groente en fruit zijn ruim 40% duurder geworden tussen 2000 en 2017, terwijl suiker in die periode ruim 20% goedkoper werd. Daarnaast zijn we te veel gewend geraakt aan beschikbaarheid en overvloed van alle producten. Een focus op seizoensproducten helpt de landbouw om beter en natuurlijker te kunnen produceren, en geeft de consumenten een realistisch besef van wat er op hun bord ligt.

Wij stellen de volgende beleidsveranderingen voor op het gebied van landbouw, visserij en voedsel.

De overgang naar een duurzame landbouw

1. Er komt toereikende ondersteuning voor boeren die over willen stappen naar een duurzame vorm van landbouw. Er moet een hoge belasting komen op het gebruik van insecticiden en de uitstoot van methaan en CO₂, om de overgang te subsidiëren.
2. Op dit moment produceren boeren voor meer dan 80% voor de export. Het onnodig vervoeren van goederen is een van de grote vervuilers en zorgt voor veel stikstof in de bodem. De agrarische sector gaat veel meer voor binnenlandse consumptie doen. Dit gebeurt in samenspraak met de agrarische sector.
3. Er komt een verbod op giftige bestrijdings- en ontsmettingsmiddelen.
4. De overheid gaat de productie van biologische en plantaardige producten actief ondersteunen.
5. De overheid gaat in Europees verband actief optreden in het prijsbeleid van landbouwproducten.

Het beschermen van de vissen en het tegengaan van overvisserij

1. Momenteel wordt controle op vissersboten nauwelijks tot slecht uitgevoerd. Hierdoor krijgen vissers een vrijbrief om boven legale richtlijnen te vissen. Dit is eigenlijk een noodzaak om te kunnen blijven concurreren. Deze illegale overvisserij moet zwaar worden aangepakt: er komen streng gereguleerde zones waar visserij verboden wordt. Er komt een betere regulatie van wat er gevangen wordt.
2. Boten moeten permanent hun radar aan laten staan, zodat hun locatie altijd duidelijk en controleerbaar is. Controle op vissersboten wordt geïntensiveerd, bijvoorbeeld door een extra onafhankelijke tak binnen de kustwacht in het leven te roepen. Deze tak is speciaal ingericht op het reguleren van de visserij.

Een duurzaam en eerlijk voedselbeleid

1. Voedselmonopolies worden geëvalueerd en gereguleerd.
2. Er komt een verbod op het verkopen van producten voor een prijs die lager is dan de productiekosten.
3. Voedselbedrijven worden gestimuleerd om over te stappen op ecologische principes. Er komen wettelijke normen voor het maximale gehalte aan zout en suiker in producten.
4. Er komt een heffing op voedselverspilling door supermarkten.
5. Gezond eten moet voor iedereen, ongeacht inkomen, toegankelijk zijn: de BTW op groente en fruit wordt verlaagd naar nul procent.
6. Er komt een integraal voedselbeleid, dat zich niet alleen bezig houdt met voedselprijzen, maar ook met stadsplanning, en onderwijs over voedsel. Dit beleid is met al deze onderdelen gericht op het stimuleren van lokale voedselproductie en -consumptie.

ASIEL EN MIGRATIE

De vrijheid om te reizen is een universeel mensenrecht. BIJ1 staat voor een wereld waarin dit recht beschermd en gestimuleerd wordt. Wij willen een door heel Europa gedragen asiel- en migratiebeleid, dat mensenhandel, marteling en uitbuiting bestrijdt. Dit beleid heeft geweldloosheid, waardigheid en solidariteit als fundament. Geen mens is illegaal. BIJ1 vindt het hoog tijd om de reputatie en rechtspositie van vluchtelingen en arbeidsmigranten te verbeteren. Door mensen als gelijkwaardig te zien in plaats van als last, kan Nederland juist baat hebben bij migratie.

Onderdeel van het probleem, dus onderdeel van de oplossing

Niemand vertrekt definitief uit zijn thuisland zonder daar een geldige reden voor te hebben. De reden om te vluchten heeft vaak direct of indirect te maken met een geschiedenis van uitbuiting en kolonisatie door Westerse landen. Conflicten die veroorzaakt zijn door deze landen duren ook nu nog voort en vergroten de kloof tussen de rijkere en armere landen. Bovendien dragen deze Westerse landen op dit moment actief bij aan deze conflicten door middel van o.a. de wapenhandel. Als gevolg hiervan zijn de leefomstandigheden zodanig verslechterd, dat er soms geen andere keuze is dan te vertrekken. Omdat Nederland onderdeel is van het probleem, is het onze verantwoordelijkheid om onderdeel te zijn van een oplossing.

Migratiecrisis? Nee, humanitaire crisis.

In Nederland wordt al jaren gesproken van een *migratiecrisis*. Deze migratiecrisis bestaat, maar niet zoals die op dit moment wordt geschetst door de overheid en andere politieke partijen. Zij beweren dat Nederland overspoeld wordt door migranten die 'onze' banen en 'onze' huizen innemen. Dit is niet waar. Sinds 2015 daalt het aantal asielaanvragen en nareizigers constant doordat asielzoekers aan de grenzen van Europa worden vastgezet. BIJ1 ziet deze crisis als een *humanitaire crisis*, die veroorzaakt wordt door falend Europees opvangbeleid als de **Turkijedeal**, met mensenrechtenschendingen als gevolg.

Falend Europees opvangbeleid

Massa's mensen verdrinken op de Middellandse Zee, doordat Italië weigert deze migranten op te vangen. De EU is gestopt met financieren van reddingsacties en reddingsacties door humanitaire **NGO's** en anderen riskeren boetes tot 1 miljoen euro. De EU subsidieert echter wel de Libische kustwacht, die migranten vastzet in detentiecentra waar zij worden gemarteld. 'Opvang in de regio' is zo geen oplossing. Buurlanden van conflictgebieden vangen bovendien 86% van alle vluchtelingen op. De opvang in de regio is verzaaid. De vluchtelingenkampen 'in de regio' zijn gevaarlijk: verblijf in onmenselijke leefomstandigheden zonder zicht op verbetering laat mensen geen andere keus dan op goed geluk een levensgevaarlijke reis te ondernemen naar een 'veiliger' Europa. Van de 1,2 miljoen **'kwetsbare vluchtelingen'** die in dat soort vluchtelingenkampen verblijven, nodigt Nederland er momenteel 500 uit om zich te **hervestigen** in Nederland. Dit is niet genoeg.

Wanbeleid bij IND en AZC's

Door personeelstekorten en planningsfouten binnen de IND lopen wachttijden op, nog voor deze een asielaanvraag in behandeling neemt. De asielprocedure, die slechts enkele weken hoort te duren, duurt op deze manier met gemak 2 jaar. De onzekerheid die dit met zich meebrengt vergroot het trauma van mensen die daarbovenop ook bezorgd zijn om hun familie in het land van herkomst. Hoewel de oorzaken van dit wanbeleid eenvoudig zijn, blijken de gevolgen rampzalig. AZC's zijn overvol. Ook genieten **LHBTQIA+** personen in deze situaties niet de bescherming die zij nodig hebben.

Gezinshereniging wordt vertraagd en trauma wordt vergroot. Dit alles zorgt ervoor dat het moeilijker wordt om een bestaan om te bouwen in Nederland. In sommige gevallen worden mensen zelfs onterecht

gedeporteerd naar het land van herkomst. Minderjarige asielzoekers worden bovendien vaak door mensensmokkelaars verscheept en tot slavernij gedwongen. In Nederland verdwijnen jaarlijks honderden kinderen uit de opvang zonder dat de overheid hier zicht of grip op heeft.

Oplossingen op de korte en lange termijn

Nederland heeft gefaald om internationale verdragen om te zetten in doeltreffend beleid. Een radicale omslag is nodig. Hiervoor draagt BIJ1 een aantal doelstellingen aan voor de korte en de lange termijn.

Korte termijn: een einde aan geweld en een begin van solidariteit

1. Nederland pleit binnen de EU voor het inrichten van posten en ambassades in vluchtelingenkampen om asielaanvragen mogelijk te maken vanuit 'de regio'.
2. Nederland zet extra geld en middelen in ter ondersteuning van nationale en internationale vluchtelingenorganisaties, en om reddingsoperaties in het Middellandse Zeegebied weer op gang te brengen.
3. Nederland hervestigt jaarlijks een groeiend aantal kwetsbare mensen uit vluchtelingenkampen.
4. Er komt een generaal pardon voor alle asielzoekers en ongedocumenteerden die zich op dit moment in Nederland bevinden.
5. Nederland verleent verblijfsrecht aan staatlozen in Nederland door hen een Nederlands of staatloosheidspaspoort te geven.
6. Mensen die ontheemd raken als gevolg van grote klimaatveranderingen in hun thuisland en die naar Nederland vluchten, ook wel klimaatvluchtelingen genoemd, krijgen recht op bescherming.

Korte termijn: betere opvang en procedures

1. Asielzoekers worden alleen verhuisd naar andere locaties als dit essentieel is voor de procedure.
2. Er komt structureel meer investering voor de materiële en persoonlijke ondersteuning van vluchtelingen in de AZC's.
3. In AZC's komt meer aandacht voor LHBTQIA+ personen en in het bijzonder trans personen. Zij moeten toegang hebben tot zorg in een veilige omgeving.
4. De IND neemt zijn verantwoordelijkheid om de asielprocedure per asielzoeker niet langer dan 8 weken te laten duren.
5. Er wordt meer geïnvesteerd in hoor- en beslismedewerkers van de IND om cultuursensitief te communiceren en asielzoekers te benaderen en beoordelen vanuit de context en waardigheid van de asielzoeker. Ook worden IND-medewerkers getraind om beter te herkennen als vrouwen zijn gevlucht voor gendergerelateerd geweld, zoals uithuwelijking en verkrachting.
6. De geloofwaardigheidstoets wordt aangepast. Hoor- en beslismedewerkers mogen alleen zaken behandelen als zij expertise hebben in geloofwaardigheid, psychologie en de culturele context van de asielzoeker.
7. De sociale advocatuur blijft bestaan en onvoorwaardelijk beschikbaar gedurende de gehele asielprocedure.
8. De inburgeringstoets wordt door de overheid afgenomen en verandert in een naturalisatiecursus die mensen in twee jaar tijd mogen afronden.
9. Geen enkele asielzoeker komt in detentie als deze geen strafbaar feit heeft gepleegd.
10. Het 'buiten schuld-criterium' moet zodanig worden aangepast, dat ongedocumenteerden die buiten hun schuld niet kunnen terugkeren, recht krijgen op een verblijfsvergunning.
11. Er komt een integrale strategie voor het bestrijden van (mensen)handel in minderjarige asielzoekers.
12. Minderjarige asielzoekers die langer dan 5 jaar in Nederland wonen, krijgen verblijfsrecht.
13. Asielzoekers mogen vanaf 3 maanden na het aanvragen van een verblijfsvergunning werk zoeken en een studie beginnen. Ook ongedocumenteerden mogen werken en studeren.

Lange termijn: hervorming van het asiel- en migratiebeleid in Nederland en Europa

1. Migranten en asielzoekers krijgen toegang tot dezelfde rechten als Nederlanders, ongeacht hun documenten of gebrek daaraan. Nederland opent de grenzen voor alle landen en maakt zich binnen de Europese Unie hard voor een hervorming die in de gehele EU geldt.
2. Nederland schaft de verblijfsvergunningen af en verstrekt verblijfsrecht aan migranten ongeacht hun achtergrond.
3. Het mandaat van de IND wordt omgezet in een loketfunctie om mensen op weg te helpen in Nederland.
4. Nederland zet zich op Europees niveau in voor het afschaffen van **FRONTEX** en de **Dublinverordening**.
5. Nederland zet zich binnen de EU actief in voor een solidair asielsysteem, waarbinnen een eerlijke (her)verdeling van asielzoekers plaatsvindt middels een verdeelsleutel, en waarbij mediterrane landen ontlast worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de behoeften van de asielzoeker, zoals culturele achtergrond en familiebanden.
6. Nederland bekleedt een voortrekkersrol als het gaat om het actief uitnodigen van asielzoekers die vastzitten in vluchtelingenkampen en beweegt andere Europese landen ertoe om de aantallen jaarlijkse uitnodigingen op te schroeven.
7. Nederland sluit alle detentiecentra voor asielzoekers en stopt met alle deportaties.

EUROPA

BIJ1 staat voor een rechtvaardig, gelijkwaardig en solidair Europa. Daarom pleiten we voor radicale democratisering van de Europese Unie (EU) waarbij alleen gekozen leiders en volksvertegenwoordigers beslissingen mogen maken. De inspraak van Europese burgers moet makkelijker en toegankelijker worden gemaakt en de invloed van verwoestende multinationals moet tot een minimum beperkt worden. Wij willen een EU waar mensenrechten- en klimaatverdragen worden ingezet en versterkt om groots te verduurzamen en om welvaart eerlijker te verdelen en onrechtvaardigheid tegen te gaan. De EU mag niet dienen als **liberaal** en racistisch instituut dat de belangen van het **grootkapitaal** dient.

Ondoorzichtig en anti-democratisch

Een probleem van de EU in haar huidige vorm is dat het bestuur ervan ondoorzichtig te werk gaat en niet op democratische wijze wordt gevormd. Nederlandse kiezers hebben geen invloed op de benoeming van commissieleden. Ook worden andere instituten binnen de EU in zeer grote mate beïnvloed door multinationals in plaats van Europese burgers. Deze multinationals hoeven alleen rekenschap af te leggen aan hun aandeelhouders en hebben dus vrij spel in de politiek waar zij dat niet zouden moeten hebben. Ze zijn immers geen politieke partij. Deze multinationals dragen vaak bij aan vervuiling, mensenrechtenschending en **discriminatie**. Op deze manier dient de EU niet het belang van haar bewoners. De EU moet doorzichtiger en democratischer worden.

Verspilling en gierigheid

Een ander probleem is de enorme kostenverspilling aan de ene kant en de tegenstrijdige gierigheid aan de andere kant. Aan de ene kant verhuist het Europese parlement onnodig elke maand van Brussel naar Straatsburg en andersom. Dit kost 200 miljoen euro per jaar. Aan de andere kant stelt de EU zich gierig op als het gaat om noodfondsen voor Zuid-Europese landen. Dit zijn de landen die juist het hardst worden getroffen door bijvoorbeeld de coronacrisis, maar ook de financiële crisis in 2008, of de humanitaire migratiecrisis. Het lijkt er op deze manier verdacht veel op dat gierigheid en zelfbehoud leidend zijn. Dat hoort niet zo te zijn. We willen dat het uitgavenbeleid gebaseerd is op menselijkheid, waardigheid en solidariteit.

Rechtsstaat en mensenrechten staan onder druk

Tegelijkertijd staan mensenrechten, zelfbeschikking en vrijheid van meningsuiting steeds meer onder druk binnen Europa. In alle EU-landen moet de rechtsstaat worden beschermd en landen moeten elkaar aanspreken op schendingen van mensenrechten, zelfbeschikking en vrijheid van meningsuiting. De bestaande mensenrechteninstrumenten moeten verbeterd worden en actief worden ingezet om misstanden binnen de EU aan te kaarten en daar gevolgen aan te verbinden.

Kortom, er is momenteel op Europees niveau een blokkade als het gaat democratie, milieu en mensenrechten. Om deze blokkade op te heffen stellen wij de volgende maatregelen voor.

Meer democratie en betere bescherming van mensenrechten

1. We streven naar radicale hervorming van de **Europese Commissie**. Deze moet direct worden gekozen en handelen vanuit mensenrechten, gelijkwaardigheid en solidariteit.
2. Meer middelen worden ingezet voor het invoeren en in stand houden van mensenrechten, dit zijn instrumenten zoals het **Europees Handvest**, de **rasrichtlijn** en de naleving van het **VN-verdrag Handicap**.
3. We streven naar aannemen en invoeren van de **gelijkebehandelingsrichtlijn** binnen heel Europa.
4. Meer middelen en capaciteit worden ingezet voor het beschermen van de rechten van migranten, asielzoekers, staatlozen en volkeren zoals de Roma en Sinti.

Meer geld naar mensen en klimaat

1. Meer middelen worden ingezet om het maatschappelijk middenveld (belangengroepen, mensenrechtenactivisten, dissidenten, vrije pers) te ondersteunen en versterken. Hierbij is de agenda van belangengroepen leidend. Financieringsinstrumenten zoals subsidies worden toegankelijker en behapbaarder gemaakt zodat ook kleine organisaties en sociale bewegingen hier gebruik van kunnen maken.
2. We stellen een grootschalig en wettelijk bindend klimaatverdrag op Europees niveau op, inclusief verstrekkende doelstellingen en sancties.

Bestrijden van ongewenste activiteiten van multinationals en ongewenste handel

1. Er komt een verbod op lobby van multinationals en grote private bedrijven.
2. We streven naar het op Europees niveau verhogen van belastingen voor multinationals en vermogenden, en zetten breder in op het opsporen van kapitaalvlucht en belastingfraude en -ontduiking.
3. Er komt een verbod op alle export van Europese goederen die mensenrechten schenden in andere landen.

Tegengaan van militarisering en afschaffing van onnodige uitgaven

1. We maken een einde aan de militarisering van de grenzen van Europa.
2. We voorkomen dat er ooit een Europees Leger komt.
3. Er komt een eind aan absurde kostenposten zoals de maandelijkse verhuizing naar Straatsburg.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

BIJ1 wil dat Nederland gidsland wordt in het uitdragen van internationale solidariteit en samenwerking. Dat is hard nodig, want er zijn veel problemen in de wereld die ons allemaal aangaan en die we alleen samen kunnen oplossen. Het beschermen van mensenrechten, gelijkwaardigheid, klimaatrechtvaardigheid, zelfbeschikking en **vrijheid van verkeer** moeten centraal staan in ons buitenlandbeleid. Ook moet Nederland de gevolgen van de eigen koloniale geschiedenis erkennen en zich inzetten om de toegebrachte schade te herstellen.

Problemen die we samen moeten bestrijden

Mensenrechten, burgerlijke vrijheden, het klimaat en de welvaart staan in veel landen steeds meer onder druk. Verworven rechten voor etnische en religieuze minderheden, vrouwen, mensen met een beperking, journalisten, klimaatactivisten en mensenrechtenactivisten lopen gevaar. De inkomensongelijkheid tussen landen wordt alleen maar groter. Klimaatcrises, humanitaire rampen, conflicten en uitbraken van epidemieën worden niet effectief bestreden. Alleen met internationale solidariteit kunnen we klimaatdoelen halen, conflicten beëindigen en armoede effectief bestrijden. Dat is in het belang van iedereen, dus ook in het belang van Nederland.

Inlossen koloniale schuld

Nederland heeft een koloniale schuld in te lossen. Onze rijkdom is in het verleden verworven over de rug van onderdrukte mensen in de Nederlandse koloniën en handelsposten. Ook nu nog verdient Nederland geld aan landen die een stuk minder welvarend zijn. Die landen zien hier weinig voor terug. Het beschermen van grote bedrijven die vaak belasting ontwijken is steeds belangrijker geworden voor onze internationale betrekkingen. Dat moet stoppen. In plaats daarvan moeten we in deze landen de mensenrechten beschermen en werken aan wederopbouw en reparaties.

We willen af van ontwikkelingssamenwerking als symptoombestrijding en we willen toe naar een wereld waarin dit niet meer nodig is en we samenwerken op basis van gelijkwaardigheid. Wij zien een toekomst waarin eerlijke handel wél vanzelfsprekend is, waarin landen van hun schulden verlost zijn en waarin de gevolgen van kolonisatie zijn gerepareerd.

BIJ1 stelt de volgende maatregelen voor met betrekking tot internationale samenwerking.

Economische rechtvaardigheid

1. Nederland zet zich internationaal actief in voor het kwijtschelden van alle schulden van landen met lage inkomens, lage middeninkomens, en middeninkomens.
2. Het budget voor internationale armoedebestrijding wordt opgehoogd tot 1% van het BNP. Niets van dit budget wordt gebruikt voor het beheersen van migratiestromen, zoals nu het geval is. Speciale aandacht gaat naar het bestrijden van onderliggende oorzaken van armoede en ongelijkheid.
3. Nederland verhoogt capaciteit en fondsen om internationale en **multilaterale** (mensenrechten)instituties zoals VN-instellingen en speciaal rapporteurs te ondersteunen en versterken.
4. Nederland gaat hard inzetten op het bestrijden van belastingontwijking van multinationals in Nederland. Nederland stelt de **Tobintaks** wettelijk in en zet de opbrengsten hiervan in voor internationale samenwerking. Belastinglekken in wetgeving worden gedicht.
5. Handel en ontwikkelingssamenwerking worden uit elkaar getrokken en komen niet meer terug in één ministerie. Handelsbelang mag nooit gekoppeld zijn aan internationale reparaties van aangedane schade.

Mensenrechten en verduurzaming

1. De Nederlandse inzet voor mensenrechten wordt een integraal onderdeel van alle Nederlandse internationale betrekkingen, zoals bij handelsmissies en justitiële samenwerking.
2. Nederland zet zich actief in voor het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen met concrete *targets* en combineert dit met mensenrechtenbeleid.
3. Nederland vergroot zijn directe investering in maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers in het buitenland, die zich inzetten voor rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid. De agenda's en behoeften van deze organisaties worden hierbij leidend.
4. De landselectie voor internationale hulp wordt bepaald op basis van noodzaak in de landen zelf en de toegevoegde waarde van de Nederlandse bijdrage, niet op basis van de Nederlandse agenda op het gebied van handel, migratie of terrorismebestrijding.
5. Nederland spreekt bedrijven die opereren in conflictgebieden aan op hun verantwoordelijkheid onder de OESO-richtlijnen en verbindt consequenties aan het niet naleven van die richtlijnen.
6. Nederland zet zich actief in voor het ontwikkelen van zowel nationale als internationale regelgeving, om bedrijven die zich schuldig maken aan mensenrechtenschendingen aansprakelijk te stellen. Slachtoffers worden erkend en gecompenseerd.
7. Nederland stelt protocollen op voor eerlijke handel, duurzaamheid en mensenrechten voor multinationals die gevestigd zijn in Nederland. Bij het overtreden van deze protocollen worden multinationals beboet of Nederland uit gezet.
8. Nederland zet zich internationaal in voor het bestrijden van klimaatverandering in landen met een laag inkomen of laag-midden inkomen, inclusief een financieringsmechanisme voor verlies en schade. Nederland neemt in VN-verband het voortouw.
9. Nederland zet zich internationaal in om de belasting op vermogen, winst en vervuiling te verhogen als onderdeel van een progressieve, alomvattende aanpak van extreme ongelijkheid en klimaatverandering.

Internationale rechtvaardigheid

1. Er moet een einde komen aan de bezetting en kolonisatie van Palestijnse grond en de schending van de rechten van de Arabisch-Palestijnse inwoners van het gebied onder Israëliëse heerschappij. Palestijnse vluchtelingen moeten het recht houden op terugkeer naar hun huizen en bezittingen. Zolang de bezetting voortduurt en de rechten van Palestina worden geschonden, schorten we het Associatieverdrag met Israël op en verbieden we handel met Israël. Palestina wordt direct erkend (16).
2. Nederland erkent de Republiek Maluku Selatan (Republiek der Zuid-Molukken) en steunt de onafhankelijkheidsstrijd van West-Papoea.
3. Zelfbeschikking van volkeren geldt als uitgangspunt bij de erkenning van nieuwe staten.
4. Nederland besteedt internationaal extra aandacht aan staatlozen, ontheemden en onderdrukte volkeren.
5. Nederland zet zich actief in voor het corrigeren van koloniaal onrecht dat Nederland de voormalige Nederlandse koloniën heeft aangedaan.
6. Nederland zet zich extra in voor het arresteren van verdachten van oorlogsmisdaden die aan het Internationaal Strafhof moeten worden overgedragen, evenals het aanklagen van politici en militairen uit de VS en Europa die zich schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdaden onder de valse vlag van 'terrorismebestrijding' of de omverwerping van anti-imperialistische regimes.
7. Nederland gaat door met het investeren in noodhulp, met een focus op preventie van conflicten. Nederland zet zich hierbij in voor een hervorming van het humanitaire systeem. In dit systeem is meer aandacht voor lokale humanitaire organisaties en de weerbaarheid van lokale gemeenschappen.

STAATSINRICHTING EN RECHTSSTAAT

BIJ1 staat pal achter democratie: een staatsvorm die gebaseerd is op het principe van gelijkwaardigheid. Wanneer de gelijkwaardigheid van mensen niet meer vanzelfsprekend is, wordt onze democratische rechtsstaat aangetast. BIJ1 staat voor een eerlijke rechtsstaat voor iedereen. Een rechtsstaat die vrij en veilig is en waarin burgers, klokkenluiders en journalisten worden beschermd. In zo'n rechtsstaat, waarin gelijkwaardigheid de basis is, is geen plaats voor ouderwetse symbolen van ongelijkwaardigheid.

Een rechtsstaat voor iedereen

1. Alle **mensenrechtenverdragen** krijgen rechtstreekse werking in het Nederlandse recht. Dit betreft in ieder geval het Kinderrechtenverdrag, het Vrouwenrechtenverdrag en het VN-Verdrag Handicap. We ratificeren het facultatief protocol van het VN-Verdrag Handicap.
2. Nederland neemt de aanbevelingen van internationale mensenrechtenorganisaties en -comités serieus en voert hun aanbevelingen uit.
3. Etniciteit, afkomst, nationaliteit, beperking, seksuele gerichtheid, genderidentiteit en genderexpressie worden in artikel 1 van de Grondwet opgenomen.
4. De overheid gaat haar recht (en plicht) weer gebruiken om organisaties die structureel discrimineren, groepen beledigen en/of haat zaaien te verbieden.
5. De bestaande wetten tegen **discriminatie** worden strenger nageleefd. We breiden deze wetten uit door een juridische definitie van racisme, anti-zwart racisme en islamofobie op te stellen die recht doet aan het structurele karakter ervan. Discriminatiewetgeving wordt aangepast op deze definities.
6. Groepsbelediging, digitaal pesten, discriminatie en oproepen tot racistisch geweld op sociale media worden hard bestreden, in eerste plaats door convenanten met de platforms.
7. De bestaande wetgeving aangaande smaad, laster en haat zaaien wordt streng nageleefd, ook ter bestrijding van 'fake news' en gevolgen hiervan.
8. Belastingontduiking en fraude door de allerrijksten moet worden opgespoord en gestopt. We investeren in opsporingsteams en brengen de misdadigers voor de rechter.
9. Kleding is een vrije keuze. Wetten die discriminatie bevorderen en zelfbeschikking van groepen mensen aantasten, zoals het gedeeltelijke niqaabverbod, worden geschrapt.

Een vrije en veilige rechtsstaat

1. Er komt een sterkere en openbare controle op het functioneren van de veiligheidsdiensten. Daarnaast moet duidelijk worden hoe de privacy van mensen gewaarborgd is in de **algoritmes** die de diensten gebruiken. Ook moet worden aangetoond dat de inzet van deze algoritmes niet leidt tot **etnisch profileren**.
2. Binnenlandse veiligheidsdiensten worden beperkt in hun bevoegdheden. De bevoegdheden voor het verzamelen van bulk data en het hacken van derde personen, alsook de automatische toegang tot databases moeten worden teruggetrokken.
3. We beëindigen alle samenwerking met de geheime diensten van **anti-democratische landen** zoals Israël en de Verenigde Staten. Om de veiligheid van (politieke) vluchtelingen, migranten en journalisten te bewaren wordt de gegevensverstrekking aan buitenlandse geheime diensten door Nederland sterk aan banden gelegd.
4. De onafhankelijkheid van journalisten moet worden beschermd. Dat betekent dat we intimidatie, opsluiting en tracking van journalisten door OM en veiligheidsdiensten bestrijden. Ook waken we beter voor de veiligheid van deze onafhankelijke journalisten. Het is absurd dat journalisten vaker beveiliging moeten meenemen naar demonstraties, doordat zij worden bedreigd door extreemrechts gehits.

5. Journalisten wereldwijd moeten hun werk kunnen doen zonder dat ze worden tegengewerkt met geweld, censuur en vervolging. In deze context gaat de overheid zich harder inzetten voor het vergroten van de veiligheid, ondersteuning en noodhulp aan journalisten.
6. Klokkenluiders worden actief beschermd middels het inzetten van een onafhankelijke organisatie.
7. Het recht op demonstratie wordt strikt nageleefd.

Een gezonde en directe democratie

1. We richten een Constitutioneel Hof op dat wetten kan toetsen aan de Grondwet. Daarvoor heffen we Artikel 120 van de Grondwet op, dat het nu onmogelijk maakt om wetten aan de Grondwet te toetsen.
2. We schaffen de monarchie, een eeuwenoud symbool van ongelijkwaardigheid en bovendien een grote kostenpost, af: Nederland wordt een Republiek met een president.
3. We onteigenen het (uit koloniale tijden stammende) kapitaal van de Koninklijke familie en gebruiken dit geld voor rechtsherstel voor de voormalige koloniën en de Indische gemeenschap.
4. Het stemrecht wordt hervormd. Zo wordt de stemgerechtigde leeftijd verlaagd naar 16 jaar en krijgen vluchtelingen en migranten sneller toegang tot het stemrecht. We maken het mogelijk voor gedetineerden om zelf te kunnen stemmen in plaats van uitsluitend bij volmacht.
5. De Eerste Kamer wordt voortaan direct verkozen door het Nederlandse volk en niet via de Provinciale Staten.
6. We stimuleren lokale vormen van directe democratie, zoals wijkraden en andere vormen van directe burgerparticipatie.

VEILIGHEID EN JUSTITIE

BIJ1 streeft naar een samenleving die veilig is voor iedereen. Wij vinden dat we als samenleving een gezamenlijke plicht hebben om misdaad te voorkomen en om veiligheid te garanderen. Dat betekent dat we kansongelijkheid moeten aanpakken. En dat, wanneer mensen de fout in gaan, we ze de mogelijkheid moeten bieden om hun fouten te herstellen. Medemenselijkheid is voor BIJ1 de sleutel tot de preventie en aanpak van misdaad. Daarnaast willen we ook geweld en misdaad aanpakken waarvoor op dit moment te weinig verantwoording wordt afgelegd. Zoals het vernietigen van de natuur, het uitbuiten van werknemers, **etnisch profileren** en politiegeweld. We investeren in het uitbannen van klassenjustitie, strijden voor een rechtvaardige samenleving, pakken **gendergerelateerd geweld** aan en maken korte metten met institutioneel racisme bij de politie.

Herstelrecht in plaats van afstraffing

Het huidige systeem van afstraffing en opsluiting is een racistisch systeem dat niet werkt en niet gericht is op herstel. Etnisch profileren is aan de orde van de dag. In de gevangenis zitten twee keer zoveel mensen met migratieachtergrond als mensen zonder migratieachtergrond, terwijl mensen met migratieachtergrond slechts 24% van de bevolking uitmaken. Uit veel onderzoeken blijkt dat mensen van kleur stelselmatig hogere straffen krijgen opgelegd dan witte mensen. Daarbij is er vaak sprake van politiegeweld en repressie.

Onderzoek toont tevens aan dat afstraffing en opsluiting zelfs helemaal geen effectieve middelen tegen criminaliteit zijn. Integendeel, gevangenisstraffen en hardere straffen leiden vaak tot nog slechtere herintegratie van daders, doen niets voor de slachtoffers en voorkomen criminaliteit niet. Mee kunnen doen in de samenleving en de verantwoordelijkheid moeten nemen om je fouten te herstellen zijn daarentegen wél effectief. Daar moeten we dus naartoe.

Naar een veilig, medemenselijk en rechtvaardig Nederland

Voor een veilig, medemenselijk en rechtvaardig Nederland zet BIJ1 in op uitbreiding van het herstelrecht als toevoeging op ons strafrecht. Hierin is meer oog voor de onderliggende problemen bij geweld en misdaad, ruimte voor voor genoegdoening en verwerking voor slachtoffers, en zijn er meer mogelijkheden voor daders om weer een volwaardig onderdeel te worden van de maatschappij. Ook kiezen we ervoor niet te investeren in het bestraffen van kleine misdaad en investeren we niet in de politie. We willen juist wél investeren in een samenleving waarin iedereen een tweede kans heeft en maatschappijbrede ongelijkheden worden aangepakt.

BIJ1 stelt de volgende oplossingen voor om een samenleving te creëren die veilig is voor iedereen.

Van strafketen naar een eerlijke rechtsstaat

1. We steken geld in goede collectieve voorzieningen en bevorderen gelijke kansen in de samenleving. We zorgen voor gelijke toegang tot onderwijs, een leefbaar inkomen en aanpak van maatschappijbreed racisme. We investeren niet verder in de politie. Het geldt dat daarmee vrijkomt investeren we in goede collectieve voorzieningen.
2. Mensen met onbegrepen gedrag zijn vaker slachtoffer van politiegeweld. Het is nodig dat we investeren in goede zorg, zodat mensen met onbegrepen gedrag de juiste hulp krijgen. De politie heeft hierin geen rol.
3. We decriminaliseren niet-gewelddadige delicten, zoals drugsdelicten.
4. Teelt, bezit en verkoop van softdrugs worden legaal, zodat de overheid meer zicht heeft op de kwaliteit van drugs. Invoering wordt gereguleerd. Monopolies op teelt van softdrugs door grote bedrijven worden bestreden.

5. Harddrugs worden legaal en door de overheid gereguleerd. Zo kan er beter geadviseerd worden over gebruik van drugs, en kunnen mensen met drugsproblematiek eerder worden geholpen.
6. Om kleine misdaad te verminderen en buurten veiliger te maken zetten we pilots op voor buurtrechtbanken. Dit zijn rechtbanken die kijken naar de omstandigheden die tot misdaad leiden. Hier staat niet vervolging, maar de mens, de leefbaarheid van de buurt en het herstellen van fouten centraal.
7. We openen alleen nog nieuwe gevangenissen naar Fins 'open' model en bouwen andere gevangenissen om. Zo houden daders contact met de samenleving, worden ze menswaardig behandeld worden en in staat gesteld verantwoordelijkheid te nemen en gedane schade te herstellen.
8. Gevangenisstraffen worden een uiterst middel. We delen voortaan eerder taakstraffen uit. Vervroegde vrijlating blijft daarnaast mogelijk. We versoepelen de voorwaarden om hiervoor in aanmerking te komen.

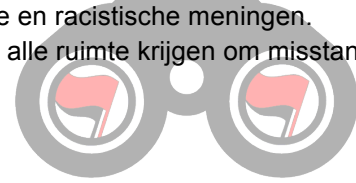
Van klassenjustitie naar bescherming van rechten

1. We investeren in de sociale advocatuur en bestrijden **klassenjustitie**. We gaan sociaal advocaten eerlijker betalen.
2. We zorgen voor toegang tot juridische hulp bij ieder gemeentelijk loket en verzekeren dat deze hulp gratis is voor wie het niet kan betalen.
3. De rechten van gevangenen worden beter verankerd in regelgeving en het naleven hiervan wordt beter gecontroleerd.
4. Instanties die etnisch profileren worden strafrechtelijk vervolgd. Het nieuw op te richten Ministerie van Gelijkwaardigheid ziet erop toe dat gedane schade wordt hersteld.
5. We handhaven strenger op onze antidiscriminatiewetgeving. Mensen die discrimineren krijgen een Educatieve Maatregel Discriminatie opgelegd.
6. We zetten in op het opsporen en vervolgen van belastingontduiking en belastingfraude door grote bedrijven en de allerrijksten.
7. We houden bedrijven verantwoordelijk die in Nederland, of buiten Nederland, de planeet en de natuur slopen. Hiervoor komt passende (internationale) regelgeving die gericht is op het herstellen van toegebrachte schade.

Van politiegeweld naar betere regels voor de politie

1. Wie etnisch profileert wordt strafrechtelijk vervolgd. Daarnaast verbieden we het gebruik van etniciteit, nationaliteit en afkomst in risicoprofielen, introduceren we stopformulieren voor alle politiecontroles en worden bodycams de norm. Er komt een einde aan preventief fouilleren, 'patsercontroles' en andere controles die etnisch profileren in de hand werken.
2. De basisbewapening van de politie gaat terug naar wapenstok en pepperspray. Vuurwapens mogen alleen in uitzonderlijke gevallen worden gedragen. Training en protocollen omtrent vuurwapengebruik worden fors strenger: zo mag politie niet schieten om iemand aan te houden.
3. We verbieden risicovolle arrestatietechnieken zoals de nekklem.
4. Er komt een bureau dat onafhankelijk toezicht houdt op het functioneren van de politie en klachten over de politie in behandeling neemt.
5. De praktische onschendbaarheid van politiefunctionarissen wordt ontmanteld. Wie een ander doodt, moet verantwoording afleggen.
6. De politie wordt transparanter. Data over politiecontacten met burgers gaan ook informatie bevatten over etniciteit van burgers, aanleiding en uitkomst van het contact, verwondingen en overlijdensgevallen. Onderzoeken naar racisme en politiegeweld worden publiek gemaakt.

7. Bij de politie komen er heldere regels over omgangsvormen en taalgebruik. Het wordt daarin makkelijker agenten te ontslaan vanwege racisme en geweld. Daarnaast verhinderen we dat de politie wordt bemenst door personen met anti-rechtsstatelijke en racistische meningen.
8. Klokkenluiders worden in bescherming genomen en moeten alle ruimte krijgen om misstanden aan te kaarten.

Aanpak van gendergerelateerd geweld

1. We ontwikkelen een integrale aanpak tegen gendergerelateerd geweld (17). Dit betekent dat er meer onderzoek komt naar de rol die gender speelt in geweldsdelicten en welke vormen van onderwijs, opvoeding en voorlichting dit zouden kunnen verbeteren.
2. Er wordt actief gewerkt aan het verhogen van de **aangiftebereidheid** van slachtoffers van gendergerelateerd geweld.
3. De verkrachtingswetgeving wordt aangepast op basis van het idee van actieve toestemming: geen ja is nee.
4. Er wordt structureel meer geïnvesteerd in de verschillende vrouwenopvangcentra en de hulpverlening voor slachtoffers van gendergerelateerd geweld.
5. Geweldsincidenten gebaseerd op **gender-identiteit**, **gender-expressie** en seksualiteit worden centraal geregistreerd.

BES-EILANDEN EN KONINKRIJK

Bonaire, St. Eustatius en Saba (de BES-eilanden) en Aruba, Curaçao en St. Maarten zijn officieel sinds 1954 geen koloniën van Nederland meer en worden sinds 1975 niet meer zo genoemd in officiële overheidsdocumenten. Toch heeft de relatie tussen Nederland en de overzeese eilanden van het Koninkrijk nog steeds een koloniaal karakter. De Nederlandse staat heeft zich immers verrijkt door de koloniale relaties, en de politiek (van links tot rechts) doet tot nu toe weinig om deze relatie te veranderen.

BIJ1 pleit voor een einde van de ongelijkwaardige relatie tussen de besturen en bewoners van de eilanden en die van Nederland. BIJ1 staat voor zeggenschap en zelfbeschikkingsrecht voor inwoners: niet Nederland beslist, maar mensen op de eilanden zelf. BIJ1 strijdt voor de afschaffing van de structuren die de eilanden beperken om zelf beslissingen te nemen en voor een nieuwe verstandhouding tussen Nederland en de eilanden. De nieuwe relatie moet worden gebaseerd op antikolonialisme en op het herstel van koloniale schade. Om dit te kunnen bewerkstelligen stellen wij de volgende beleidsveranderingen voor.

Zelfbeschikkingsrecht en autonomie

1. St. Eustatius, Bonaire en Saba worden verlost van de grip van politiek en ambtelijk Den Haag. De lokale bevolking beslist weer over de eilanden en niet de ondemocratisch gekozen ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Er wordt geen beleid voor de eilanden bedacht door mensen die er niet vandaan komen of zelf wonen.
2. De rijksministerraad, waarin zeventien Nederlandse ministers en slechts drie gevolmachtigde ministers van Aruba, Curaçao en St. Maarten plaats hebben, wordt afgeschaft. Deze oneerlijke representatie wordt vervangen door een nieuwe constructie voor Koninkrijk-breed overleg. Per Koninkrijk-breed dossier komen de belanghebbende ministers van alle landen bijeen voor overleg en hebben ze een gelijke stem.
3. Er komen excuses voor koloniale exploitatie en uitbuiting, de slavenhandel en slavernij, en de daaropvolgende periode van ongelijkwaardige inkomsten, bestuur en behandeling. Deze excuses zijn gekoppeld aan de afschaffing van de infrastructuur die het koloniale gedachtegoed en witte superioriteitsdenken voortzet in het beleid van de Nederlandse staat ten opzichte van het Koninkrijk en de rest van de wereld.
4. Alle landen binnen het Koninkrijk behouden hun interne autonomie voor het invullen van hun samenlevingen. Nederland zal niet meer vanuit Europa dicteren hoe de eilanden bestuurd moeten worden.
5. Bij onderlinge geschillen binnen het Koninkrijk zal er een geschillencommissie opgesteld worden waarin op gelijke schaal onafhankelijke expertise wordt opgenomen uit het Caribisch gebied, Zuid Amerika en Europa. Nederlandse ambtenaren of voormalige overheidsfunctionarissen worden niet langer gezien als onafhankelijk van de Nederlandse staat.
6. De autonomie binnen de overzeese landen van het Koninkrijk wordt verder uitgebouwd en ontwikkeld door de parlementen het recht te geven om wetsvoorstellen voor rijkswetten die hen aangaan in te dienen.

Het herstellen van de schade

1. Er komt een **parlementaire enquête** die in kaart brengt wat de omvang is van de zelfverrijking van Nederland ten koste van de eilanden tijdens de koloniale periode. De conclusies van dit onderzoek zullen onderdeel worden van lespakketten in alle lagen van het onderwijs.
2. De bevolking op de eilanden bepaalt zelf de definitie van 'herstelbetalingen' en 'gerechtigheid' voor wat hen door de eeuwen heen is aangedaan. Dit houdt in dat 'herstelbetalingen' zoals genoemd ook wat anders kan inhouden dan alleen geld.

3. De Nederlandse staat betaalt herstelbetalingen aan de eilanden voor de gemiste inkomsten door financiële beleidsconstructies van voor 1954.
4. Nederland betaalt herstelbetalingen voor de ecologische afbraak van de gebieden door koloniale uitbuiting.

Gelijkwaardigheid in onderwijs

1. Nederland betaalt herstelbetalingen voor de achtergestelde ontwikkeling van de onderwijssystemen op de eilanden. Bij het ontwikkelen van het onderwijs krijgen de eilanden de ruimte om ook Caribische en Zuid-Amerikaanse perspectieven op het onderwijs mee te nemen. Nederland is niet vanzelfsprekend meer het ankerpunt voor de onderwijssystemen op deze eilanden.
2. Academische kennisuitwisseling binnen het Koninkrijk wordt gestimuleerd.
3. Het vrije verkeer van personen binnen het Koninkrijk blijft bestaan. Studenten die vanaf de eilanden komen voor hun vervolgonderwijs in Nederland krijgen structurele ondersteuning vanuit de gemeenten waar zij gaan wonen. Eenmaal in Nederland hebben wij de plicht om voor elke student te zorgen.
4. Toekomstige studenten zullen, net als Nederlandse studenten, geen lening af hoeven te sluiten om in Nederland te studeren. Er zullen geen studenten aan hun loopbaan beginnen met een schuld. Dit beperkt namelijk hun kansen in de samenleving en bovendien is een schuld moeilijk af te lossen na een eventuele terugkeer naar het Caribisch gebied.

DEFENSIE

BIJ1 staat voor een defensiebeleid dat gebaseerd is op het beschermen van onze belangrijkste waarden: de waarden van een sociale samenleving, die is gebouwd op gelijkwaardigheid, vrijheid en rechtvaardigheid. Dat betekent dat wij niet willen investeren in oorlog en geweld. In plaats van militaire acties zetten wij in op hulp die gedreven wordt door solidariteit met slachtoffers van geweld en hun behoeftes. Daarbij streven we naar deëscalatie en ontwapening. We maken een eind aan de huidige **neokoloniale** bemoeienis omwille van handelsbelangen en geldstromen. Zelfbeschikkingsrecht van volkeren en steun voor **anti-imperialistisch** verzet zijn belangrijke waarden voor ons defensiebeleid.

Oorlog de wereld uit

Oorlogsvoering is een kwaadaardig machtsmiddel. Door middel van militair ingrijpen willen Westerse landen en hun industrieën invloed krijgen in andere landen voor hun eigen gewin. Dit gebeurde in de koloniale Nederlandse geschiedenis, maar ook nu nog. Westerse landen voeren al tientallen jaren oorlog om hun afzetmarkten te vergroten en hun politieke, economische en militaire overmacht uit te breiden. Hun honger naar grondstoffen en winst drijft hen hiertoe.

Nederland laat zich met het oog op handelsbelangen meeslepen in oorlogen. Het Westen zegt deze oorlogen te beginnen om vrijheid, democratie en mensenrechten te brengen in gebieden waar die nog niet zijn. Maar deze zelfde grondrechten worden bij ons en onze bondgenoten nog altijd bedreigd en ingedamd. Deze oorlogen gaan ten koste van vele mensenlevens.

We willen investeren in de bescherming van onvoorwaardelijke vrijheid, zelfbeschikking van volkeren, deëscalatie en ontwapening, om zo een einde maken aan oorlogen en de bijbehorende industrieën.

Vrede, zelfbeschikking en internationale rechtvaardigheid

1. Nederland trekt zich terug uit alle internationale conflicten en steunt verzet tegen imperialistische uitbuiting en onderdrukking.
2. Nederland zoekt toenadering tot landen die hun internationaal beleid baseren op vrede, internationale rechtvaardigheid en zelfbeschikkingsrecht van volkeren.
3. Wie oorlog voert onder valse voorwendselen, krijgt te maken met politieke en economische gevolgen. We dwingen herstel af van humanitaire, infrastructurele en psychologische schade. Er wordt humanitaire hulp geboden aan bewoners van landen die oorlog voeren op onterechte gronden. Wij maken een onderscheid tussen de politieke regimes en de bewoners van een land.
4. We krimpen onze krijgsmacht in om uiteindelijk de krijgsmacht te vervangen door een civiele hulporganisatie. In het geval van een noodsituatie bevorderen we de uitwisseling van gespecialiseerde hulp tussen landen.
5. Nederland trekt zich terug uit de imperialistische NAVO en neemt niet meer deel aan NAVO-oorlogen. De door de NAVO verplicht gestelde uitgavengroei aan defensiedoeleinden wordt ongedaan gemaakt. De vrijgekomen gelden gaan sociale doeleinden dienen.
6. Nederland handelt uitsluitend in VN-verband, met wederopbouw, vredesbewaking en vredesbewaking als oogmerk. Deze operaties mogen niet dienen voor het opzetten van scheve handelsrelaties tussen het betreffende land en het Nederlands bedrijfsleven. Aan noodhulp worden geen voorwaarden verbonden.
7. Nederland neemt niet deel aan een Europees leger en behoudt de zelfbeschikking over eigen troepen.
8. Er komen ruimhartige genoegdoening en herstelbetalingen aan slachtoffers van Nederlandse acties overzee.

9. We stellen stevige straffen in voor huurlingen die meevechten in buitenlandse oorlogen. We monitoren alle uitreizigers die zich aansluiten bij gewelddadige groepen in het buitenland, waaronder het Israëliësch leger.
10. Strijders die zich aansluiten bij buitenlandse strijd ter verdediging van de waarden van vrijheid en zelfbeschikking van volkeren worden beschermd.

Ontwapening en omvorming wapenindustrie

1. Kernwapens de wereld uit. Om te beginnen uit Nederland. Nederland sluit zich aan bij wapenbeheersings- en ontwapeningsverdragen en toont zich ambassadeur van deze verdragen.
2. We maken een einde aan Nederland als belastingparadijs voor wapenproducenten en de industrie van militaire technologieën. We verbieden de vestiging van wapenbedrijven in Nederland en heffen hoge belastingen voor de bestaande wapenindustrie, zolang deze niet is omgevormd.
3. We stimuleren de inzet van ontwikkelde technische kennis in de wapenindustrie voor de civiele industrie.
4. We maken een eind aan (door)levering van wapens en militaire technologie aan landen of groeperingen die mensenrechten schenden.
5. Alle niet geleverde straaljagers (JSF's) en onderzeeërs worden afbesteld. Wat al geleverd is wordt gedemonteerd en onderdelen worden gebruikt voor andere technische en civiele doeleinden.
6. Er worden geen militairen ingezet tegen mensen, dus ook niet tegen vluchtelingen en migranten. De Marechaussee wordt onderdeel van de politie. De Nationale Reserve wordt omgevormd in een (binnenlandse) civiele rampenorganisatie.
7. In het basis- en voortgezet onderwijs komt er blijvend aandacht voor vredeseducatie. Er zullen geen reclames meer zijn om jongeren aan te sporen te gaan werken bij defensie.

Een veilige en rechtvaardige werkomgeving

1. We dragen zorg voor een goede (geestelijke) gezondheidszorg voor krijgsmachtspersoneel en veteranen.
2. Er wordt ingezet op de bestrijding van racisme, islamofobie, antisemitisme, seksisme, seksueel en gendergerelateerd geweld, machogedrag en andere vormen van onderdrukking binnen de organisatie van de krijgsmacht.
3. Mensen met extreemrechtse opvattingen mogen geen deel uitmaken van de krijgsmacht. De krijgsmacht moet doordrongen zijn van democratische waarden. Wie het extreemrechtse opvattingen erop nahoudt staat lijnrecht tegenover deze waarden.
4. Wie weigert mee te vechten in overzeese oorlogen wordt niet bestraft. Er komt (postuum) eerherstel voor dienstweigeraars uit het verleden.
5. De opgeschorte opkomstplicht wordt veranderd in een algehele opheffing van de dienstplicht. Er komt geen instelling van een sociale of maatschappelijke dienstplicht.

DIGITALE RECHTEN EN TECHNOLOGIE

BIJ1 strijdt voor online en offline privacy, net als voor de vrijheid om je door de publieke ruimte te bewegen zonder dat elke beweging geregistreerd en opgeslagen wordt. Wij zien het internet als publieke ruimte, die zou moeten worden ingericht om publiek belang te dienen in plaats van commercieel belang. Digitale communicatiemiddelen moeten voor iedereen toegankelijk en veilig zijn, waarbij onze gegevens goed worden beschermd. En bovenal moet de digitalisering van overheidsdiensten op een eerlijke manier gebeuren, waarbij **discriminatie** en **etnisch profileren** verbannen wordt. Zo werken we toe naar een Nederland waar digitale technologieën bijdragen tot gelijke kansen en sociale **inclusiviteit**.

De risico's van digitale technologie

Digitale technologie is overal: onze broekzak, ons huis en onze straat. Dat levert gemak en voordelen op, maar ook risico's. Ons online en offline gedrag wordt gevolgd door bedrijven en overheidsinstanties. Onze gegevens worden opgeslagen, verwerkt en ingezet om voorspellingen te maken over leningen, uitkeringen en criminaliteit. Wie we zijn en wat we doen wordt soms openbaar zichtbaar, omdat overheidsinstanties of bedrijven onze gegevens niet goed genoeg beschermen. Dat is onacceptabel. Daarnaast worden onze gegevens gebruikt voor commerciële doeleinden, zonder dat we daar toestemming voor geven – of we worden gedwongen toestemming te geven omdat we anders geen toegang kunnen krijgen tot internetdiensten. Bedrijven als Google en Facebook zijn hierdoor supermachten geworden die beschikken over enorme massa's aan data. Zij zijn bovendien niet of nauwelijks terug te fluiten als zij privacy of mensenrechten schenden. Omdat deze technologieën zo nieuw zijn, bestaat er nauwelijks wetgeving of beleid voor binnen Europa. Het is hoog tijd dat de macht van technologie-giganten gebroken wordt.

Bevooroordeelde algoritmes en discriminerend beleid

Scholen, ziekenhuizen, de Belastingdienst, het UWV, de politie en andere overheidsinstanties maken allemaal gebruik van digitale technologieën om onze gegevens op te slaan, te verwerken en te analyseren door middel van **algoritmes**. Dat kan heel nuttig en belangrijk zijn, maar er zitten ook enorme maatschappelijke risico's aan het gebruik van algoritmes door overheidsdiensten. Te vaak wordt met algoritmes eerst op de kwetsbaarsten in de samenleving geëxperimenteerd. Waarom wordt er wel grootschalig geïnvesteerd in het opsporen van bijstandsfraude door algoritmes maar niet in het detecteren van witteboordencriminaliteit bij banken en grote bedrijven? Dat is oneerlijk en werkt etnisch profileren en **klassenprofilering** in de hand. Ook de technici die nieuwe technologie en algoritmes ontwikkelen zijn zelf niet altijd vrij van vooroordelen en kunnen deze, al dan niet bewust, in hun algoritmes verwerken, waardoor een rekenmodel zelf racistisch of discriminerend kan zijn.

*Als de politie voornamelijk (criminaliteits)gegevens over gemarginaliseerde wijken invoert in algoritmes en veel minder uit andere wijken, zullen die algoritmes een vertekend beeld van de werkelijkheid voorspellen, **segregatie** in de hand werken en gemarginaliseerde wijken nog meer stigmatiseren. Door de manier waarop algoritmes in elkaar zitten zal dit proces steeds worden herhaald. Zo worden discriminatie, vooroordelen en etnisch profileren dieper en dieper in computermodellen verwerkt. Computermodellen waar de overheid blind op vertrouwt in het beoordelen van uitkeringen en toeslagen, of het voorspellen van criminaliteit.*

Discriminatie en etnisch profileren in de digitalisering van overheidsdiensten moeten daarom nu in de kiem gesmoord worden. Nederland heeft hier nu nog niet de middelen voor. De Autoriteit Persoonsgegevens die toeziet op de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming heeft niet het mandaat of de middelen om (mogelijke) discriminatie in algoritmes en gegevensverwerking te bestrijden en bestraffen.

Om meer digitale veiligheid en rechtvaardigheid te waarborgen neemt BIJ1 de volgende maatregelen.

Toegankelijkheid en bescherming voor iedereen

1. Toegang tot het internet is een basisrecht en moet daarom voor iedereen toegankelijk zijn. Er komt gratis internettoegang voor iedereen.
2. Er wordt ingezet op het verder ontwikkelen van educatieprogramma's voor alle Nederlandse inwoners om hen meer bewust te maken van hun digitale rechten en privacyrechten.
3. Toegankelijkheidseisen moeten worden meegenomen in digitaliseringsprocessen, waarbij ervaringen van mensen met een beperking worden meegenomen. Alternatieve kanalen zoals telefoon of loket moeten open blijven voor mensen die moeite hebben met digitale technologieën, zoals ouderen, laaggeletterden of mensen met een verstandelijke beperking.
4. De overheid moet de ontwikkeling van **open source** en open standaarden in de publieke en private sector faciliteren.

Privacy en data van gebruikers beschermen

1. We streven naar wetgeving en beleid op Nederlands en Europees niveau om het internet officieel te definiëren als nutsvoorziening in plaats van een door bedrijven gedomineerde marktplaats.
2. Er komt een verbod op de ongevraagde verkoop van persoonlijke informatie.
3. We zetten ons in op Nederlands en Europees niveau om de macht van technologie-giganten als Facebook en Google aan banden te leggen en de burger hiertegen te beschermen.
4. Er wordt een verbod ingesteld op gezichtsherkenningsoftware en soortgelijke software die mensen herkent op basis van lichaamshouding of uiterlijke kenmerken.
5. End-to-end encryptie blijft gewaarborgd. Dit is het digitale briefgeheim: beveiligde communicatie tussen twee personen zonder dat een derde partij hier toegang toe heeft. Dit is een onmisbare bescherming van het recht op privacy en veilige communicatie.
6. Het uitbreiden van cameratoezicht in de openbare ruimte wordt stopgezet.

Het gebruik van data beveiligen en controleren

1. Er komt actief overheidsbeleid tegen discriminatie en etnisch profileren in de digitalisering van overheidsdiensten – van het ontwerp van algoritmes tot aan het evalueren van digitaliseringsprocessen. Dit kan alleen als de mensen die deze trajecten begeleiden de verschillende bevolkingsgroepen in Nederland vertegenwoordigen.
2. Er komt een onafhankelijke toezichthouder die toeziet op de strijd tegen discriminatie, etnisch profileren en het schenden van mensenrechten in dataverzameling over burgers door de overheid. Deze toezichthouder heeft het mandaat om deze data op te vragen, te beoordelen en wettelijk bindend advies te geven aan overheidsinstanties.
3. We stellen scherp toezicht en een mensenrechtentoets in voor de export van surveillance-software door Nederlandse bedrijven. In geen geval mag Nederlandse surveillance-software bijdragen aan mensenrechtenschendingen in het buitenland.
4. De Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) moet mensenrechten beter gaan waarborgen. De Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten moeten stoppen met het uitwisselen van niet-geëvalueerde bulkdata met alle buitenlandse inlichtingsdiensten.
5. Een digitaliseringsbeleid waarbij de rechten en behoeften van de burger centraal staan, en niet de digitalisering op zich.

WOORDENLIJST

Aangiftebereidheid: De bereidheid van iemand om aangifte te doen, meestal direct verbonden met of de persoon zich veilig en serieus genomen voelt.

ABA-genezingstherapie: Proces waarin autisme wordt 'behandeld' door middel van gedrags'training'.

Algoritme: Een algoritme is een formule in de vorm van code om een wiskundig of informaticaprobleem automatisch op te lossen.

Anti-democratische landen: Landen waar de democratie, zelfbeschikking en mensenrechten van individuen en groepen (ernstig) onder druk staan of niet/in gebrekkige vorm aanwezig zijn.

Anti-imperialistisch: Tegen koloniale en kapitalistische invloeden, bezettingen en structuren.

Associatieverdrag Israël: Een akkoord waarmee de internationale samenwerking met Israël is vastgesteld.

Biodiversiteit: De diversiteit van flora en fauna binnen een bepaald ecosysteem.

Biomassacentrales: Centrales waar (afval)hout wordt verbrand om energie op te wekken. Helaas lang niet altijd met de garantie dat dit hout duurzaam verkregen is.

Blackfacing: Het opmaken van het gezicht met zwarte/bruine schmink en eventueel stereotyperende kenmerken om zo een racistische karikatuur van een zwart persoon uit te beelden.

Ceta/EU-Mercosur/TTIP: Internationale handelsverdragen waar de EU (en dus Nederland) bij betrokken is. Deze gaan veelal gepaard met grote schade aan natuur en klimaat, maar ook de rechten van arbeiders en dierenrechten worden nauwelijks tot niet meegenomen in deze verdragen.

Circulaire landbouw: Ook wel kringlooplandbouw. Een vorm van landbouw gebaseerd op het idee dat alles optimaal gebruikt wordt. De resten van de ene keten zijn de grondstoffen voor een andere keten. Zo wordt bijvoorbeeld voedsel dat wij niet meer eten als diervoeder gebruikt. Om tot zo'n circulair landbouwsysteem te komen, hebben we een transitie nodig waarin plantaardige en dierlijke productieketens slim aan elkaar worden geknoopt.

Cisgender: Iemand waarbij de genderidentiteit overeenkomt met het geslacht dat ze is aangewezen bij de geboorte.

Claimrecht: Het recht van bedrijven om Nederland aan te klagen als zij winsten mislopen vanwege een besluit dat de Nederlandse overheid heeft genomen.

Code Diversiteit en Inclusie: Een richtlijn voor de culturele sector om te verbeteren op het gebied van diversiteit. Oorspronkelijk vooral gericht op culturele diversiteit, maar inmiddels richt het zich op een breder spectrum, zoals onder andere gender, religie, sociaal-economische status en leeftijd.

Consent: Wederzijdse toestemming vanuit het idee dat geen 'ja', 'nee' betekent.

Cultuursensitief: Handelen met respect voor- en uit bewustzijn van de normen en waarden die bij een bepaalde cultuur horen.

Dekolonisatie: Het proces waarin gekoloniseerde landen zich ontdoen van de koloniale machthebbers, maar ook de processen waarin de samenleving afstand neemt van de witte en/of westerse norm als de universele waarheid.

Discriminatie: Het onrechtmatig uitsluiten en niet gelijkwaardig behandelen van en/of onderscheid maken tussen verschillende mensen en/of groepen.

Doelmatigheidskorting: Een vorm van bezuinigingen in het onderwijs. Dit is een gevolg van tekorten op de onderwijsbegroting in een eerdere kabinetsperiode. De 'doelmatigheidskorting' van het onderwijs bedraagt per 2021 in totaal 183 miljoen euro. Het basisonderwijs zal voor bijna 61 miljoen worden gekort, het voortgezet onderwijs voor ruim 47,3 miljoen.

Dublin-verordening: Een Europese verordening die sinds januari 2014 van kracht is. Deze verordening bepaalt welk land verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielaanvraag. Meestal is dat het land waar de vluchteling aankomt: in de praktijk betekent dit dat Italië en Griekenland verreweg de meeste asielaanvragen te verwerken hebben. Deze verdeling is oneerlijk en komt met veel schadelijke gevolgen.

Ecosysteem: Een systeem van levende wezens die samen met hun omgeving een keten vormt die het leven binnen het systeem in stand houdt.

Ervaringsdeskundige: Iemand die eigen ervaringen gebruikt in hun werk en zo een specifieke vorm van expertise heeft.

Etniciteit: Een verzameling van kenmerken die onderdeel zijn van iemands achtergrond of identiteit, zoals nationaliteit, taal, cultuur, religie, etc.

Etnisch profileren: Het hanteren van (uiterlijke) eigenschappen als huidskleur, nationaliteit, etniciteit, taal of geloof bij opsporing of handhaving, terwijl daar geen bewezen aanleiding voor is.

Eurocentrisme: Het, al dan niet bewust, benadrukken van (het perspectief van) Europa, en in het algemeen de westerse ideeën en theorieën. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de invloeden van andere culturen.

Europees Handvest: Document waarin de grondrechten van burgers binnen de Europese Unie worden beschreven.

Europese Commissie: Het overheidsorgaan van de Europese Unie, verantwoordelijk voor onder andere de Europese begroting en het indienen van en stemmen over Europese wetgeving.

Farmaceuten: De makers/verkopers van geneesmiddelen.

Fair Practice Code: Een gedragscode voor ondernemen en werken binnen de kunst, cultuur en creatieve sector met als doel het bewerkstelligen van een eerlijke en solidaire bedrijfsvoering.

Flexibilisering van de arbeidsmarkt: De trend waarin vaste banen en daarmee zekerheid steeds vaker worden vervangen door 'flexibele contractvormen' zoals uitzendcontracten, contracten op oproepbasis of tijdelijke contracten.

FRONTEX: *European Border and Coast Guard Agency*. Frontex is een agentschap vanuit samenwerking van Europese lidstaten en bewaakt de Europese buitengrenzen.

Gendergerelateerd geweld: Geweldpleging tegen iemand vanwege hun gender(identiteit).

Genderexpressie: Het uiten van het gevoel gekoppeld aan iemands genderidentiteit.

Genderidentiteit: De wijze waarop iemand zich identificeert op het gebied van diens gender.

Gelijke behandelingsrichtlijn: Europese richtlijn bestaande uit de toezegging van landen om zich volledig in te zetten op het gebied van bestrijding van alle vormen van uitsluiting en discriminatie.

Green Deal: Een wetsvoorstel waarmee grote stappen worden gezet naar een duurzame en circulaire economie.

Grootkapitaal: De groep mensen en instanties met de grootste financiële macht.

Hervestiging: Als de meest kwetsbare vluchtelingen niet kunnen terugkeren naar hun eigen land en ze ook niet kunnen blijven in hun opvangland, dan komen ze in aanmerking voor hervestiging in Nederland. Dit komt bijvoorbeeld voor wanneer vluchtelingen extra gevaar lopen, of wanneer kampen of opvanglanden niet genoeg voorzieningen hebben om te kunnen omgaan met een complexe medische aandoening of handicap.

Inclusiviteit: Het actief in de samenleving betrekken van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardige rechten en plichten.

Indexeren: Het aanpassen van de hoogte van een inkomen of uitkering aan de inflatie zodat de koopkracht hetzelfde blijft.

Inflatievolgend: Het aanhouden van inflatie (stijging van het algemene prijspeil in de economie) als maximale lijn voor bijvoorbeeld huurverhogingen.

Infrastructurele ontwikkelingen: De aanleg en ontwikkeling van infrastructuur (bijvoorbeeld wegen, spoorlijnen en communicatienetwerken)

Inspectie SZW: Overheidsorgaan met als kerntaak het inspecteren op gebieden als arbeidsomstandigheden en fraude binnen werk en inkomen.

Institutioneel: Verworven in de cultuur en normen van instituten, bijvoorbeeld overheidsinstellingen.

Intersectioneel feminisme: Bij intersectioneel feminisme gaat het niet alleen over vrouwzijn, maar gaat het daarnaast om de combinatie van factoren die je leven ook beïnvloeden en hoe die samenwerken. Het gaat dan om factoren als gender, ras, klasse, seksualiteit, beperking, enzovoorts.

Kallemooi: Een traditie op Schiermonnikoog waarbij een levende haan gedurende drie dagen op 18 tot 20 meter hoogte in een mand wordt vastgehouden.

Kapitaalvlucht: Het doorsluizen van kapitaal naar het buitenland, vaak vanwege gunstige belastingtarieven.

Kapitalisme: Ons huidige economische systeem waarin het behalen van winst en het opbouwen van kapitaal het belangrijkste zijn. De vrije markt met de bijbehorende voortdurende groei moet daarvoor zorgen. Dit gaat door middel van uitbuiting en ten koste van onder andere arbeidsrechten, eerlijke verdeling van macht en welvaart, dierenwelzijn en het klimaat.

Klassenjustitie: Wanneer mensen met meer vermogen of hogere opleidingen gebaseerd op dat gegeven worden bevoorrecht binnen de rechtspraak.

Kostendelersnorm: Het verlagen van een bijstandsuitkering op het moment dat meerdere volwassenen samenwonen op één adres. Dit geldt ook als de samenwonende volwassenen een familie vormen.

Kringlooplandbouw: Zie Circulaire landbouw.

Kwetsbare vluchtelingen: Groepen vluchtelingen die door hun achtergrond of (delen van) hun identiteit als bijzonder kwetsbaar worden aangemerkt, bijvoorbeeld oudere asielzoekers, zwangere vluchtelingen, alleenstaande vrouwen (met of zonder kinderen), minderjarigen en slachtoffers van martelingen of seksueel misbruik.

LHBTQIA+: Een afkorting voor 'Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel, Trans, Queer, Intersekse, Aseksueel' en meer.

Liberaal: Politieke stroming waar de overheid zo min mogelijk invloed heeft op de invulling van de maatschappij, waar het belang van bedrijfseigenaren voorop staat, en radicale verandering vrijwel uitgesloten is.

Loondispensatieregeling in de Wajong: Een financiële maatregel die werkgevers moet stimuleren meer mensen met een beperking aan te nemen. Dit gebeurt door mensen met een Wajong-uitkering onder het minimumloon te betalen; de rest wordt als uitkering verstrekt door het UWV.

Mensenrechtenverdragen: Gemaakte afspraken tussen landen over het beschermen van mensenrechten. Denk bijvoorbeeld aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Ook binnen de Nederlandse en Europese wetgeving worden deze in verschillende wetten en afspraken behandeld.

Multilateraal: Samenwerking tussen meerdere partijen.

Nationaliseren: Iets tot eigendom van de staat maken.

Neokolonialisme: Systemen waarin rijke (vaak westerse) landen voormalig gekoloniseerde gebieden nog steeds uitbuiten.

Neurodivers: De van nature aanwezige verschillen en variaties in het menselijk brein, bijvoorbeeld op het gebied van sociale interactie of de manier van informatie opnemen. Ook wel een verzamelterm voor onder andere autisme en dyslexie.

NGO: Een 'niet-gouvernementele organisatie', dus een organisatie die onafhankelijk is van de overheid.

Non-binair: Een non-binair persoon is iemand die zich niet thuisvoelt in de hokjes 'man' of 'vrouw'.

Nul-op-de-meter-woning: Een nul-op-de-meter-woning is een energieneutrale woning: door energie te besparen, en lokaal en duurzaam energie op te wekken wordt er net zo veel verbruikt als er opgewekt wordt. Soms wordt er zelfs meer energie opgewekt dan er verbruikt wordt.

OESO-richtlijnen: Richtlijnen die aangeven wat er van multinationals wordt verwacht op sociaal-maatschappelijk gebied.

Onteigeningswetgeving: De mogelijkheid om eigendom van particulieren aan de overheid over te dragen.

Open source: Vrije toegang tot de gebruikte bronnen van een eindproduct.

Parlementaire enquête: Een middel voor de Eerste en Tweede Kamer om informatie over een specifiek onderwerp te kunnen verkrijgen.

Rasrichtlijn: Europese richtlijn aangaande gelijke behandeling ongeacht ras of etniciteit.

Rechtsherstel: Compensatie voor de verschillende gevolgen die bepaalde groepen hebben moeten doorstaan bij bezetting en/of vervolging.

Robotisering: De trend waarin een toenemend aantal taken kan worden uitgevoerd door geautomatiseerde systemen.

Schijnzelfstandigheid: Iemand die werk uitvoert als zelfstandige, maar daarbij eigenlijk wel in constante dienst is van een werkgever en onder diens gezag staat.

Segregatie: Afzondering van bevolkingsgroepen uit de maatschappij of het scheiden van bevolkingsgroepen. Het tegenovergestelde van integratie.

Sociaal domein: Alles wat (lokale) overheden doen op het gebied van participatie, zelfredzaamheid, werk en zorg.

Speculatie: Een huis (of iets anders) wordt in dit geval niet gekocht om zelf te gebruiken, maar wordt gebruikt voor winst. Veel huizen komen op die manier leeg te staan en zorgen voor een kunstmatig woningtekort.

Tobintaks: Een (kleine) belasting over transacties met buitenlandse valuta (Euro, Pond, Dollar, etc).

Turkijedeal: Een deal tussen de Europese Unie en Turkije over de opvang van Syrische vluchtelingen in Turkije. Daar stonden bakken aan Europees geld tegenover. Deze deal is gebaseerd op het 'ruilen' van vluchtelingen: elke teruggestuurde vluchteling leidt tot opname van één Syrische vluchteling in Europa. De deal is in de basis immoreel en disfunctioneel en heeft onder andere geleid tot het vastzitten van duizenden vluchtelingen op de Griekse eilanden in mensonterende omstandigheden.

Validisme: De discriminatie, stigmatisering en/of uitsluiting van mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking en neurodiverse mensen.

Veiligheidsdriehoek: De samenwerking tussen drie personen/instanties (bijvoorbeeld de burgemeester, politie en justitie), meestal op regionaal niveau.

Verhuurderheffing: Een bedrag dat woningcorporaties en andere verhuurders in de gereguleerde sector moeten betalen als ze meer dan 50 huurwoningen verhuren. Door deze heffing hebben woningcorporaties vaak weinig geld om te investeren in bijvoorbeeld het opknappen van woningen of het bouwen van meer sociale huurwoningen.

VN-verdrag Handicap: Een sinds 2016 geldend verdrag waarmee de Nederlandse staat heeft toegezegd de situatie van mensen met een beperking dusdanig te verbeteren dat zij volwaardig mee mogen en kunnen doen in de samenleving.

Vrijheid van verkeer: De vrijheid om je te verplaatsen naar andere landen.

Warmtefonds: Een fonds waaruit woningbezitters, scholen en verenigingen van eigenaren kunnen lenen om de verduurzaming van hun woningen of panden te realiseren.

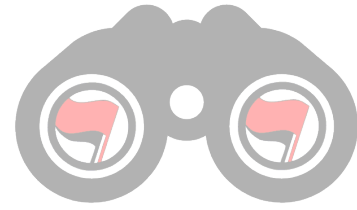
Wooncoöperatie: Een organisatie waarin huurders zeggenschap hebben over de woningbouw en huurwoningen.

Woonplicht: Het verplichten van huizenkopers om ten minste een bepaald aantal jaren te wonen in het huis dat ze kopen. Dit is om speculatie tegen te gaan.

Zwijntje-tik: Een spel waarbij mensen geblinddoekt achter opgesloten varkens aan zitten om ze te 'tikken'.

ACHTERGRONDSTUKKEN

1. ZEGGENSCHAP OVER WERK

In een kapitalistische economie wordt van bovenaf gedictieerd hoe je je werk moet doen. Ook in hoger geklasseerde banen als docent in het hoger onderwijs ben je niet vrij van productiedwang en hoge werkdruk. BIJ1 vindt dat een goede baan betekent dat je volwaardige zeggenschap over je werk hebt. In het klein en in het groot. Degene die het werk doet kan het beste bepalen hoe dat werk gedaan moet worden, altijd in samenspraak met hen die afhankelijk zijn van het werk. Werknemers moeten zo zeggenschap hebben over de arbeidsomstandigheden, over investeringen en over het gehele bedrijfsbeleid.

Bedrijven worden van binnen gedemocratiseerd: alle geledingen binnen het bedrijf worden verkozen en zijn afzetbaar als zij zich niet houden aan afspraken die met de werknemers zijn gemaakt. Werknemers kiezen een representatieve afvaardiging om mee te beslissen en hebben zo directe zeggenschap over het bedrijfsbeleid. Uiteraard hoort bij een democratisch bedrijf ook dat de loonkloof tussen de managers, bazen en medewerkers veel kleiner wordt en winst ten goede komt van de maatschappij.

2. GENDERRECHTVAARDIGHEID EN WERK

Wereldwijd heeft 42% van de vrouwen geen betaalde baan, tegen 6% van de mannen. De reden is dat vrouwen veel meer dan mannen in beslag genomen worden door zorgtaken, kinderen, huishoudelijk werk. En het maakt nogal uit of je thuis een lopende kraan hebt, of dat je elke dag water moet gaan halen. Over de gehele wereld gerekend doen vrouwen driekwart van het onbetaalde werk, en tweederde van het betaalde zorgwerk. Werk dat in het verlengde ligt van wat vrouwen traditioneel gezien horen te doen; schoonmaken, kinderopvang, en huishoudelijk werk voor gezinnen die dat kunnen betalen. Werk dus, dat over het algemeen slecht wordt betaald. Wat betekent dat vrouwen veel minder vaak dan mannen over vermogen en bezit beschikken, en vaak afhankelijk zijn van een huwelijk omdat ze van eigen inkomsten niet kunnen leven.

En in ons welvarende en moderne land dan?

Wij gaan er graag prat op dat de gelijkwaardigheid tussen vrouwen en mannen hoort bij onze normen en waarden, waar al die nieuwkomers nog wat van kunnen leren. Qua wetgeving zijn de gelijke rechten verzekerd. Maar in werkelijkheid is daar nog weinig sprake van. Vrouwen verdienen gemiddeld nog steeds minder dan mannen, ze zijn minder vertegenwoordigd in de politiek, in de top van het bedrijfsleven - kortom, overal waar er sprake is van macht zijn er minder vrouwen.

De belangrijkste reden dat vrouwen economisch gezien nog steeds achterblijven is het krijgen van kinderen. Vanaf dat moment zullen de meeste vrouwen minder gaan werken, en meer tijd besteden aan zorg. Wanneer de kinderen groot zijn halen ze de achterstand op de arbeidsmarkt niet meer in. Het is nog steeds zo dat maar weinig mannen minder gaan werken als ze vader worden.

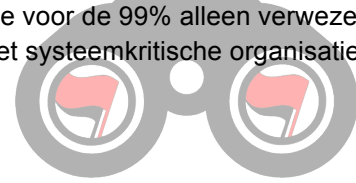
Het is dus nog steeds vooral een vrouwenprobleem hoe we een balans vinden tussen werk en zorg. Sommige vrouwen hebben daar minder last van, omdat ze voldoende verdienen om een deel van de zorgtaak betaald door anderen te laten doen. Andere vrouwen hebben het extra moeilijk, met name de half miljoen alleenstaande moeders, die zowel voor inkomen als voor zorg verantwoordelijk zijn. Het is geen toeval dat een kwart van de alleenstaande moeders op of onder de armoedegrens leven.

Welk feminisme?

De beweging die er naar streeft om verandering te brengen in de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen noemen we feminisme. Maar laat dit meteen gezegd zijn: er waren altijd al verschillende stromingen binnen de vrouwenbeweging. Er waren feministes die er vooral mee bezig waren om vrouwen een plaats te geven aan de tafel. Meer vrouwen aan de top, meer vrouwen in leidinggevende posities. Niet toevallig ging het daarbij vooral om vrouwen die redelijk hoogopgeleid waren en weinig last hadden van andere soorten van discriminatie. Maar er waren ook feministes die beseften dat dit geen feminisme is waarbij alle vrouwen vooruitgaan. Er waren groepen van zmv vrouwen, zwart, migranten en vluchtelingen. Er waren groepen van lesbische vrouwen die ook de heteronoom bekritiseerden. Dat was het begin van wat we nu intersectionaliteit noemen: het weten dat in onze levens altijd klasse, kleur, sekse en seksualiteit meespelen, zonder dat we dat van elkaar kunnen scheiden.

Behalve dat was er als stroming ook de soc-fem (socialistisch feminisme) dat verder wilde gaan dan het veroveren van een plekje aan tafel. Het uitgangspunt is dat dit kapitalistische systeem per definitie onrechtvaardig is, en nooit alle vrouwen een rechtvaardige gelijkheid kan bieden. En dat lossen we niet op met meer vrouwen in de Tweede Kamer. Klasse is dus een belangrijke en vaak verwaarloosde factor. Als feminisme moet gaan over alle vrouwen, dan ook de vrouwen onderaan de sociale ladder. Wij sluiten ons aan bij het internationale 'feminisme van de 99%', dat er is voor alle vrouwen.

BIJ1 gaat er van uit dat ons feminisme vanzelfsprekend intersectioneel is, dat wil zeggen dat we ook oog hebben voor klasse, kleur en seksualiteiten, en dat we ons feminisme voor de 99% alleen verwezenlijken kunnen wanneer we ook antikapitalistisch zijn en allianties sluiten met systeemkritische organisaties die ook staan voor een rechtvaardiger economie.

Gelijke beloning, maar gelijk met wie?

Dit is het punt. Als we het hebben over gelijke beloning, met wie moeten de vrouwen die te weinig verdienen zich vergelijken? Wil mevrouw de minister gelijk worden aan haar chauffeur? Of is het logischer dat de chauffeur graag evenveel zou verdienen als mevrouw de minister? De vraag is dus, aan welke mannen willen vrouwen gelijk worden? Wat er mist in die eenvoudige vergelijking - vrouwen horen evenveel te verdienen als mannen - is de factor klasse. Voor de vrouwen die in de supermarkt achter de kassa zitten heeft het weinig zin om hun loon te vergelijken met dat van de mannen die de vakken vullen. Ze verdienen beiden te weinig. We zullen het dus als we het hebben over gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid altijd óók horen te hebben over klasse, en daarmee samenhangend ook over kleur, etniciteit en migratie.

De belangrijkste bijdrage van feminisme is het besef dat we de wereld niet meer simpel op kunnen delen in de sector 'werk', waar altijd het betaalde werk onder verstaan wordt, en de sector 'thuis', waar het gaat om de zorg voor ons dagelijkse voortbestaan. Onder het kapitalisme is het feitelijk één geheel. Vanuit het kapitalisme gezien is niet alleen de productie van winst belangrijk, maar ook de 'productie van mensen' - het voortbrengen en instandhouden van het leven zelf. Alleen: omdat de productie van mensen belangrijk is maar praktisch geen winst op kan leveren, wordt dat ons toe-geschoven als een puur persoonlijke zaak. En zo zien we dat we steeds verder worden teruggedrongen in 'zoek het maar uit': als je kinderen hebt is dat je persoonlijke keuze, en als je niet genoeg verdient om die kinderen goed groot te brengen dan is dat je eigen schuld.

Wat we kunnen zien, en wat we met de coronacrisis nog eens flink ingepeperd kregen is dat de gehele samenleving voor een groot deel afhankelijk is van al dat slecht betaalde werk in de zorg en de dienstverlening, de verpleging, de schoonmakers, terwijl tegelijk de zorg voor kinderen en ouderen weer vrijwel geheel teruggeschoven werd naar het thuisfront. Daarmee blijkt dat deze wereld vooral in stand wordt gehouden door vrouwen, en migranten, die daar weinig erkenning en zeker geen rechtvaardige beloning voor krijgen.

Niet om de winst, maar om de mensen

De belangrijke bijdrage die het feminisme biedt aan de door het marxisme geïnspireerde systeem-critiek, is dat het kapitalisme net zo afhankelijk is van de mensen die de goederen en diensten produceren waar winst op te maken valt, als van de mensen die onderbetaald of onbetaald er voor zorgen dat de volgende generatie mensen klaar staat om het kapitalisme van producenten en consumenten te voorzien. Dat betekent, voor de antikapitalistische bewegingen, dat we ons niet alleen kunnen bezighouden met betere arbeidsomstandigheden, en een hoger loon voor alle werkenden, maar ook met de leefomstandigheden van mensen die in de zorg werken, of die geen werk hebben.

We streven naar een eerlijker verdeling van zorg en werk, waarbij het niet de vrouwen en de migranten zijn die altijd weer in de minst voordelige hoek terecht komen. Het is op zich al een schande dat nog steeds maar de helft van de vrouwen niet voldoende verdient om zelfstandig van te kunnen leven. Die eerlijker verdeling van zorg en werk zou niet een vrouwenprobleem moeten blijven. Niet alleen verwachten we van mannen dat ze hun deel van de zorg op zich nemen, we gaan er ook vanuit dat er een oneerlijke verdeling is tussen vrouwen onderling. Het zijn vooral vrouwen met minder opleiding die

tegen een laag loon een deel van de huishouding en zorg voor de kinderen overnemen van vrouwen die het zich daardoor veroorloven kunnen om een goede baan te hebben.

Het is dus ook duidelijk dat juist het werk dat in het verlengde ligt van huishoudelijk werk in onze samenleving het slechtst betaald wordt: veel werk in de zorg en de dienstverlening. Daarmee blijft het grotendeels vrouwenwerk, en daarom blijft het ook slecht betaald worden: een vicieuze cirkel. Het betekent ook dat er op de zorg als eerste bezuinigd wordt: de staat kan er op rekenen dat veel van de zorg voor ouderen en kinderen toch wel gedaan zal worden, omdat je die nu eenmaal niet aan hun lot overlaat als er geen kinderopvang is of als de verpleeghuizen minder ouderen opnemen, of als er te weinig thuiszorg beschikbaar is. We hebben daar een aardige term voor bedacht: die heet 'mantelzorg'.

Het betekent ook dat we internationaal moeten denken: er is een migratiestroom gaande waarbij vrouwen uit landen met meer armoede naar onze welvarende landen worden gehaald om hier als domestic workers aan de gang te gaan, vaak om op onze kinderen te passen zodat ze geld naar huis kunnen sturen voor hun eigen kinderen. Ook moeten we ons realiseren dat we medeplichtig zijn aan het uitbuiten van vrouwen in andere landen die voor onze kledingindustrie tegen een veel te laag loon T-shirts en spijkerbroeken in elkaar zetten.

Het spreekt ook vanzelf dat we met deze feministische visie geen simpele tweedeling kunnen maken tussen vrouwen en mannen. Waar we te maken hebben met migranten en vluchtelingen zijn het niet alleen vrouwen die onze steun verdienen. Waar we het hebben over schoonmakers zijn het ook mannen, vaak mannen van kleur of met een migrantenachtergrond, die worden achtergesteld en te weinig verdienen.

3. VAN ARMOEDEBESTRIJDING NAAR ARMOEDEPREVENTIE

We horen regelmatig dat het goed gaat met de economie. Daar wordt niet bij verteld wie van het herstel van de economie profiteert en wie niet. De economie is de afgelopen decennia met 40% gegroeid. In diezelfde periode is het aantal werkende mensen dat in armoede leeft **anderhalf** keer zo **groot** is geworden. Sinds de crisis van 2008 blijkt er sprake van structurele welvaartsvermindering voor een groot deel van de bevolking. Dit gebeurt in een land waar de woningnood weer terug is op het niveau van 1945 en daarnaast de sociale voorzieningen zo ver zijn uitgekleed dat je nauwelijks meer van een verzorgingsstaat kunt spreken.

Dat het goed gaat met de economie zegt dus niets, zolang er niet bij verteld wordt hoe de verworven welvaart wordt verdeeld. Het is duidelijk dat vooral de rijke bovenlaag het meeste profiteert. In Nederland heeft de rijkste 1% van de bevolking meer dan een kwart van het totale vermogen in bezit.

Eens was het minimumloon gekoppeld aan de productiviteitsgroei. Wanneer de bedrijven meer produceerden, en dus meer winst maakten, stegen de lonen mee. Dat is al sinds de jaren zeventig niet meer het geval. Terwijl de arbeidsproductiviteit steeg, is de koopkracht van het minimumloon gedaald. Dat betekent concreet dat iemand met een minimumloon nu 20% minder uit kan geven dan in de jaren zeventig. Dat geldt ook voor de uitkeringsgerechtigden. Dat werd zo problematisch, dat er een stelsel van toeslagen is geïntroduceerd, zoals huurtoeslag, zorgtoeslag en toeslag op de kinderopvang, die de allerergste armoede moet compenseren. Het bedrijfsleven profiteert dus van de goedkope arbeid, ten koste van de belastingbetaler. We moeten terug, zegt de FNV, naar een situatie waarbij iedereen van een eerlijke baan rond kan komen, zonder toeslagen nodig te hebben. Een situatie waarbij uitkeringsgerechtigden niet terugvallen in armoede.

Er is een definitie van de absolute armoedegrens, waarbij niet in de basisbehoeften voorzien kan worden. Maar de meest gehanteerde definitie heeft het over een niet-veel-maar-toereikend-grens. Dat houdt niet over, maar het gaat, als je tenminste een betaalbare huurwoning kunt vinden, en geen pech hebt met onverwachte onkosten, want die maar 'net toereikend' voorziet niet in een reserve. In dat budget wordt 17 euro per maand voor 'uitgaan' berekend, en 24 euro per maand om van op vakantie te gaan. In 2016 moest een eenoudergezin met twee kinderen van 1560 euro rondkomen.

Er is bovendien nog een grote categorie mensen die nu niet onder of op de armoedegrens leeft, maar wel reden heeft om te vrezen dat ze daar in terecht komen. Veel zzp'ers hebben veel moeite voldoende te verdienen, kunnen hun verzekeringen niet betalen, hebben geen reserve en komen ook niet toe aan een oudedagsvoorziening. Flexwerkers staan ook elke keer weer voor de vraag of er nog werk voor hen is. (Op dit moment heeft in Nederland 36 procent van de werkenden geen vast contract) Studenten konden er eens op rekenen na af te studeren werk te krijgen en een hypotheek. Ook die zekerheid is verdwenen, veel afgestudeerden beginnen met een forse schuld, komen niet aan een woning, en lang niet altijd aan werk.

Het zijn vooral de heel oud geworden mensen die het grootste risico hebben op armoede (vanwege de gestegen zorgkosten) en de alleenstaande ouders. Het Nibud heeft uitgerekend dat een stel met twee kinderen per maand gemiddeld 217 euro tekort komt.

Kabinet en gemeenten zeggen zich met name zorgen te maken over het aantal kinderen dat in armoede leeft. Ze hebben slechtere kansen op school, ze hebben vaker problemen. Het kabinet schuift miljoenen door naar de gemeenten om wat aan de kinderarmoede te doen. Dat gebeurt voornamelijk in de vorm

van hulp in natura: afhankelijk van de gemeente die zelf een eigen armoedegrens in mag stellen, kunnen schoolgaande kinderen hulp krijgen: een fiets, een laptop. Of een bijdrage voor sport- of muziekclub. Een dagje uit naar de Efteling. Ook is er inmiddels een keur aan organisaties die zich specialiseren in hulppakketten met kleren en speelgoed, die steeds opnieuw eens per jaar mogen worden aangevraagd. Of met een pakket waarmee een kind een verjaardagsfeestje kan geven.

Dit is het punt: de maatregelen die de gemeentes inzetten tegen 'kinderarmoede' doen niets aan de armoede, en doen alleen aan symptoombestrijding. Hoeveel arme kinderen kennen we met rijke ouders? Geen. Net zo min als we rijke kinderen kennen met arme ouders. De nadruk op kinderarmoede verhult dat het gaat om armoede van de ouders. Die moeten van alles doen om nog wat spullen voor hun kinderen in de wacht te slepen, maar aan de armoede van de ouders zelf, die de huur en de elektriciteit moeten betalen wordt niets gedaan. Ook is het vernederend dat de ouders zelf niets te zeggen hebben over wat hun kinderen nodig hebben, de kinderen zelf trouwens ook niet.

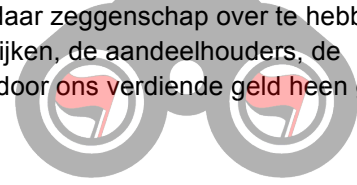
Vooraf langdurige armoede heeft niet alleen financiële problemen tot gevolg, maar ook psychische en lichamelijke problemen. Het kan een structurele vorm van permanente stress opleveren, angst voor de dag van morgen, niet meer over een toekomst kunnen denken, depressies, isolement en gevoelens van waardeloosheid. Arme mensen leven minder lang, en zijn bovendien vaker ongezond. Niet alleen armoede heeft een vergaand psychisch effect, het gaat ook om ongelijkheid die als onrechtvaardig wordt ervaren. In landen waar de ongelijkheid groot is, is de gezondheid, fysiek en mentaal, van een groot deel van de bevolking slechter. Ook is er sprake van een bepaalde mate van 'erfelijkheid' - kinderen die in armoede opgroeien hebben meer kans op als volwassenen ook in armoede terecht te komen. We leven in toenemende mate in een harteloos neoliberal klimaat, waarin 'je eigen broek ophouden' de toetssteen is geworden om mensen op te waarderen, of af te wijzen.

Werkelijke armoedebestrijding veronderstelt structurele herverdeling van de welvaart. Daar is in Nederland geen sprake van. Wat we armoedebeleid noemen komt meestal neer op het opvangen van de ergste scherpe kantjes, door aan de ene kant een nieuwe vorm van liefdadigheid op te tuigen, voedselbank, kledingpakketten, en aan de andere kant hulpverlening, zoals cursussen budgetteren en schuldhulpverlening. We zeggen niet dat hulpverlening slecht is, we zeggen wel dat die geen verandering brengt in de productie van armoede.

Om werkelijk wat aan armoede te doen moeten we onder ogen zien dat de ongelijke verdeling van welvaart inherent is aan het kapitalistische systeem. Het zijn de rijken die kunnen beslissen waarin ze hun geld investeren. Wordt dat niet geïnvesteerd in productie in het eigen land, maar, wat in toenemende mate het geval is, in meer lucratieve financiële transacties, of in 'lage lonen landen', dan is er te weinig werk, en worden de lonen laag gehouden. Ook weten we inmiddels dat de vermogende toplaag in verhouding heel weinig belasting betaalt. Deze feiten kunnen we weten, maar worden verdoezeld door een neoliberale ideologie waarin elk individu zelf verantwoordelijk is voor het bestaansniveau. En waarin mensen in toenemende mate elkaars concurrenten worden, zie alle zzp'ers en de mensen met flexcontracten. We zien gebeuren dat er tegenwoordig steeds meer 'werkende armen' zijn, omdat veel banen niet meer voldoende opleveren om met een gezin van te leven. Vrouwen met kinderen werken noodgedwongen vaker parttime, en bestaat het dus nog steeds dat ongeveer de helft van de vrouwen niet in eigen levensonderhoud kan voorzien. Het hebben van werk is niet langer de garantie voor een bestaansminimum.

Bij BIJ1 zien we maatregelen op korte en op lange termijn. Op korte termijn moet er voor gezorgd worden dat de kloof tussen arm en rijk niet groter wordt, dat het minimumloon wordt opgetrokken, dat de uitkeringen mee stijgen met de kosten van het bestaan. Er moet voor gezorgd worden dat eenverdieners,

met name ook alleenstaande ouders, voldoende inkomen hebben, en liefdadigheid niet meer nodig is. Maar ook als dat lukt is er nog geen einde gemaakt aan de wezenlijke onrechtvaardigheid dat werkende mensen niet alleen werken om zelf in leven te blijven, maar zonder daar zeggenschap over te hebben zien hoe de opbrengst van hun werk verdwijnt in de zakken van de rijken, de aandeelhouders, de multinationals. Wij horen zeggenschap te hebben over waar we het door ons verdiende geld heen gaat.

4. ERVARINGSDESKUNDIGHEID IN DE ZORG

BIJ1 heeft als basis: niets over ons, zonder ons. Vanzelfsprekend pleiten we dan ook voor de inzet van ervaringsdeskundigheid. Het is een beweging voor visie, verbetering en verandering van hoe wij de zorg organiseren. Vol bruggenbouwers, kwartiermakers, kritische adviseurs en luizen in de pels.

Ervaringsdeskundigen bezitten een waardevolle vorm van kennis: ervaringskennis. De kennis van het 'aan den lijve hebben ervaren' van een kwetsbaarheid of problematische situatie waarin je afhankelijkheid of onmacht hebt ervaren. Ervaringskennis (zowel van ervaringswerkers, hulpverleners als de cliënt) moet gelijkwaardig worden aan wetenschappelijke en professionele praktijkkennis.

Van plofparticipatie naar eigenaarschap

We signaleren dat er nu vaak sprake is van plofparticipatie, voor de schijn en voor de show, zonder eigenaarschap bij de mensen zelf. We pleiten voor een beweging van ervaringsdeskundigheid, werkend vanuit eigenaarschap, voor en door de mensen die zorg ontvangen. Zodat het haar eigen vernieuwende kracht kan behouden en het politiek kritische aspect met oog voor mensenrechten en (on)macht tot zijn recht komt.

Vrije ruimte voor de leefwereld

Ervaringsdeskundigheid heeft vrije ruimte nodig, welke nogal eens wordt beknelde vanwege de bestaande kaders. Hierdoor krijgt de vernieuwende kracht te weinig ruimte. In de praktijk krijgt ervaringsdeskundigheid daardoor onvoldoende de kans om structurele problemen in zorg en welzijn op te lossen. Ervaringsdeskundigheid is namelijk een correctie vanuit de basis op het huidige systeem. Onze oproep is dan ook: geef ervaringsdeskundigen de ruimte om denkwijzen uit de leefwereld door te laten werken in de systeemwereld.

We kunnen een probleem niet oplossen met de denkwijze die het heeft veroorzaakt - Albert Einstein

Op alle plekken in verschillende vormen

Ervaringsdeskundigheid moet op verschillende manieren benut worden. Zowel in de vorm van cliëntenparticipatie als in de vorm van een professionele bijdrage en vernieuwing in hoe we de zorg organiseren. Momenteel lijkt de inzet van ervaringsdeskundigheid vooral gericht op microniveau (individuele ondersteuning), enigszins op mesoniveau (richting of in een organisatie) maar het kan juist ook waardevol zijn op macroniveau (gericht op regionaal en landelijk strategisch beleid).

Gelijkwaardige positionering

Ervaringsdeskundigheid is een emancipatiebeweging van gelijkwaardigheid. Dat betekent dat ervaringsdeskundigen ook gelijkwaardig behandeld en gepositioneerd moeten worden. Bijvoorbeeld door ervaringswerkers in de CAO jeugdzorg een plek te geven. Zorg te dragen voor een fatsoenlijk betaalde, stevige positie. En door het een vast onderdeel te maken van het curriculum op opleidingen voor hulpverleners. Professionalisering van ervaringsdeskundigheid is wenselijk, op voorwaarde dat deze professionaliteit de eigen kenmerkende kritische en vernieuwende kracht van ervaringskennis behoudt.

5. ZORG VOOR TRANS PERSONEN

BIJ1 is tegen het fenomeen van 'gatekeeping' van transgenderzorg. De weg naar hormonen en operaties is momenteel lang en omslachtig. Artsen bepalen welke operaties gedaan zullen worden, en hoe lichamen en geslachtsdelen eruit moeten zien. BIJ1 gelooft in het recht op zelfbeschikking van transgender personen. Zij hebben recht op heldere en uitgebreide informatie van artsen, en moeten vervolgens het recht krijgen om zelf keuzes te kunnen maken.

Ook moet de psychologische beoordeling van trans personen stoppen. Nu is er een diagnose van 'genderdysforie' nodig. Daar is BIJ1 tegen: trans personen verdienen de vrijheid om zelf te bepalen of zij transgender zijn. Als zij daar hulp bij nodig hebben, moet er uiteraard psychologische ondersteuning beschikbaar zijn, maar dat zou meer een informatieve dan een diagnostische functie moeten hebben. Als transgender personen een hormoonbehandeling willen, moet het mogelijk zijn deze te krijgen via de huisarts of (in ingewikkelde casussen) via de endocrinoloog. Dit zou niet meer via een psycholoog geregeld moeten worden. Ditzelfde geldt voor operaties: een chirurg zou (in samenspraak met de huisarts) die beslissing moeten maken, zonder tussenkomst van een psycholoog. Door middel van deze veranderingen zal de weg naar gepaste zorg sneller en gemakkelijker zijn.

Transgenderzorg moet op deze manier net als andere vormen van zorg worden gegeven: zonder tussenkomst van een psychologische beoordeling. Ook moet de transgenderzorg worden uitgebreid zodat er een einde komt aan de maanden- of soms zelfs jarenlange wachtlijsten.

6. ONDERWIJSSEGREGATIE

De marktwerking die in de jaren '80 onder onderwijsminister Deetman (CHU en CDA) zijn intrede deed, heeft schadelijke effecten. Tijdens het beleid van minister Deetman werd *de lumpsum* ingevoerd, moesten scholen elkaar gaan beconcurreren en ging de overheid toetsen op de resultaten. Zo kwam de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs bij de schoolbesturen te liggen. Ook concludeert het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek dat er weinig empirisch bewijs is gevonden voor het huidige beleid dat veronderstelt dat goed bestuur leidt tot goed onderwijs.

De toenemende marktwerking in het onderwijs zorgt ervoor dat de kansenongelijkheid tussen leerlingen en de werkdruk voor leraren telkens toeneemt. Hoewel het onderwijs voor het grootste gedeelte niet geprivatiseerd is in Nederland, krijgt inmiddels één op de drie leerlingen bijles, huiswerkbegeleiding of examentraining via een particulier instituut. Dit zorgt ervoor dat leerlingen, afhankelijk van het geld dat beschikbaar is in het gezin, verschillende kwaliteit onderwijs krijgen. Extra ondersteuning hangt dus vooral af van hoeveel geld je hiervoor beschikbaar hebt. In plaats daarvan zou het onderwijs toereikend moeten zijn op het gebied van kwaliteit voor iedereen. Ook leraren in het primair- en voortgezet onderwijs geven steeds vaker les als zzp'er of laten zich detacheren op een school. Dit zorgt ervoor dat leraren tegen elkaar uit worden gespeeld. Deze ontwikkelingen zouden onderwijssegregatie tegen moeten gaan, maar door de toenemende autonomie van scholen en betrokken marktpartijen is **segregatie** juist toegenomen.

Toenemende marktwerking is slechts een van de vele oorzaken van segregatie in het onderwijs. Ook onder advisering speelt een grote rol. Het schoolsysteem is nu zo vormgegeven dat het schooladvies aan het einde van de basisschool enkel wordt heroverwogen bij een hoger toetsadvies, gebaseerd op de basis van de uitslag van de eindtoets. Daarnaast worden scholen niet verplicht om het schooladvies na deze uitslag daadwerkelijk te verhogen. Dat betekent dat het advies voor de leerling nu voornamelijk afhangt van het schooladvies, en daarnaast van het advies van de docent. Hierdoor is er nog altijd sprake van onder advisering, een fenomeen dat niet iedereen gelijk treft. Leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond krijgen vaker onterecht een te laag schooladvies dan andere leerlingen. Meisjes krijgen ook nog altijd vaker onterecht een lager schooladvies in vergelijking met jongens. De verschillen tussen kinderen van hoog- en laagopgeleide ouders in advisering groeien ook nog steeds. Structurele vormen van discriminatie zoals klassisme, racisme en seksisme zorgen er dus voor dat bepaalde bevolkingsgroepen vaker een te laag schooladvies krijgen dan andere bevolkingsgroepen.

Daarnaast werkt vroege selectie sociale ongelijkheid in de hand. Het moment van selectie in het Nederlandse onderwijsstelsel, op twaalfjarige leeftijd, wordt steeds bepalender. De brugklassen versmallen, de brugperiode wordt verkort, en er zijn steeds minder brede scholengemeenschappen, vooral in de kleine steden. Segregatie tussen scholen neemt toe, zo laat de Onderwijsinspectie zien. Het feit dat leerlingen op zo'n vroege leeftijd worden gescheiden zorgt ervoor dat de kansen van een leerling veel te vroeg worden bepaald. Eenmaal terecht gekomen op een middelbare school, is opstromen naar een hoger niveau vaak erg moeilijk.

Door de hiervoor genoemde marktwerking gaan scholen steeds meer als marktpartijen concurreren voor de 'beste' leerlingen, met grotere ongelijkheden en veel meer segregatie als gevolg. Er moet dus een einde komen aan ons economisch onderwijsmodel, en de overheid moet meer manieren faciliteren om het selectiemoment te verlaten, bijvoorbeeld door het stimuleren van brede brugklassen.

In het PO en VO is ook nog sprake van een andere vorm van segregatie: die tussen het speciaal en het regulier onderwijs. Leerlingen met een beperking komen vrijwel niet in aanmerking met leerlingen zonder een beperking, omdat zij al vanaf vroege leeftijd naar het speciaal onderwijs gaan. BIJ1 gelooft dat de samenleving zo inclusief mogelijk moet zijn, wat inhoudt dat de samenleving aangepast zouden moeten worden zodat mensen met een beperking volledig kunnen deelnemen.

Het belang van de school als ontmoetingsplaats voor leerlingen met verschillende achtergronden en capaciteiten is onmiskenbaar en wordt in het huidige systeem onvoldoende erkend. Uit onderzoek blijkt: als kinderen met en zonder beperking samen naar school gaan, is dat goed voor de ontwikkeling van alle kinderen, is al uit veel onderzoek gebleken. En: Samen leren is niet alleen van elkaar leren, maar elkaar ook beter begrijpen, nu en in de toekomst. Dit kan ook de discriminatie van mensen met een beperking op latere leeftijd verminderen. Tegelijkertijd biedt een rijke diverse schoolomgeving kinderen niet alleen meer kansen maar ook gelijke kansen. Het huidige stelsel scheidt de leerlingen van jongen af aan en houdt hierdoor segregatie in stand. Wil het onderwijs kunnen voldoen aan zijn maatschappelijke opdracht van zowel inclusief als passend onderwijs, dan vraagt dat juist om méér differentiatie binnen de school en de klas.

Om onderwijssegregatie tegen te gaan, stellen wij dan ook de volgende beleidsaanbevelingen voor: Allereerst is een uitstel van het selectiemoment bij de overgang van het PO naar het VO belangrijk. Mogelijkheden hiertoe moeten onderzocht worden. Brede brugklassen moeten door het hele land op scholengemeenschappen aanwezig zijn. Alle schoolbesturen moeten zich in gaan zetten om onder advisering tegen te gaan. Samen naar School klassen en andere vormen van inclusief onderwijs voor kinderen met een beperking moeten een optie worden in het hele land, zodat iedere leerling en diens ouders een keuze hebben over de vorm van onderwijs die zij willen krijgen.

7. DE ONDERWIJSVISIE VAN BIJ1

Hoofdwerk heeft meer waardering in onze maatschappij dan handwerk. Dit wordt op allerlei manieren duidelijk in onderwijs en samenleving: Technische en uitvoerende beroepen worden minder gewaardeerd. Zowel in het primair onderwijs als in het voortgezet onderwijs is er een enorme focus op cognitieve ontwikkeling, met veel aandacht voor vakken zoals taal, rekenen, begrijpend lezen en spelling. Er wordt weinig aandacht besteed aan vaardigheden als creativiteit, organisatievermogen, inlevingsvermogen, planningsvaardigheden, het nemen van initiatief, samenwerkingsvermogen en het goed om kunnen gaan met teleurstellingen en emoties. Als je kijkt naar wat kinderen nodig hebben op latere leeftijd, is de tweede groep vaardigheden minstens zo belangrijk als de eerste. Ons onderwijs moet kinderen meer bieden dan alleen ontwikkeling van cognitieve vaardigheden. Scholen zouden ook de plek kunnen zijn waar kinderen bijvoorbeeld een democratische opvoeding krijgen, goed leren omgaan met elkaar, leren om met elkaar een gemeenschap te vormen en leren om met verantwoordelijkheden om te gaan.

Op het primair onderwijs is het bijbrengen van kennis over taal, rekenen, spelling en begrijpend lezen het doel van het werk geworden voor de docenten. BIJ1 is van mening dat deze vakken een middel zouden moeten zijn om andere, belangrijkere vaardigheden, te leren. Zowel leraren, die te kampen hebben met hoge leerdoelen, hoge werkdruk en weinig voorbereidingstijd, als leerlingen, die snel verveeld raken en creatief onvoldoende gestimuleerd worden, hebben veel last van het huidige systeem.

Daarnaast laat het huidige onderwijssysteem te weinig ruimte voor variatie in eigenschappen en vaardigheden van de leerlingen. Leerlingen worden langs dezelfde meetlat gelegd. Als je op middelbare school slecht bent in talen, maar heel goed in wiskunde, kan het zomaar zijn dat je niet op vwo-niveau eindexamen kan doen, omdat je door je cijfers op taal al bent afgestroomd naar de havo. Dat betekent dat je dus ook niet meer voldoende uitgedaagd wordt in wiskunde. Zo moeten kinderen dus vooral werken aan het wegwerken van een achterstand van iets waar ze niet goed in zijn, terwijl zij nauwelijks worden uitgedaagd in de vakken waar ze heel goed in zijn. Daarbovenop komt nog de toetscultuur, die een grote rol speelt in de ontwikkeling van een laag zelfbeeld voor leerlingen die moeite hebben met de manier waarop en welke vaardigheden worden getoetst.

Kortom: er zou meer focus moeten komen op het aanleren van vaardigheden en executieve functies. Executieve functies horen bij het denkvermogen. Het zijn denkprocessen die nodig zijn om activiteiten te plannen en aan te sturen. Je kunt ze zien als een 'dirigent'. Ze helpen bij alle soorten taken. Hier moeten meer leerlijnen voor komen. Er moet een einde komen aan de toetscultuur. Het curriculum moet uitgebreid worden met meer hand-vakken. Er moet onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheden voor een flexibeler curriculum, dat meer toegespitst is op de individuele talenten van de leerlingen. Er moet meer focus komen op sociale vaardigheden. Kinderen moeten meer kunnen bewegen tijdens schooltijd, en meer in contact kunnen komen met de natuur, in plaats van altijd binnen te zitten. School zou een plek moeten zijn waar kinderen zich meer, in plaats van minder gestimuleerd voelen.

Tot slot is het belangrijk dat het curriculum op het primair en voortgezet onderwijs aandacht gaat besteden aan het koloniale en slavernijverleden van Nederland. Dit is een belangrijk onderdeel van onze geschiedenis dat vaak onderbelicht wordt, en vanaf jonge leeftijd zou moeten worden meegegeven. De consequenties van ons verleden spelen nog steeds door in onze huidige samenleving, waarin racisme een structureel en geïstitutioniseerd probleem is. Het curriculum op scholen zou meer ruimte moeten laten voor een diverser en inclusiever perspectief op onze geschiedenis, ook om ons heden beter te kunnen begrijpen.

8. DIGITALISERING IN HET ONDERWIJS

Digitalisering zou een middel moeten zijn om kansengelijkheid en onderwijskwaliteit te bevorderen. Dat is het nu vaak niet. De klassen worden te groot waardoor leraren te weinig tijd en aandacht hebben om leerlingen adequaat bij te kunnen staan. De leerling-volgsystemen zijn een consequentie van dit tijd- en geldgebrek, maar menselijk contact raakt hierdoor verloren. BIJ1 gelooft dat menselijk contact een essentieel onderdeel van onderwijs is dat absoluut niet verloren mag gaan.

Ook komt er steeds meer surveillance in het onderwijs door soortgelijke systemen. BIJ1 gelooft dat het belangrijk is dat leerlingen al op jonge leeftijd leren dat ze een fout mogen maken, en dat ze in alle vrijheid en met privacy hun intellectuele ontwikkeling moeten kunnen doormaken. Bepaalde leerling-volgsystemen permitteren ouders om de prestaties van hun kind - soms al bij oefenopgaven - te vergelijken met andere kinderen in de klas. Daarom is het belangrijk om kritisch te kijken naar de rol van surveillance in de digitalisering van het onderwijs en de mogelijk schadelijke effecten hiervan. Daarnaast zou de overheid scholen moeten ontmoedigen gebruik te maken van platforms van bedrijven die surveillance als bedrijfsmodel hebben.

Digitalisering speelt een grote rol in onze huidige samenleving. BIJ1 gelooft dat het niet alleen belangrijk is dat leerlingen digitale vaardigheden worden bijgebracht, maar dat zij ook een kritische houding leren aan te nemen ten opzichte van technologie. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door coding-lessen aan te bieden op scholen, zodat leerlingen beter leren begrijpen hoe computers en technologie in elkaar zitten. Door meer te begrijpen over hoe computers, algoritmes en technologie in elkaar zitten, is het ook makkelijker je tegen bepaalde risico's als privacy-schending te wapenen.

Digitale oplossingen kunnen ook laagdrempeligheid waarborgen en toegankelijkheid bevorderen. Opleidingsinstituten moeten daaraan meewerken, zodat het onderwijs toegankelijker wordt voor bijvoorbeeld leerlingen en studenten met een beperking. Daarbij zouden scholen altijd laptops en WiFi hotspots ter beschikking moeten stellen voor leerlingen uit minima-gezinnen.

9. HET MBO

BIJ1 staat voor inclusief en gelijkwaardig onderwijs. Op dit moment is er in Nederland nog steeds sprake van een onderwaardering en onderinvestering in het MBO-onderwijs. Daarom zouden wij de volgende verbeterpunten willen aandragen: De doorstroom van het MBO naar het HBO moet verbeterd worden. Dit zou bijvoorbeeld beter verlopen als er een contactpersoon wordt ingesteld op elke HBO-instelling die zich bezighoudt met de voormalig MBO-studenten. Ook moeten er betere schakelprogramma's komen, zodat de drempel tot doorstroom zo laag mogelijk wordt.

Ook is het nu zo dat het MBO verplicht burgerschapsonderwijs als vak moet geven. Voor andere onderwijsinstellingen geldt dit niet. Deze uitzonderingspositie is volgens BIJ1 nergens voor nodig. Burgerschapsonderwijs zou op elke onderwijsinstelling als vak gegeven moeten worden. Ook zou de werkdruk op het MBO verlaagd moeten worden voor docenten; nu is het vaak zo dat zij te weinig tijd hebben om hun lessen goed en adequaat voor te bereiden. Daarnaast hebben zij erg weinig doorgroeimogelijkheden in hun beroep.

Kortom: het beroepsonderwijs zou versterkt moeten worden. VMBO- en MBO-instellingen zouden beter moeten samenwerken voor een soepele doorstroom. MBO-docenten moeten meer ruimte krijgen om door te groeien. En het allerbelangrijkste; de waardering voor het beroepsonderwijs moet versterkt worden, niet alleen op ideologisch niveau, maar ook op praktisch niveau. Dit betekent dat er meer financiële middelen moeten komen voor de docenten en de leerlingen; zodat elke leerling de benodigde aandacht krijgt.

10. HET WO

In het Wetenschappelijk Onderwijs (WO) is het niet veel beter dan in andere onderwijssectoren. Sinds 2000 zijn er 68% meer studenten in het WO, en is de rijksbijdrage per student met maar liefst 25% geslonken. De Nederlandse uitgaven aan het WO blijven ver achter in vergelijking met andere landen.

Universitair personeel werkt structureel en massaal over. De werkdruk is enorm. Docenten worden gedwongen hun onderzoekstijd te gebruiken voor onderwijs, omdat daar veel te veel werk is. Daardoor moeten zij hun onderzoek vaak in hun vrije tijd doen, wat zorgt voor een nog hogere ervaring van werkdruk en massale burn-outs. Uit onderzoeken van FNV en VAWO blijkt dat 78% van het personeel aan universiteiten in de weekenden en avonden moet werken om hun werk bij te houden, maar dat 73% zelfs dan hun werk nog niet af krijgt. Bijna de helft van de docenten werkt gewoon door als ze ziek zijn. Ook krijgt ruim driekwart het overwerk niet gecompenseerd. Meer dan de helft geeft aan lichamelijke of psychische klachten te hebben als gevolg van de hoge werkbelasting. De toenemende studentenaantallen, een ontoereikende uren vergoeding en het personeelstekort zorgt ervoor dat de werkdruk alleen maar toeneemt. Hierdoor ontstaat er een lagere betrokkenheid, minder bevoegenheid en een lage tevredenheid onder docenten.

Als gevolg van de structurele afname in financiering en de toenemende onzekerheid in financiering van afgestudeerde PhD-studenten is het aantal flexibele contracten voor gepromoveerden aan de universiteit ernstig toegenomen. Deze toenemende flexibilisering van de arbeidsmarkt zorgt voor een grote prestatiedruk, veel onzekerheid en werkstress. Het is belangrijk dat promovendi een vast contract krijgen in plaats van met beurzen worden beloond, om hun rechten en financiering te waarborgen. Daarnaast moet de NWO garanderen dat jonge onderzoekers genoeg kansen hebben om gesubsidieerd te worden.

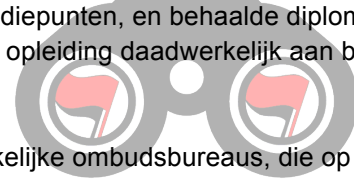
Deze verarming van het wetenschappelijk onderwijs zorgt ervoor dat de onderwijskwaliteit achterblijft. De voorbereidingstijd voor colleges neemt af, het aantal studenten per werkgroep neemt toe. Het aantal scripties dat docenten moet begeleiden is zo groot dat de kwaliteit van de begeleiding hieronder lijdt. Om al deze schadelijke ontwikkelingen tegen te gaan, stellen wij het volgende voor: Wij pleiten voor het afschaffen van de doelmatigheidskorting, om verdere bezuinigingen in het WO te voorkomen. Daarnaast moet de overheidsbijdrage aan het WO hersteld worden naar het niveau van 2000. Dit komt neer op een extra investering van 1,15 miljard euro per jaar. Zo keert de rijksbijdrage per student terug naar een niveau waarop het onderwijs een betere kwaliteit zal hebben op alle vlakken.

Ook moet er meer democratisering en decentralisatie komen op het hoger onderwijs. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door het herintroduceren van de Universiteitsraad zoals die tot halverwege de jaren 90 bestond, waarin studenten en medewerkers gezamenlijk fungeren als een soort parlement, en instemmingsrecht, budgetrecht en initiatiefrecht hebben. College van Besturen en Raden van Toezicht worden afgeschaft. Decanen moeten gekozen kunnen worden. Er moet kritisch gekeken worden naar de BA/MA-structuur (en het promotietraject) van het Bologna akkoord, waarmee een hele reeks aan centralisering, uniformisering en marktwerking in gang is gezet. De accreditatie van opleidingen zou minder op eindtermen en leerdoelen gebaseerd moeten zijn. Onderwijsinstellingen en vooral democratische en decentrale organen in die instellingen zouden hier een sterke stem in moeten hebben.

Marktwerking in het hoger onderwijs moet tegengegaan worden. De arbeidsmarkt dient geweerd te worden van (semi-)openbare instellingen in zoverre zij onderwijs en onderzoek op de universiteit en hogeschool ondermijnt. Leren draait niet om duurzame inzetbaarheid voor de arbeidsmarkt of om het hiertoe verkrijgen van 'competences', maar om nieuwsgierig verkennen en bestuderen, om falen, om het

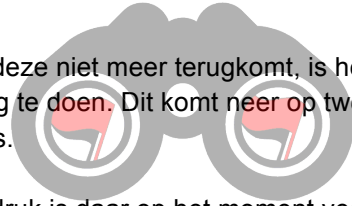
cultiveren van een houding tegenover de wereld. Universiteiten moeten hun geld verdelen onder faculteiten en opleidingen op basis van input, niet output. Nu is het zo dat faculteiten en opleidingen budget krijgen op basis van de hoeveelheid studenten, behaalde studiepunten, en behaalde diploma's. In plaats daarvan zou er gekeken moeten worden naar wat een vak en opleiding daadwerkelijk aan budget nodig heeft om goed onderwijs te kunnen bieden.

Tot slot moeten medewerkers een beroep kunnen doen op onafhankelijke ombudsbureaus, die op hun beurt de macht en middelen hebben om een onderzoek te beginnen naar misstanden.

11. HET LERARENTEKORT

Om het huidige lerarentekort tegen te gaan en ervoor te zorgen dat deze niet meer terugkomt, is het nodig om aan systeemverandering in plaats van symptoombestrijding te doen. Dit komt neer op twee zaken: het verlagen van de werkdruk en het verhogen van het salaris.

Er moet flink geïnvesteerd worden in het primair onderwijs. De werkdruk is daar op het moment veel te hoog en het salaris veel te laag. Dat zorgt ervoor dat er veel uitval is van leerkrachten, er weinig instroom bij de lerarenopleidingen is en een hoog ziekteverzuim. Deze ontwikkelingen werken het lerarentekort in de hand, en zorgen ervoor dat de onderwijskwaliteit op het PO in Nederland alsmaar daalt. Het aantal burn-outs is nergens zo hoog als in het PO. Om deze werkdruk te verminderen zijn een aantal zaken nodig, zoals het faciliteren van onderwijsondersteunend personeel, zodat er meer hulp is voor de leerkracht. Daarnaast moet er meer tijd komen om de lessen voor te bereiden, bijvoorbeeld door het verminderen van de administratieve lasten. Tot slot is het nodig dat de klassen kleiner worden. Dit vermindert niet alleen de werkdruk voor de leraar, maar zorgt ook voor een betere onderwijskwaliteit voor de leerling. Leraren moeten hun creativiteit in het vak weer kwijt kunnen.

Ook in het voortgezet onderwijs loopt de werkdruk op. Leraren worden weinig betrokken bij de besluitvorming, terwijl de prestatiedruk steeds verder groeit. Onderwijsvernieuwingen mislukken hierdoor vaak. Bovendien komen investeringen in het onderwijs zelden terecht bij de leraren en de klassen zelf. Eén op de vier docenten in het VO kampt inmiddels met burn-outklachten. Het lerarentekort neemt steeds verder toe, onder andere door de verminderde toestroom, die deels weer te maken heeft met de toenemende werkdruk en het lage salaris.

Om kwalitatief goed onderwijs te verzorgen is het van belang dat leraren op het VO minder lessen per week gaan geven. In Europa geven leraren gemiddeld 20 lessen per persoon per week. In de best-presterende landen ligt dat aantal lager. Maar in Nederland geven docenten gemiddeld 25 lessen per week. Hierdoor is er minder tijd voor kwaliteit. Het is hoog tijd om te zorgen dat het aantal lessen per week voor leraren in Nederland omlaag gaat, zodat deze meer tijd kunnen besteden aan de kwaliteit van hun onderwijs.

Het lerarentekort in het VO zal drastisch blijven toelopen als er niet nu ingegrepen wordt. Als het zo doorgaat, zullen bepaalde vakken helemaal niet meer onderwezen worden over een aantal jaar. Om dit te voorkomen is het belangrijk dat leraren weer meer zeggenschap krijgen over de inrichting van hun onderwijs en dat zij betrokken worden bij besluitvorming daarover op alle niveaus. Ook is structurele toename van de financiering in het VO hard nodig.

Tot slot is het belangrijk dat de overheid manieren gaat onderzoeken om het uitzenden van leerkrachten via uitzendbureau's tegen te gaan. Zo worden leraren namelijk tegen elkaar uitgespeeld. Zo worden leraren namelijk tegen elkaar uitgespeeld. Pabo's zouden ook meer aandacht moeten besteden aan hoe om te gaan met de werkdruk in het onderwijsveld, die zowel vanuit de samenleving, scholen als de ouders komt.

12. TOEGANKELIJKHEID

Om de samenleving voor iedereen mensen toegankelijk en inclusief te maken, is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen het medische model van beperking en het sociale model van beperking. Deze termen maken onderscheid tussen wat daadwerkelijk beperkend is: Je medische conditie of de maatschappij die daar geen rekening mee houdt? Het medische model stelt dat mensen met een beperking beperkt worden door hun beperking. Deze beperking wordt gezien als een afwijking en middels hulpmiddelen en individuele aanpassingen wordt geprobeerd deze afwijking van de norm zo klein mogelijk te maken. Het sociale model, daarentegen, stelt dat het eigenlijk de samenleving is die de beperking van mensen daadwerkelijk beperkend maakt. Een concreet voorbeeld hiervan is dat het niet de rolstoel (en dus de beperking) is die ervoor zorgt dat iemand niet een bibliotheek in kan, maar de drempel bij de ingang, dus de samenleving die niet voldoende is aangepast op de beperking.

Voor een duidelijke uitleg over het sociale model, zie het volgende filmpje:
<https://nietoveronzonderons.nl/sociaalmodel/>

Het huidige systeem volgt het medische model. Hierdoor wordt er voornamelijk vanuit liefdadigheid gehandeld naar mensen met een beperking: Mensen met een beperking worden vaak zielig gevonden en gezien als hulpbehoevend. Tegelijkertijd zijn er vanuit de overheid vrijwel geen sancties of verplichtingen om de samenleving daadwerkelijk toegankelijk te maken. We gebruiken nu liefdadigheid om mensen met een beperking zo dicht mogelijk naar de norm of het gemiddelde te brengen, in plaats van structurele aanpassingen te doen die onze maatschappij voor iedereen toegankelijk maken. Er wordt teveel vanuit liefdadigheid gedacht en gehandeld, en niet vanuit mensenrechten.

In 2016 is in Nederland het VN-verdrag Handicap¹ geratificeerd. Dit verdrag is al in 2006 opgesteld en geschreven vanuit het sociaal model:

“Erkennend dat het begrip handicap aan verandering onderhevig is en voortvloeit uit de wisselwerking tussen personen met functiebeperkingen en sociale en fysieke drempels die hen belet ten volle, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving”.

Het verdrag spreekt over handicaps volgens het sociaal model en benoemt expliciet dat handicaps kunnen veranderen. Dat wil zeggen dat wie vandaag gehandicapt is, dat morgen wellicht niet meer is. Niet omdat hun beperking plotseling verdwijnt, maar omdat de maatschappij toegankelijker is en hen niet langer gehandicapt maakt. BIJ1 is van mening dat het de taak van de overheid is om deze maatschappij zo toegankelijk mogelijk te maken. Wij vinden dat het VN-verdrag moet worden nageleefd, inclusief sancties vanuit de overheid om ervoor te zorgen dat dit ook daadwerkelijk gebeurt.

¹ <https://iederin.nl/wp-content/uploads/2019/12/Schaduwrapport-VN-verdrag-Handicap.pdf> Een toegankelijke en makkelijk begrijpelijke versie hiervan is hier te vinden: <https://iederin.nl/wp-content/uploads/2019/12/Schaduwrapport-eenvoudige-versie.pdf>

13. HET RECHT OP ZELFBESCHIKKING VAN MOSLIMS

Er heerst in Nederland, net als in veel andere delen van de wereld, een klimaat van islamofobie. Een jarenlange hetze tegen moslims door politiek (extreem-)rechts heeft moslimhaat inmiddels genormaliseerd. De Nederlandse overheid heeft de plicht om alle Nederlanders te beschermen en gelijk te behandelen. Op dit moment is dat niet het geval.

Moslims, en moslimvrouwen in het bijzonder, worden nog te vaak uitgesloten in onze maatschappij. Er is sprake van moslimhaat op de arbeidsmarkt, op de woningmarkt, in de media, in de politiek en in de publieke ruimte. Zichtbare moslimvrouwen voelen zich onveilig op straat, en worden vaak slachtoffer van verbaal of fysiek geweld. Het is hoog tijd dat deze vorm van geweld serieus wordt genomen en goed wordt gemonitord, zodat er effectief beleid kan worden gevormd.

BIJ1 ziet het dragen van een hoofddoek en andere vormen van gezichts- of hoofdbedekking als een onderdeel van zelfexpressie en identiteit. Dit valt dus ook onder het zelfbeschikkingsrecht. Door moslimhaat en islamofobie, krijgen veel moslimvrouwen te maken met stigmatisering en discriminatie wanneer zij zichtbaar moslima zijn. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het dragen van een hoofddoek invloed heeft op je school- en werkkansen in Nederland. Hier moet nog meer grondig onderzoek naar komen, en er moet vervolgens gehandeld worden: scholen en werkplekken die discrimineren moeten hier consequenties van ondervinden. Ditzelfde geldt voor woningbouwcorporaties en huisbazen.

Ook juridisch zijn er stappen te zetten in het tegengaan van moslimhaat en het beter beschermen van het recht op zelfbeschikking voor moslims, en in het specifiek voor moslimvrouwen. BIJ1 wil dat het gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding (ook wel het niqab-verbod) per direct wordt opgeheven. Ook moet het discriminatoire hoofddoekverbod voor rechters en griffiers worden afgeschaft - hier spreekt ook het College voor de Rechten van de Mens zich hard voor uit.

Tot slot moet er hard voor gestreden worden dat werkgevers niet meer zelf mogen bepalen of ze wel of niet mensen met een hoofddoek, keppeltje of andere religieuze attributen in dienst nemen. Dit is discriminatie, en daar moet de overheid zich hard tegen uitspreken.

14. ABORTUS

Wereldwijd staan vrijheden en rechten zoals abortus onder druk. Ook in Nederland zijn er signalen dat er nog altijd huisartsen zijn die moraliserend omgaan met abortus, door hun morele oordeel mee te nemen in het wel of niet doorverwijzen van een ongewenst zwanger persoon naar een abortuskliniek. Er is geen transparantie in de Wet Afbreking Zwangerschap, wat betekent dat er geen zicht is op hoe huisartsen de beslissing (zouden moeten) maken over het wel of niet doorverwijzen naar een abortuskliniek.

BIJ1 spreekt zich hier hard tegen uit, en vindt dat de overheid hetzelfde moet doen. Er is nog altijd een taboe rondom abortus. Dit valt niet alleen te zien aan de groeiende protesten rondom abortusklinieken, maar ook aan de uitzonderingspositie die aan abortuszorg is toegekend ten opzichte van reguliere zorg.

Abortus staat nog altijd in het Wetboek van Strafrecht. Abortus wordt nog altijd behandeld als een criminele kwestie in plaats van een medische zaak – onterecht, wat ons betreft. Abortus moet dus uit het Wetboek van Strafrecht. Om het taboe rondom abortus tegen te gaan zou het VWS een campagne moeten starten om abortus bespreekbaar te maken. Het is belangrijk dat ongewenst zwangere personen het gevoel hebben dat ze hierover mogen en kunnen praten in alle vrijheid.

Abortusklinieken zijn in Nederland van hun financiering afhankelijk van subsidies die zij jaarlijks moeten aanvragen. Dit geeft abortuszorg een uitzonderingspositie. Ook is er maar een beperkt aantal abortusklinieken in Nederland, waardoor er mensen zijn die soms ver moeten reizen (bijvoorbeeld van Zeeland naar Rotterdam). Ook wordt niet voor alle ongewenst zwangere personen abortus nu vergoed, en klinieken mogen zelf bepalen of en hoeveel korting zij geven aan mensen die niet verzekerd zijn onder de WLZ (Wet Langdurige Zorg), zoals ongedocumenteerde mensen.

Tegen al deze beperkende factoren en regelgeving spreekt BIJ1 zich uit. Abortuszorg is een urgente zorg die voor iedereen volledig toegankelijk moet zijn. BIJ1 is ook van mening dat abortuszorg onder de reguliere zorg zou moeten vallen. Dit betekent ook dat er geen aparte abortusklinieken meer zijn, maar abortusafdelingen in alle verloskundigenpraktijken en andere medische centra. Dit bevordert niet alleen de bereikbaarheid voor de cliënt, maar ook de bereikbaarheid voor abortusartsen zelf.

BIJ1 is van mening dat wanneer iemand onbedoeld zwanger is, diegene altijd het recht heeft om in alle vrijheid een keuze te kunnen maken. De overheid heeft de plicht om deze vrijheid te waarborgen. Er moet dus een einde komen aan de verplichte 5 dagen bedenktijd, die er soms voor zorgt dat ongewenst zwangere personen te laat zijn om hun abortus nog uit te mogen voeren. Ook moeten mensen die hun zwangerschap willen beëindigen kunnen rekenen op onafhankelijke en onpartijdige hulp bij deze moeilijke beslissing. Deze zorgverlener zou, net als bij andere zorg, keuzehulpgesprekken aan de ongewenst zwangere persoon moeten aanbieden, zonder een moreel oordeel aan deze gesprekken te verbinden. Het is belangrijk dat de overheid geen subsidies meer verstrekt aan organisaties die deze onafhankelijke hulp niet bieden.

Ook moeten de abortuspil toegankelijker zijn. Niet alle huisartsen schrijven deze voor. Dit zou wel genormaliseerd moeten worden, en het is belangrijk dat huisartsen hierin gaan samenwerken met abortusklinieken en verloskundigenpraktijken. Ook bij de abortuspil moet de bedenktijd vervallen.

Tot slot is het belangrijk dat er meer ervaringsdeskundigheid komt in de abortuszorg. Het stigma rondom abortus is op het moment zo groot, dat maar weinig mensen hun zorgervaring delen. Om de abortuszorg te kunnen verbeteren, is het belangrijk dat mensen die een abortus hebben gehad hierover mee kunnen praten.

15. KLIMAATRACISME

De klimaatcrisis heeft op verschillende plekken wereldwijd al enkele jaren schadelijke effecten op lokale ecosystemen, de beschikbaarheid van water en vruchtbare grond, en daarmee het welzijn van de bevolking. In Nederland en de rest van wat onder 'het westen' wordt geschaard, zitten we in een positie van privilege, want deze crisis zal op de korte termijn onze levens nog niet op hetzelfde niveau bedreigen. In het kort: de klimaatcrisis is veroorzaakt door westerse landen en multinationals, maar treft vooral landen in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.

Deze scheve verhoudingen gelden als pijnlijke illustratie van hoe kolonialisme en imperialisme de huidige ongelijkheid zo ver uiteen heeft gezet. Het zijn vooral landen die zelf een veel kleinere bijdrage leveren aan de wereldwijde uitstoot die het meeste gevaar lopen. Denk hierbij aan overstromingen of juist extreme droogte, die als gevolg hebben dat ecosystemen en voedselvoorziening verdwijnen.

Deze gecreëerde ongelijkheid noemen we 'klimaatracisme': witte instituties die jaren hebben geprofiteerd van bijvoorbeeld de verschillende grondstoffen uit deze regio's en daarbij hebben gezorgd voor het ontstaan van de klimaatcrisis, allemaal terwijl ze daarmee vooral de inwoners willens en weten blootstellen aan deze gevaren en hen daarin aan hun lot overlaten.

Ook economische uitbuiting speelt hierin een grote rol: naast het feit dat deze landen veel harder getroffen worden, hebben ze door eeuwen aan westerse uitbuiting vaak ook niet de middelen om zowel preventief als reactief met de situaties om te gaan die ontstaan door klimaatverandering. Dit omdat de huidige verhoudingen veelal voor armoede zorgen, wat de kwetsbaarheid van een land alleen maar verder vergroot.

De oorzaak van de klimaatcrisis, namelijk de dorst naar constante economische groei en de schadelijke maatregelen die daarvoor nodig zijn, is niet alleen indirect verantwoordelijk voor leed: oorspronkelijke bewoners wereldwijd krijgen te maken met directe aanvallen met als doel hen te verjagen van hun grondgebied. Bijvoorbeeld om weilanden aan te leggen of een mijn te bouwen voor aanwezige grondstoffen.

Ondanks dit alles, zien we dat ook de overheersende stemmen in de klimaatbeweging wit zijn. Ook hier vallen gemarginaliseerde groepen veelal buiten de boot en krijgen hun stemmen nog te vaak niet de ruimte die zij binnen deze beweging zouden moeten hebben. Dit terwijl indigenoos* groepen wereldwijd verreweg het grootste aandeel leveren als het aankomt op de bescherming van natuurgebieden.

Daarom moet een rechtvaardige aanpak van de klimaatcrisis altijd anti-kolonialistisch zijn en niet alleen opereren vanuit de westerse/witte normen.

**Oorspronkelijke bewoners van een land en/of gebied*

16. PALESTINA

Vanuit de twee grondwaarden die we bij BIJ1 hanteren, radicale gelijkwaardigheid en economische rechtvaardigheid, is het voor ons vanzelfsprekend dat we ons ook inzetten voor de rechten van Palestijnen, en daarmee hoort het ook tot onze taak om duidelijk stelling te nemen tegen de politiek van de staat Israël die deze rechten met voeten treedt.

Ons uitgangspunt daarbij is dat protest tegen de politiek van de staat Israël meer dan gerechtvaardigd is. Onze stellingname daarbij blijft geheel binnen de grenzen van de wet, binnen de normen van wat we onder democratie verstaan - zie artikel 1 van onze Grondwet - en binnen de internationaal afgesproken verdragen. We zeggen niet dat Israël op moet houden te bestaan. We zeggen wel dat het hoog tijd wordt dat Israël het internationale recht en de democratische waarden eerbiedigt. Waarmee het, net als Zuid Afrika destijds, een ander land wordt, dat zeker.

Waarom het zo moeilijk blijkt om over de kwestie Palestina/Israël te spreken

Het is niet eenvoudig om een zinnige discussie te voeren over de kwestie Palestina/Israël zonder dat de emoties hoog oplopen. De reden daarvoor is dat er onderhuids paradigma's meespelen, waardoor we langs elkaar heen spreken. In grote lijnen zijn er drie paradigma's te onderscheiden:

Paradigma 1: Israël is een klein land, een toevluchtsoord voor de joden, de overlevenden van de Shoah, een land dat zich staande moet houden in een vijandige, Arabische omgeving.

Paradigma 2: Joodse Israëli's en Palestijnen vechten om het zelfde stukje land, en zijn geen van beiden bereid tot compromissen. Met andere woorden: waar er twee vechten hebben er twee schuld.

Paradigma 3: Israël is een koloniale en bezettende mogendheid, die de inheemse Palestijnse bewoners van het land bij de stichting van de staat heeft onteigend en verdreven, en nog steeds doorgaat met die etnische zuivering.

Deze tegenover elkaar staande paradigma's gaan dus over de vraag wie de hoofdverantwoordelijken zijn voor de ontstane situatie in het land dat vroeger Palestina heette en nu Israël wordt genoemd.

Het is duidelijk dat wij ons bekennen tot paradigma 3. Dat is geen ontkenning van de grote rol die jodenvervolgung heeft gespeeld in het ontstaan van de staat Israël, en ook geen ontkenning van het uitgangspunt dat joden recht hebben op bescherming en veiligheid. Maar we kunnen ook niet ontkennen dat de stichting van de staat Israël rampzalige gevolgen heeft gehad voor een ander volk dat geen enkele schuld treft voor het leed dat de joden in Europa is aangedaan. We geloven daarom ook niet dat Israël op deze wijze door kan gaan, en we zijn er ook niet van overtuigd dat er geen betere methoden zijn om antisemitisme tegen te gaan. We sluiten ons aan bij de hoogleraar in Joodse Studies Steven Beller, die stelt dat het een betere strategie is om mee te werken aan een maatschappij waarin verschil mag bestaan, en kleine minderheden zoals de joden beschermd worden door een consensus waarbij de meerderheid er ook voor zorgt dat de rechten en belangen van minderheden worden gerespecteerd. Die opvatting delen we ook met de joodse organisaties zoals in de VS the Jewish Voice for Peace, die vinden dat Israël op de verkeerde weg is en niet namens hen spreekt. En met soortgelijke groepen in alle westerse landen, zoals in Nederland Een Ander Joods Geluid.

Het zionisme, het streven naar een joodse staat, was eens onder joden in Europa een niet erg populaire politieke stroming. Dat het uiteindelijk een enorme overwinning heeft behaald en met behulp van de westerse mogendheden een staat kon vestigen in het land dat Palestina heette is zonder twijfel het gevolg van de enorme misdaad die de joden (en andere groepen als Roma en Sinti) onder het Duitse nazisme werd aangedaan. Het is begrijpelijk dat zionisten zochten naar een oplossing die voor eens en altijd een einde zou maken aan het antisemitisme. Maar wat in paradigma 1 wordt weggelaten, is dat de

'oplossing' ten koste is gegaan, en nog gaat, van een ander volk. Israëlische historicus Ilan Pappé beschrijft het zo: zionisme ontstond als een streven naar een veilige vluchthaven voor de joden die het slachtoffer werden van het Europese antisemitisme. Maar aangezien de plek die daartoe werd gekozen al bewoond werd, werd het zionistische streven een project van 'settler colonialism'. In vroegere dergelijke projecten zoals in Amerika en Australië leidde het *settler colonialism* tot **genocide** op de **inheemse** bevolking, in Palestina leidde het tot een eindeloos proces van etnische zuivering, dat tot op de dag van vandaag doorgaat. Wat wil zeggen dat de Palestijnen die tussen 1947 en 1949 zijn gevlucht niet meer terug mochten komen, en dat Palestijnen op steeds kleiner terrein worden teruggedrongen, hun grond en hun huizen hun worden afgenomen, zoals op de Westoever, of dat ze zijn opgesloten in de grootste openluchtgevangenis ter wereld: Gaza, waar twee miljoen Palestijnen moeten leven op een stukje land ter grootte van twee keer Texel.

Het is duidelijk waar wij als BIJ1 staan. We gaan er van uit dat de kwestie Palestina/Israël het best te *framen* is als een koloniaal project, met desastreuze gevolgen, omdat dit project nog steeds gedoogd en ondersteund wordt door de grootmachten van de westerse wereld. We citeren The Rights Forum:

"De Palestijnen zijn niet bij machte hun rechten af te dwingen. Daarvoor zijn zij aangewezen op de steun van de derde belangrijke partij in de kwestie: de internationale gemeenschap. Die beperkt zich echter tot het op papier eindeloos herbevestigen van de Palestijnse rechten. Voor het daadwerkelijk beschermen daarvan ontbreekt, ook bij Nederland, tot op de dag van vandaag de politieke wil. Daarmee is de internationale gemeenschap medeverantwoordelijk voor het voortbestaan van de kwestie. Anders dan een wijdverbreide voorstelling van zaken wil, is er in de kwestie-Palestina/Israël geen sprake van twee partijen die in vergelijkbare mate inbreuk maken op elkaars rechten. De kern van de kwestie is de Israëlische bezetting en kolonisering van Palestijns gebied, die gepaard gaat met schendingen van een scala aan rechten van de overheerste Palestijnse bevolking. Dat ook Palestijnen zich schuldig maken aan schendingen van het recht is evident, maar staat in geen verhouding tot de Israëlische onderdrukking van miljoenen Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever, in Oost-Jeruzalem en in Gaza."

De politiek van de staat Israël

Israël heeft geen grondwet die de gelijkheid voor de wet van alle inwoners, ongeacht etniciteit of religie garandeert. Integendeel. Israël is gedefinieerd als een joodse staat, waarbij joden nadrukkelijk meer burgerrechten hebben dan niet-joden. Zo kan elke jood waar ook ter wereld, ook die nog nooit in Israël is geweest, eenvoudig staatsburgerschap verwerven in het kader van 'het recht op terugkeer'. Terwijl diezelfde wetten er voor zorgen dat Palestijnen, ook zij die er generaties hebben gewoond, niet terug mogen keren als ze eens gevlucht zijn. Ook zijn er wetten die er specifiek op gericht zijn om zoveel mogelijk land te onttrekken aan de Palestijnse eigenaren, en tot staatsgrond te verklaren die alleen door joden gebruikt mag worden. Palestijnen met Israëlisch staatsburgerschap krijgen vaak geen vergunning om een huis te bouwen op de grond die officieel nog van hen is. Er zijn wetten die maken dat Palestijnse staatsburgers niet kunnen wonen in alleen voor joden bestemde delen van oude en nieuwe steden. Palestijnen zijn in Israël zelf om 'veiligheidsredenen' uitgesloten van een reeks van beroepen. De werkloosheid onder Palestijnse burgers is dan ook veel hoger dan onder joden. Joodse steden hebben aanzienlijk meer gemeentepersoneel. Palestijnen krijgen een veel kleiner deel van het gezondheidsbudget. De zuigelingensterfte is onder Palestijnen vier keer zo hoog als onder joden. Palestijnse dorpen en steden hebben door de onteigening van grondgebied veel moeite om uit te kunnen breiden. Daarentegen worden er nog steeds nieuwe joodse gemeenschappen bijgebouwd, onder andere als nederzettingen op de Westoever. Er zijn géén wetten die gelijke behandeling garanderen.

Dit gaat alleen over de miljoen Palestijnen die in Israël zelf wonen. Op de Westoever worden de nederzettingen steeds verder uitgebreid, en de Palestijnse bevolking op steeds kleinere enclaves

bijeengedreven. Het is geen geheim meer dat het de bedoeling is om de nederzettingen te annexeren, wat feitelijk in de praktijk al is gebeurd. Jeruzalem wordt gestadig 'gejudaiseerd', dat wil zeggen dat Palestijnen in Oost Jeruzalem uit hun huizen worden gezet, die vervolgens joodse inwoners krijgen. Het wordt voor Palestijnen die nog in Jeruzalem wonen steeds moeilijker gemaakt, omdat ze onder andere hun residentierechten kunnen verliezen als ze werk zoeken buiten de stadsgrenzen. En in de Gazastrook zitten twee miljoen Palestijnen opgesloten, die een vergunning nodig hebben om de strook te verlaten of weer binnen te komen, die maar in zeldzame gevallen wordt verstrekt. De beperking van de invoer van goederen als grondstoffen en het verbod op export, maakt dat er nauwelijks meer van eigen productie sprake is. De Palestijnse economie is verwoest, meer dan de helft van de bevolking is werkloos, wat betekent dat een groot deel van de bevolking afhankelijk is van externe voedselhulp, voornamelijk van de UNRWA, de VN. Door een gebrek aan elektriciteit werken de pompen van de riolering niet voldoende, het water vervuult, en is binnenkort ondrinkbaar. De landbouwgrond die er in het overbevolkte Gaza nog over is, wordt voor een groot deel ontoegankelijk gemaakt als het dichtbij de grens met Israël ligt. Vissers mogen nog maar op een kleine strook water de zee in. Dan hebben we het nog niet gehad over de massieve verwoestende aanvallen op Gaza, waarbij zo veel van wat met internationale hulp was opgebouwd weer werd vernietigd, en duizenden mensen het leven lieten.

Die situatie binnen het land dat onder het gezag van Israël staat, dus inclusief Oost-Jeruzalem, de Westoever en de Gazastrook, is onmenselijk en valt op geen enkele manier te verdedigen. Het is dus duidelijk dat BIJ1 zich terug vindt in paradigma 3. We vinden het zeer gerechtvaardigd om tegen de bezettingspolitiek van Israël stelling te nemen, en vinden dat iedereen die democratische waarden, mensenrechten en gelijkwaardigheid hoog in het vaandel heeft dat ook zou moeten doen.

Is dat hetzelfde als 'Israël willen vernietigen' zoals de aanhangers van paradigma 1 zo vaak beweren? Dat is het niet. We gaan er van uit dat Israël een werkelijk democratische staat kan worden, met gelijke burgerrechten voor alle inwoners ongeacht etniciteit of religie, dat de bezetting moet worden opgeheven en het internationaal recht moet worden geëerbiedigd. Het is niet te verdedigen dat er twee rechtssystemen zijn, een voor joden en een voor Palestijnen. We wijzen het ook volledig af dat onze kritiek op de staat Israël neer zou komen op een nieuwe vorm van antisemitisme. De Israël lobby in Nederland probeert al jaren eenieder die bijvoorbeeld achter de BDS beweging staat weg te zetten als antisemieten. De pijlen zijn ook al enkele keren op BIJ1 gericht.

De Internationale BDS beweging

In 2005 hebben 171 maatschappelijke Palestijnse organisaties opgeroepen tot vreedzaam verzet tegen Israël. Het is een oproep tot boycot, desinvesteren en sancties (BDS) tegen Israël totdat het haar verplichtingen ten aanzien van de Palestijnen, conform het internationaal recht, nakomt. (Zie DocP)

Dit zijn de doelstellingen van de BDS beweging:

1. Het beëindigen van de bezetting (en het koloniseren) van het Arabisch gebied dat in juni 1967 bezet werd (VN Resolutie 242) en het afbreken van de (illegale) muur ;
2. Het erkennen van de fundamentele rechten en de volledige gelijkwaardigheid van de Arabisch-Palestijnse inwoners van Israël (VN Verdrag tegen Apartheid);
3. Het respecteren, beschermen en promoten van de rechten van Palestijnse vluchtelingen om terug te keren naar hun huizen en bezittingen (VN Resolutie 194).

Let wel: al deze eisen vallen binnen de normen van het internationaal recht. De gebruikte strategie, het boycotten van producten uit Israël en de weigering om samen te werken valt ook geheel binnen democratisch erkende want vreedzaam verzet. Om het nog anders te zeggen: de weigering om

Israëlische aardappels te kopen bij Albert Heijn is legitiem. Die aardappelen zijn niet joods, ze zijn Israëliisch.

Kortom:

We spreken ons dus nadrukkelijk uit om waakzaam te zijn tegen opnieuw de kop opstekend antisemitisme, en vooral om de rechtsextremistische groepen te blijven monitoren. Waar joodse instellingen zoals synagogen bedreigd worden staan wij geheel achter betere beveiliging. We komen ook op voor het recht van joden om hun godsdienstige gebruiken te eerbiedigen, in het openbaar als joden zichtbaar te mogen zijn, hun eigen instellingen zoals scholen te mogen blijven handhaven, en door de overheid ondersteund moeten worden in het openlijk herdenken van de Shoah.

Tegelijk gaan we er van uit dat we niet alleen het recht hebben maar ook de plicht om op te komen voor de rechten van Palestijnen, en er bij de staat Israël, maar er ook bij onze eigen regering op aan moeten dringen dat het internationaal recht er is om geëerbiedigd te worden. Ook door Israël.

De reden dat we ons druk maken over de koloniale politiek van Israël, zoals we dat in Nederland ook eens gedaan hebben met de Zuid Afrikaanse strijd tegen de apartheid, is tweeledig. We voelen ons bij Israël betrokken vanwege een gedeelde geschiedenis. Als Europees land zijn we medeplichtig aan de Shoah, of op zijn minst heeft Nederland te weinig gedaan om de jodenvervolgung tegen te gaan. Dat mag geen reden zijn om nu een ander volk tot slachtoffer te maken.

Daarnaast is het ook Israël zelf dat zich tracht te profileren als een Europees land (zie Songfestival en EK voetbal) en een beroep doet op onze vanzelfsprekende solidariteit. We zijn medeplichtig gemaakt aan de politiek van Israël, en dat maakt ons extra verantwoordelijk. En ja, we zijn zeker van mening dat Israël niet het enige land is waar het internationaal recht wordt geschonden, en andere landen horen daar net zo goed op aangesproken te worden. Wij horen ook in ons eigen land de hand in eigen boezem te steken waar het gaat om het handhaven van internationaal recht en mensenrechten.

17. GENDER-GERELATEERD GEWELD

We leven in een verkrachtingscultuur: dat wil zeggen dat verkrachting is genormaliseerd en zelfs wordt verexcuseerd in de media en in onze cultuur. Voorbeelden van deze verkrachtingscultuur zijn dat vaak wordt gedacht dat het slachtoffer iets heeft gedaan om het uit te lokken. 'Ze vroeg er om', of: 'Wat had ze aan?'. Of dat seksueel overschrijdend en agressief gedrag wordt gezien als iets dat nou eenmaal hoort bij het 'man-zijn', en dat mannen naar hun instinct handelen. Zeker zijn smakeloze grapjes nog geen verkrachting, maar het feit dat vrouwen geacht worden dat maar te accepteren paveit de weg naar volgende stappen. Vrouwen worden er vervolgens vaak van verdacht dat ze overdrijven, en dat ze liegen. Zo wordt nog steeds niet serieus genomen hoeveel vrouwen er dagelijks worden verkracht. De nadruk ligt op de vrouwen die moeten leren om 'weerbaar' te zijn, en er is te weinig aandacht voor de vraag waarom mannen leren dat ze 'recht' hebben op seks. Verkrachtingscultuur zit in onze systemen, in onze media, maar ook in onze taal. Zo komt er schuld en schaamte bij het slachtoffer terecht, en niet bij de dader. Dit zorgt ook voor een hoge drempel van aangiftebereidheid.

We leven in een samenleving die mannelijk geweld bagatelliseert, legitimeert, normaliseert en zelfs uitlokt. Een halve eeuw nadat de eerste feministen interpersoonlijk en seksueel geweld tot een thema maakten, is er nog steeds geen teken dat dat geweld afneemt. Nog steeds moeten we zorg dragen voor de slachtoffers/overlevers. De vrouwenopvang en hulpverlening komt altijd geld, capaciteit en personeel tekort. Het is dan ook dringend nodig om daarin structureel veel meer te investeren. Maar er is veel meer nodig: We moeten erkennen dat emancipatie ook over jongens en mannen gaat.

BIJ1 is van mening dat we ons meer op de daders moeten richten. Dit zou ook tot veel effectiever beleid leiden. Om daadwerkelijk iets aan gender-based violence te doen, is het belangrijk om het hele plaatje te bekijken. De context is altijd relevant: het gaat niet slechts over het incident, maar het gaat over economische ongelijkheid (vrouwen die niet weg kunnen omdat ze financieel afhankelijk zijn), opvattingen over gender, en de manier waarop onze samenleving en de publieke ruimte is ingericht.

De Nederlandse overheid heeft een verantwoordelijkheid om geweld tegen meisjes, vrouwen en ook lhbt mannen en trans mensen tegen te gaan. Gender-gerelateerd geweld is eigenlijk een pleonasme; geweld is namelijk per definitie gender-gerelateerd in deze wereld. Het gaat niet alleen om geweld tegen vrouwen, meisjes en LHBTQI+ mensen, maar ook over criminaliteit, hooliganisme, en andere vormen van geweld waarin mannelijkheid een belangrijke rol speelt. Toch zullen wij de term gender-gerelateerd geweld aanhouden omdat het verschillende vormen van geweld behelst. En, door onze visie op het tegengaan van gender-gerelateerd geweld, zullen ook andere vormen van geweld tegengegaan worden.

Bijna al het geld dat er nu wordt geïnvesteerd in justitie en veiligheid wordt geïnvesteerd in bestraffen. De vormen van preventie zijn bij lange na niet structureel genoeg. BIJ1 staat voor een samenleving waarin iedereen zich veilig kan voelen om zich uit te drukken, te kleden, te gedragen en te voelen zoals diegene wil. Dat betekent ook dat wij toe willen naar een wereld waarin mannen veel meer ruimte ervaren in hun gender uitdrukking en ervaring van mens-zijn. Waarin mannelijkheid niet gelijk staat aan stoer zijn, hard zijn of gewelddadig zijn. Waarin er ruimte is voor gevoeligheid, empathie en kwetsbaarheid. Waar mannen zich niet meer misdragen om indruk te maken en geaccepteerd te worden door andere mannen.

Teveel van het Nederlandse beleid is op het moment gebaseerd op een gender-neutrale aanpak waarbij wordt weggelaten dat de meerderheid van geweldplegers mannen zijn. Op die manier komt niet ter sprake hoe mannelijkheid kan worden getransformeerd bij de jongens en mannen die neigen tot stoer en grensoverschrijdend gedrag. Gedrag waarmee ze anderen, maar uiteindelijk ook zichzelf schaden.

BIJ1 is voor een gender-transformatieve aanpak bij het tegengaan van gender-gerelateerd geweld. Dit houdt in dat we jongens en mannen moeten aanspreken op het feit dat ze bepaald gedrag vertonen, maar ze daarmee ook andere mogelijkheden meegeven. Hun - en onze - opvattingen over mannelijkheid kunnen zo getransformeerd worden dat ze meer opties hebben, en dat daadkracht en empathie niet elkaars tegendelen hoeven te zijn. Ook is er bij een gender-transformatieve aanpak aandacht voor het versterken van de positie van vrouwen, het vergroten van de rol van mannen, en het blootleggen en transformeren van ongelijke machtsstructuren. Ook wordt hierin een non-binaire benadering van gender nagestreefd, en wordt gender en seksuele diversiteit erkend.

Deze gender-transformatieve aanpak is belangrijk bij preventie, maar ook bij straffen. Mannen die zich vernederd worden zullen na een straf niet minder geneigd zijn tot geweld. Ook het onderwijs moet hier een grote rol in gaan spelen. We moeten werken naar een integrale aanpak tegen gender-gerelateerd geweld; op interpersoonlijk niveau, op gemeenschapsniveau, op internationaal niveau en op institutioneel niveau. Ook is er meer onderzoek nodig om in kaart te brengen welke maatschappelijke problemen op welke manier mede veroorzaakt worden door schadelijke opvattingen over mannelijkheid. Er moeten commissies worden ingesteld, pilots worden opgezet, en uitgebreid onderzoek worden gedaan naar mogelijkheden om gender-transformatief beleid op te stellen met betrekking tot geweld.

BIJ1 ziet dat er steeds meer mannen zijn die deel van de oplossing willen zijn. De overheid heeft hierin ook een faciliterende taak: bijvoorbeeld door het stimuleren van meer betrokken vaderschap - dat hand in hand gaat met het bevorderen van zorgzame mannelijkheid en daarmee met het voorkomen van gewelddadige mannelijkheid - door bijvoorbeeld het geboorteverlof uit te breiden. Ook is het belangrijk dat de overheid jongens stimuleert om te werken binnen het onderwijs en de zorg, beroepen die traditioneel als 'vrouwelijk' worden gezien.

Alleen door de problemen rondom gender-gerelateerd geweld bij de wortel aan te pakken, kunnen we er daadwerkelijk iets tegen doen.